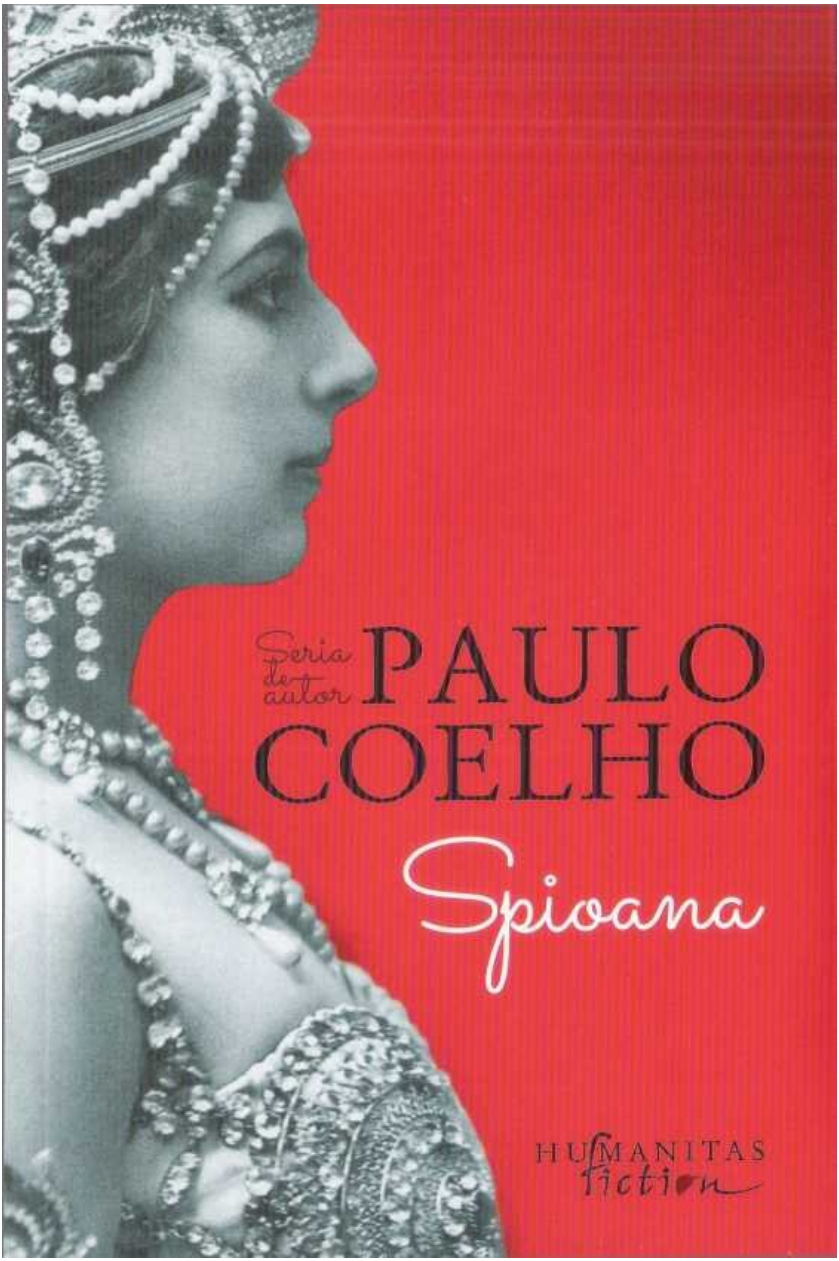
Seria do autor
PAULO COELHO
Spioana
HUMANITAS fiction

Singura ei vină: a fost o femeie liberă.

O dansatoare care a șocat și a fermecat publicul.
O curtezană care a sfidat rigorile vremii.
O spioană – poate cea mai faimoasă –
care i-a subjugat pe puternicii zilei.
Înalta societate a adulat-o și a detestat-o,
ziarele au elogiat-o și au condamnat-o.
Sub numele de Mata Hari a devenit un mit,
iar arma ei a fost seducția.

La începutul efervescentei Belle Époque,
pe scenele de la Scala și Olympia, Mata Hari
aprinde imaginația contemporanilor săi.
Are bărbații la picioare și forța de a-i manevra
după plac: artiști, aristocrați, diplomați și oameni
de stat sunt tot atâtea marionete în jocul ei periculos.
Dar zarurile sorții nu cad de multe ori la fel, iar tânăra,
aflată mereu într-o frenetică reinventare de sine,
scapă din mâini frâiele propriei vieți.

La aproape un secol de la moartea ei, Paulo Coelho
recompune, pornind de la documente de arhivă
nepublicate, portretul captivant al uneia dintre
cele mai enigmatice, curajoase și independente
femei din istorie. De la copilăria într-un orășel
olandez, la viața traumatizantă alături de un ofițer
alcoolic în Java și până la anii de glorie în capitala
Franței, ***Spioana*** e un puzzle fascinant și o lecție
admirabilă despre echilibrul fragil dintre
nonconformism și luciditate.

PAULO COELHO s-a născut la Rio de Janeiro în 1947. Este unul dintre cei mai de succes romancieri ai lumii, cărţile sale traduse în 81 de limbi şi editate în peste 170 de ţări atingând, până în prezent, vânzări de peste 210 milioane de exemplare în întreaga lume, iar în România, de peste un milion de exemplare. Înainte să devină un adevărat fenomen literar, a fost un hippie rebel, apoi autor dramatic, director de teatru, jurnalist, poet. În 1986 face pelerinajul la Santiago de Compostela, eveniment care i-a marcat viaţa şi cariera. Deşi profund ataşat de Brazilia natală, romanele lui dezvoltă drame universale, ceea ce explică primirea entuziastă de care se bucură pe toate meridianele. Paulo Coelho este scriitorul cu cea mai mare comunitate online, având peste 30 de milioane de fani pe reţelele de socializare. În 2009 a intrat în Guinness Book drept autorul celei mai traduse cărţi (romanul *Alchimistul*).

I s-au decernat numeroase premii

(printre care premiul german Bambi 2001, acordat personalităţii culturale a anului şi premiul italian Fregene pentru literatură) şi importante distincţii (Cavaler al Legiunii de Onoare, Franţa, 1999; Comandor al Ordinului Rio Branco, Brazilia, 1998 etc.). Este membru al Academiei Braziliene de Litere din 2002.

Cărţi traduse în română: Jurnalul unui Mag (1987); Alchimistul (1988); Brida (1990); Walkiriile (1992); La râul Piedra am şezut şi-am plâns (1994); Al cincilea munte (1996); Manualul războinicului luminii (1997); Veronika se hotărăşte să moară (1998); Diavolul şi domnişoara Prym (2000); Unsprezece minute (2003); Zahir (2005); Vrăjitoarea din Portobello (2006); învingătorul este întotdeauna singur (2008); Aleph (2010); Manuscrisul găsit la Accra (2012); Adulter (2014); Spioana (2016).

PAULO
COELHO

Traducere din portugheză de SIMINAPOPA

HUMANITAS fiction

Redactor: Ştefania Nalbant Coperta: Angela Rotaru Tehnoredactor: Manuela Măxineanu Corector: Cristian Negoiţă DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

PAULO COELHO A *ESPIA*

Copyright e 2016 by Paulo Coelho

This édition was published by arrangements with

Sunt Jordi Asociaţios Agencia Literaria S.L.U.

Barcelona, Spain.

www.santjordi-asociados.com

All rights reserved.

htpt: / Zpaulocoelhoblog.com

e HUMANITAS FICTION, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României COELHO, PAULO

Spioana / Paulo Coelho; trad.: Simina Popa.

— Bucureşti: Humanitas Fiction, 2016 ISBN 978 – 606 – 779 – 094 – 8 I. Popa, Simina (trad.)

821.134.3 (81) – 31 = 135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România

tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51 www.humanitas. Ro

Comenzi online: www.libhumanitas. Ro Comenzi prin e-mail: vânzărilibhumanitas. Ro Comenzi telefonice: 0372.743.382, 0723.684.194

O, Marie, zămislită fără de păcat, roagă-te pentru noi, păcătoşii care ne îndreptăm către tine.

Amin.

Şi când mergi cu pârâşul tău la dregător, dă-ţi silinţa să te scapi de el pe cale, ca nu cumva să te târască la judecător, şi judecătorul să te dea în mâna temnicerului, iar temnicerul să te arunce în temniţă. Zic ţie: Nu vei ieşi de acolo, până ce nu vei plăti şi cel din urmă ban.

Luca, 12: 58 – 59

Roman bazat pe fapte reale

PROLOG

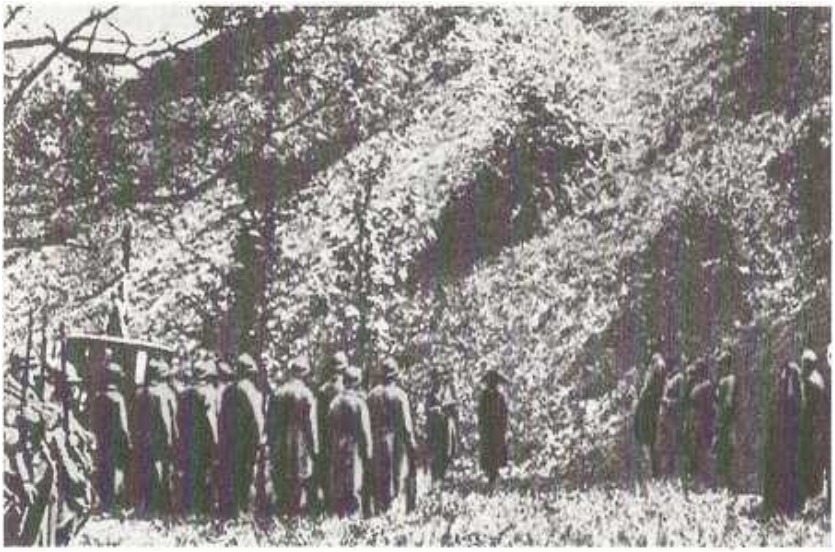

Paris, 15 octombrie 1917 – Anton Fisherman şi Henry Wales, pentru International News Service

Cu puţin înainte de ora cinci dimineaţa, optsprezece bărbaţi – majoritatea ofiţeri ai armatei franceze – au urcat la etajul al doilea al închisorii de femei Saint-Lazare din Paris. Conduşi de un gardian care ducea o torţă, ca să aprindă lămpile, s-au oprit în faţa celulei numărul 12.

Locul era în grija călugăriţelor. Sora Leonide a deschis uşa şi le-a cerut tuturor să aştepte afară: ea a intrat, a scăpărat un chibrit de perete şi a aprins lampa dinăuntru. Apoi a chemat-o pe una dintre celelalte surori să o ajute.

Cu multă afecţiune şi grijă, sora

Leonide a pus mâna pe trupul adormit al unei femei care s-a dezmeticit cu greu – ca şi cum n-ar mai fi vrut să ştie de nimic. Când a deschis ochii, potrivit spuselor călugăriţelor, părea să se fi trezit dintr-un somn liniştit. A rămas netulburată când a aflat că-i fusese refuzată cererea de graţiere pe care o adresase cu câteva zile înainte preşedintelui Republicii. Era imposibil să-ţi dai seama dacă ceea ce simţea era tristeţe sau, dimpotrivă, uşurare pentru că se sfârşea totul.

La semnul surorii Leonide, părintele Arbaux a intrat în celulă însoţit de căpitanul Bouchardon şi de domnul Clunet, avocatul. Prizoniera i-a înmânat acestuia din urmă o amplă scrisoare-testament pe care o scrisese de-a lungul ultimei săptămâni, pe lângă alte două plicuri cenuşii cu tăieturi din ziare.

Şi-a pus ciorapi negri de mătase – un detaliu uşor grotesc în asemenea împrejurări – şi s-a încălţat cu pantofi cu toc înalt, împodobiţi cu funde de mătase, apoi s-a ridicat de pe pat, luând de pe un umeraş aflat în colţul celulei o haină lungă de blană, cu manşete şi guler din alt soi de blană, posibil de vulpe. A îmbrăcat-o peste

chimonoul greu de mătase în care dormise.

Părul ei negru era răvăşit; şi l-a pieptănat cu grijă, strângându-şi-l la ceafă. Şi-a pus o pălărie de fetru pe care şi-a legat-o sub bărbie cu o panglică de mătase, ca să nu i-o zboare vântul, când avea să ajungă în câmpul deschis unde urma să fie dusă.

Fără grabă, s-a aplecat să ia o pereche de mănuşi negre de piele. Apoi s-a întors indiferentă către cei de faţă şi le-a spus calmă:

— Sunt gata.

Au părăsit toţi celula închisorii Saint-Lazare îndreptându-se spre un automobil care îi aştepta cu motorul pornit ca să-i ducă la locul execuţiei.

Maşina a demarat cu viteză mai mare decât cea permisă, tăind străzile oraşului încă adormit înspre comandamentul Vincennes, un vechi fort distrus de nemţi în 1870.

Douăzeci de minute mai târziu, vehiculul s-a oprit şi escorta a coborât prima. Mata Hari a ieşit ultima din maşină.

Soldaţii erau deja aliniaţi. Plutonul era alcătuit din doisprezece zuavi[1]. La capătul rândului aştepta un ofiţer cu sabia scoasă

1 Soldat dintr-un corp special de infanterie uşoară care a existat în Algeria franceză. tr.)

din teacă.

În vreme ce părintele Arbaux îi vorbea condamnatei, în prezenţa a doua călugăriţe, un locotenent francez s-a apropiat şi a întins o bucată de pânză albă uneia din ele, spunând:

— Legaţi-o la ochi, vă rog.

— E obligatoriu s-o folosesc? a întrebat Mata Hari, privind pânza.

Avocatul Clunet s-a uitat insistent la locotenent, aşteptând răspunsul.

— Doar dacă doamna vrea. Nu e obligatoriu, a spus acesta.

Mata Hari nu a fost legată, nici nu a avut ochii acoperiţi; i-a privit pe cei ce urmau să o execute cu un aer aparent liniştit, în timp ce preotul, călugăriţele şi avocatul ei se îndepărtau.

Comandantul plutonului de execuţie, care îşi urmărea atent oamenii, ca nu cumva să-şi verifice puştile – regula fiind ca unul să aibă un cartuş orb, astfel încât oricare dintre ei să poată crede că nu el a tras focul mortal –, dădea semne de relaxare. În curând totul avea să se termine.

— Atenţiune!

Cei doisprezece au luat poziţie de tragere, ridicând puştile la umăr.

Ea nici nu a tresărit.

Ofiţerul s-a poziţionat astfel încât să-l poată vedea toţi soldaţii şi a ridicat sabia.

— Ochiţi!

Femeia din faţa lor a rămas la fel de impasibilă, fără să afişeze nici urmă de teamă.

Sabia a coborât, spintecând aerul cu o mişcare arcuită.

— Foc!

Soarele, care între timp se ridicase la orizont, a luminat scânteile, şi un fum subţire a ieşit din ţeava fiecărei puşti, în timp ce rafala de focuri bubuia în aer. În clipa următoare, cu o mişcare cadenţată, soldaţii şi-au rezemat puştile la loc pe pământ.

Mata Hari a rămas încă o fracţiune de secundă în picioare. N-a murit aşa cum vedem în filme că sunt împuşcaţi oamenii. N-a căzut nici în faţă, nici pe spate, nu şi-a ridicat braţele, nici nu şi le-a desfăcut. A părut că leşină căzând din picioare, păstrându-şi capul sus tot timpul, cu ochii deschişi; unul dintre soldaţi a leşinat.

Ei i-au cedat genunchii şi s-a prăbuşit pe partea dreaptă, cu picioarele îndoite sub ea, acoperite de haina de blană. Şi a rămas

aşa, nemişcată, cu chipul către cer.

Un al treilea ofiţer – însoţit de un locotenent – şi-a scos revolverul din tocul de la piept şi s-a îndreptat spre corpul inert.

S-a aplecat, a pus ţeava la tâmpla spioanei, având însă grijă să nu-i atingă pielea. Apoi a apăsat pe trăgaci şi glonţul i-a străbătut creierul. S-a întors către cei prezenţi şi a spus cu voce solemnă:

— Mata Hari a murit.

PARTEA ÎNTÂI

Stimate domnule Clunet.

Nu ştiu ce se va întâmpla la sfârşitul săptămânii acesteia. Am fost dintotdeauna o femeie optimistă, dar în ultimul timp am devenit posacă, solitară şi tristă.

Dacă lucrurile vor merge aşa cum sper, această scrisoare nu va ajunge la dumneavoastră niciodată. Voi fi fost iertată. La urma urmei, mi-am clădit viaţa cultivând prietenii cu oameni influenţi. O voi păstra

eu, pentru ca singura mea fiică să o poată citi într-o zi şi să afle cine a fost mama ei.

Dar de nu va fi aşa, nu-mi fac prea multe speranţe că paginile acestea, care mi-au consumat ultima săptămână pe faţa pământului, vor fi păstrate. Am fost mereu o femeie realistă şi ştiu că un avocat, atunci când încheie un caz, se îndreaptă către următorul fără să privească în urmă.

Îmi imaginez cum se vor petrece lucrurile; sunteţi un om extrem de ocupat şi aţi devenit faimos fiindcă aţi apărat o criminală de război. Vor veni mulţi oameni să vă bată la uşă, implorându-vă să le acordaţi serviciile; chiar dacă aţi pierdut, aţi avut parte de o publicitate enormă. Veţi întâlni jurnalişti interesaţi să afle versiunea dumneavoastră asupra faptelor, veţi frecventa cele mai scumpe restaurante din oraş şi confraţii vă vor privi cu respect şi invidie. Ştiţi că nu a existat niciodată vreo dovadă concretă împotriva mea – doar documente răstălmăcite –, dar niciodată nu veţi putea recunoaşte în faţa lumii că aţi lăsat o nevinovată să moară.

Nevinovată? Poate că nu e cuvântul potrivit. N-am fost deloc nevinovată din momentul în care am pus piciorul în oraşul

acesta pe care îl iubesc atât de mult. Am crezut că îi voi putea manipula pe cei care voiau să afle secrete de stat, am crezut că nemţii, francezii, englezii, spaniolii nu vor avea cum să-mi reziste tocmai mie – dar până la urmă eu am fost cea manipulată. Am scăpat de unele fapte rele pe care le-am comis, dar nu am avut altă vină decât aceea de a fi o femeie emancipată şi independentă într-o lume guvernată de bărbaţi. Am fost condamnată pentru spionaj, când eu n-am aflat de fapt decât bârfe de prin saloanele din înalta societate.

Da, eu am transformat bârfele acestea în „secrete”, pentru că voiam bani şi putere. Dar toţi cei care astăzi mă acuză ştiau că nu spuneam nimic nou.

Păcat că n-o să mai ştie nimeni altcineva. Paginile astea îşi vor găsi locul potrivit: o arhivă prăfuită, plină de dosarele altor procese, din care vor ieşi poate doar când urmaşul dumneavoastră, sau urmaşul urmaşului dumneavoastră, se va hotărî să mai elibereze rafturile şi să arunce hârţoagele vechi.

Până atunci numele meu va fi deja uitat; dar nu pentru asta scriu, ca să-şi amintească lumea de mine. Încerc de fapt

să mă înţeleg pe mine însămi. De ce? Cum se poate ca o femeie care a obţinut tot ce a vrut, timp de atâţia ani, să fie condamnată la moarte pentru atât de puţin?

Ajunsă aici, mă gândesc la viaţa mea şi îmi dau seama că memoria e un râu care curge întotdeauna înapoi.

Amintirile simt foarte capricioase, imagini ale unor lucruri pe care le-am trăit şi care ne pot încă sufoca doar cu un mic detaliu, un zgomot cât de neînsemnat. Urcă până la celula mea miros de pâine proaspăt scoasă din cuptor şi îmi aminteşte de zilele în care umblam liberă prin cafenele; asta mă distruge mai tare decât frica de moarte şi singurătatea în care îmi duc zilele.

Amintirile aduc cu ele un demon numit melancolie; o, demon crud de care nu reuşesc să scap: să aud o prizonieră cântând, să primesc câteva scrisori rătăcite de la nişte admiratori care nu se numără printre cei care mi-au adus trandafiri şi iasomie, să-mi amintesc o scenă dintr-un oraş anume, căreia la momentul respectiv nu i-am dat nicio importanţă, dar care acum e tot ce mi-a rămas din locurile unde am fost.

Amintirile învinge întotdeauna; şi, odată

cu ele, vin demoni încă şi mai înfricoşători decât melancolia: remuşcările, singurele mele tovarăşe din această celulă, în afară de momentele în care călugăriţele mai intră să stea puţin de vorbă cu mine. Nu-mi vorbesc despre Dumnezeu, nici nu mă condamnă pentru ceea ce societatea numeşte „păcatele cărnii”. De obicei e de ajuns să-mi spună o vorbă sau două şi din gura mea încep să curgă amintiri, ca şi cum aş vrea să mă întorc în timp, cufundându-mă în râul acesta care curge înapoi.

M-a întrebat una dintre ele:

— Dacă Dumnezeu ţi-ar mai da o şansă, ai face altfel?

I-am răspuns că da, dar, ca să fiu sinceră, nu ştiu. Ştiu doar că inima mea este astăzi un oraş-fantomă, locuit de pasiuni, entuziasm, singurătate, ruşine, orgoliu, trădare, tristeţe. Şi nu reuşesc să mă eliberez de niciunul dintre aceste sentimente, nici măcar atunci când mi se face milă de mine şi plâng în tăcere.

Sunt o femeie care s-a născut în epoca nepotrivită, şi nimic nu mai poate schimba lucrurile. Nu ştiu dacă lumea îşi va aminti de mine, dar dacă aşa va fi, mi-aş dori să mă ţină minte nu ca pe o victimă, ci ca pe o

persoană care a luat hotărâri curajoase şi a plătit fără teamă preţul ce trebuia plătit.

A

Într-una dintre călătoriile mele la Viena am cunoscut un domn deosebit de apreciat de bărbaţii şi femeile din Austria. Îl chema Freud – nu-mi mai amintesc şi prenumele, iar oamenii îl adorau pentru că el le restituise tuturor posibilitatea de a fi nevinovaţi; greşelile noastre, de fapt, aparţineau părinţilor noştri.

Încerc acum să-mi dau seama cu ce anume au greşit ai mei, cu toate că nu-mi pot învinovăţi familia. Adam şi Antje Zelle mi-au oferit tot ce se putea cumpăra cu bani. Aveau un magazin de pălării, au investit în petrol înainte să-şi dea lumea seama de importanţa acestuia, m-au trimis să studiez la o şcoală privată, să învăţ dansul, să iau lecţii de echitaţie. Când am început să fiu numită „femeie uşoară, tatăl meu a scris o carte în apărarea mea – deşi nu ar fi trebuit s-o facă, fiindcă eu mă purtam aşa cum voiam, iar textul lui a atras şi mai mult atenţia asupra acuzaţiilor de prostituată şi mincinoasă.

Da, eram o prostituată – dacă prin asta se înţelege cineva care acceptă favoruri şi

bijuterii şi oferă la schimb afecţiune şi plăcere. Da, eram o mincinoasă, dar într-atât de spontană şi de lipsită de control încât, de multe ori, uitam ce spusesem şi eram nevoită să consum foarte multă energie mentală ca să dreg încurcăturile.

Nu-mi pot învinui părinţii pentru nimic, poate doar pentru faptul că m-am născut în oraşul nepotrivit, Leeuwarden, de care majoritatea concetăţenilor mei olandezi nici nu auziseră, unde niciodată nu se întâmpla absolut nimic şi fiecare zi care trecea era la fel cu cea de dinainte. Am descoperit că sunt o femeie frumoasă încă din adolescenţă, pentru că prietenele mele obişnuiau să mă imite.

În 1889, când norocul nu a mai surâs familiei mele – Adam a dat faliment, iar Antje s-a îmbolnăvit şi după doi ani a murit –, părinţii mei nu au vrut să am şi eu parte de neplăcerile prin care treceau ei şi m-au trimis la o şcoală din alt oraş, Leiden, neclintiţi în hotărârea lor de a-mi asigura cea mai aleasă educaţie şi de a mă pregăti pentru a ajunge educatoare de grădiniţă, timp în care urma să aştept să apară un soţ, un bărbat care să aibă grijă de mine. În ziua plecării, mama m-a chemat la ea şi mi-a dat

un pacheţel cu seminţe:

— Să le iei cu tine, Margaretha.

Margaretha – Margaretha Zelle –, acesta era numele meu, nume pe care pur şi simplu îl detestam. Erau nenumărate fete pe care le chema la fel, din cauza unei actriţe faimoase şi respectabile.

Am întrebat ce să fac cu ele.

— Sunt seminţe de floarea-soarelui. Însă, mai mult decât atât, reprezintă ceva ce tu trebuie să înveţi; ele vor fi întotdeauna florile-soarelui, chiar dacă uneori nu le vei putea distinge de alte flori. Oricât şi-ar dori, nu vor putea fi niciodată trandafiri sau lalele, simbolul ţării noastre. Dacă îşi vor nega propria existenţă, vor ajunge să ducă o viaţă amară şi vor muri. Aşadar, învaţă să-ţi urmezi destinul cu bucurie, oricare ar fi el. Câtă vreme cresc, florile îşi arată frumuseţea şi sunt apreciate de toată lumea; apoi mor şi îşi lasă seminţele pentru ca alţii să continue lucrarea Domnului.

Apus seminţele într-un săculeţ pe care, cu câteva zile înainte, o văzusem că-l coase cu migală, deşi era bolnavă.

— Florile ne învaţă că nimic nu e veşnic; nici frumuseţea, nici ofilirea, pentru că vor da seminţe noi. Să-ţi aminteşti de

asta atunci când vei simţi bucurie, durere sau tristeţe. Totul trece, îmbătrâneşte, moare şi renaşte.

Prin câte furtuni trebuia să trec până aveam să înţeleg asta? Dar atunci, în acel moment, vorbele ei mi s-au părut goale; eu eram nerăbdătoare să plec din acel oraş sufocant, în care zilele şi nopţile erau aidoma. Astăzi, când scriu aceste rânduri, îmi dau seama că mama vorbea şi despre ea însăşi.

— Până şi copacii cei mai înalţi cresc din seminţe mici precum acestea. Ţine mine asta şi să nu cauţi să grăbeşti mersul vieţii.

M-a sărutat de plecare şi tata m-a condus la gară. Pe drum aproape că n-am scos nicio vorbă.

Aproape toţi bărbaţii pe care i-am cunoscut mi-au dăruit momente de bucurie, bijuterii, un loc în societate şi nu am regretat niciodată că i-am întâlnit – cu excepţia primului, directorul şcolii, care m-a violat când aveam şaisprezece ani.

M-a chemat în biroul lui, a încuiat uşa, mi-a băgat mâna între picioare şi a început să se masturbeze. Am încercat să scap, spunându-i, fără să mă pierd cu firea, că nu era momentul şi nici locul potrivit, dar el nu

zicea nimic. A dat la o parte nişte hârtii de pe masă, m-a pus cu faţa în jos şi m-a penetrat dintr-odată, ca şi cum i-ar fi fost frică să nu intre cineva în cabinetul lui.

Mama mă învăţase, într-o discuţie plină de metafore, că „intimităţile” cu un bărbat trebuie să se întâmple numai când există iubire şi când iubirea aceasta are să dureze pentru tot restul vieţii. Am ieşit din biroul acela buimacă şi speriată, hotărâtă să nu povestesc nimănui cele întâmplate, până când, într-o zi, când stăteam de vorbă în grup, una dintre fete a deschis subiectul. Aşa am aflat că mai erau încă două cărora li se întâmplase la fel, dar cui am fi putut să spunem? Riscam să fim exmatriculate din şcoală, să ne întoarcem acasă fără să putem explica ce s-a întâmplat, aşa că nu ne rămânea decât să păstrăm tăcerea. Singura mea consolare a fost să aflu că nu fusesem singura. Mai târziu, când am ajuns celebră la Paris datorită spectacolelor mele de dans, fetele acelea au povestit şi altora, şi în scurtă vreme tot oraşul Leiden a aflat cele întâmplate demult. Directorul se pensionase deja şi nimeni nu îndrăznea să-i spună nimic. Ba dimpotrivă! Unii chiar îl invidiau pentru că fusese primul bărbat al marii dive

a epocii.

Însă de atunci eu am început să asociez sexul cu ceva mecanic, fără nicio legătură cu dragostea.

Oraşul Leiden era şi mai rău decât micul Leeuwarden; avea celebra şcoală de educatoare, o pădure care dădea într-o şosea, locuitori care n-aveau nimic mai bun de făcut în afară de a duce grija altora şi atât. Într-o zi, ca să mai alung plictiseala, m-am apucat să citesc anunţurile publicate în ziarul unui oraş din apropiere. Şi aşa l-am găsit pe următorul:

Rudolf MacLeod, ofiţer în armata olandeză, de descendenţă scoţiană, momentan în misiune în Indonezia, caută tânără logodnică pentru căsătorie şi pentru a-l însoţi peste hotare.

Asta era salvarea mea! Ofiţer. Indonezia. Mări necunoscute şi lumi exotice. Gata cu Olanda conservatoare, calvinistă, plină de prejudecăţi şi plictiseală. Am răspuns anunţului, trimiţând şi o fotografie de-a mea, cea mai bună şi mai senzuală pe care o aveam. Nu ştiam că fusese de fapt o glumă pe care o făcuse un prieten al căpitanului cu pricina şi că scrisoarea mea avea să ajungă ultima,

dintre cele şaisprezece primite în total.

A venit să mă vadă de parcă se ducea la război: uniformă completă, cu sabia atârnând pe şoldul stâng, mustăţi lungi, pline de briantină, care parcă-i mai ascundeau din urâţenie şi din lipsa de maniere.

La prima noastră întâlnire, am stat puţin de vorbă despre subiecte lipsite de importanţă. M-am rugat să se întoarcă şi rugăciunile mi-au fost ascultate: o săptămână mai târziu a venit din nou, spre invidia prietenelor mele şi spre disperarea directorului şcolii, care poate mai visa la încă o zi precum aceea. Am simţit că mirosea a alcool, dar n-am dat multă importanţă, punând pe seama faptului că era probabil nervos în faţa unei tinere frumoase, cea mai frumoasă fată din clasă, după cum ziceau toate prietenele mele.

La cea de-a treia şi ultima întâlnire m-a cerut în căsătorie. Indonezia. Căpitan în armată. Călătorii în locuri îndepărtate. Ce-şi mai putea dori o tânără?

— Te măriţi cu un bărbat cu douăzeci şi unu de ani mai în vârstă decât tine? El ştie că nu mai eşti virgină? m-a întrebat una dintre fetele care păţise acelaşi lucru cu

directorul şcolii.

Nu i-am răspuns. M-am întors acasă, el mi-a cerut respectuos mâna, familia mea a făcut rost de un împrumut pentru zestre şi ne-am căsătorit pe 11 iulie 1895, la trei luni de când citisem anunţul.

Schimbarea şi schimbarea în bine sunt două lucruri complet diferite. Dacă n-ar fi existat dansul şi Andreas, anii petrecuţi în Indonezia ar fi fost un coşmar fără sfârşit. Şi cel mai rău coşmar este să-mi amintesc iar de tot ce s-a întâmplat: soţul care s-a îndepărtat de mine şi umbla mereu cu alte femei, neputinţa de a fugi pur şi simplu, de a mă întoarce acasă, singurătatea, fiindcă eram obligată să stau luni întregi în casă pentru că nu vorbeam limba, fără să mai pun la socoteală că eram mereu urmărită de ceilalţi ofiţeri.

Ceea ce ar trebui să fie o bucurie pentru orice femeie – naşterea copiilor ei – pentru mine a devenit un coşmar. Când au mai trecut durerile facerii, viaţa mea a căpătat sens imediat ce am atins pentru prima dată trupuşorul fiicei mele. Rudolf şi-a îndreptat purtarea preţ de câteva luni, dar s-a întors rapid la ceea ce îi plăcea cel mai mult: amantele lui locale. După el, nicio

femeie europeană nu avea cum să concureze cu o asiatică, pentru care sexul era ca un dans. Îmi spunea toate acestea fără urmă de ruşine, poate pentru că era beat, poate pentru că voia să mă umilească cu tot dinadinsul. Andreas mi-a povestit că într-o noapte, când se aflau amândoi într-o expediţie inutilă, mergând dinspre nicăieri înspre niciunde, i-ar fi spus într-un moment de sinceritate alcoolică:

— Mi-e frică din cauza Margarethei. Ai văzut cum se uită la ea toţi ofiţerii? Ar putea să mă lase în orice clipă.

Şi turmând logica asta bolnavă, care-i transformă în monştri pe bărbaţii temători să nu-şi piardă nevestele, el devenea mai rău pe zi ce trecea. Mă făcea prostituată pentru că nu fusesem virgină. Voia să ştie detalii despre fiecare bărbat cu care – în imaginaţia lui – fusesem eu cândva. Când îi povesteam, în hohote de plâns, întâmplarea din biroul directorului, uneori mă lovea, spunându-mi că mint, alteori se masturba, punându-mă să-i dau detalii. Cum totul nu fusese decât un coşmar tulbure pentru mine, eram nevoită să inventez detalii, fără să înţeleg prea bine de ce făceam asta.

A ajuns până acolo încât a pus o

servitoare să meargă cu mine ca să cumpăr o rochie asemănătoare cu uniforma pe care o purtasem la şcoală.

Câteodată parcă era posedat de un demon necunoscut, şi atunci mă obliga s-o îmbrac; plăcerea lui cea mai mare era să repete scena violului: mă punea să mă aplec peste masă şi mă penetra cu violenţă, iar eu trebuia să ţip ca să audă toţi servitorii şi să creadă că îmi plăcea la nebunie.

Uneori trebuia să mă port ca fata cea cuminte care se împotriveşte, în timp ce el mă viola; alteori mă obliga să scot gemete cerându-i să fie şi mai violent, ca şi cum eram o prostituată şi-mi plăcea.

Puţin câte puţin, am început să nu mai ştiu cine sunt. Îmi petreceam zilele având grijă de fata mea, umblând prin casă cu un aer absent, ascunzându-mi rănile sub machiajul în exces, dar ştiam că nu păcălesc pe nimeni, absolut pe nimeni.

Am rămas din nou însărcinată, am trăit zile extrem de fericite având grijă de fiul meu, dar în scurtă vreme el a fost otrăvit de una dintre doicile lui, care nici măcar nu a trebuit să dea socoteală pentru fapta ei: au omorât-o ceilalţi servitori, în aceeaşi zi în care copilul a fost găsit mort. În cele din

urmă, cei mai mulţi au zis că a fost vorba de o răzbunare cât se poate de îndreptăţită, întrucât slujnica, pusă la nesfârşite corvezi, era în mod constant bătută, violată şi exploatată.

Îmi rămăseseră de-acum doar fiica mea, o casă goală, un soţ care nu mă ducea nicăieri de frică să nu fie înşelat şi un oraş atât de frumos, încât ajungea să fie apăsător; mă aflam în paradis, dar trăiam un infern personal.

Până într-o zi când totul s-a schimbat: comandantul regimentului i-a invitat pe ofiţeri şi pe soţiile lor la un spectacol de dansuri autohtone, ţinut în cinstea unuia dintre guvernatorii insulei. Rudolf nu avea cum să refuze un superior. Mi-a zis să mă duc să-mi cumpăr de îmbrăcat ceva provocator şi scump. Pot să înţeleg de ce voia ceva scump, din moment ce el vorbea mai mult despre posesiunile lui decât despre înzestrările mele. Dar dacă – aşa cum am aflat mai târziu – îi era frică să nu mă piardă, de ce voia să mă îmbrac provocator?

Am ajuns la locul evenimentului, femeile mă priveau cu invidie, bărbaţii cu dorinţă, iar eu am observat că acest lucru îl

excita pe Rudolf. După câte îmi dădeam seama, noaptea putea să se termine foarte prost, eu fiind obligată să descriu ce „mi-aş fi imaginat că fac” cu fiecare ofiţer de acolo, în timp ce el m-ar fi violat şi m-ar fi bătut. Trebuia să apăr cu orice preţ singurul lucru pe care îl aveam: pe mine însămi. Şi singura soluţie pe care am găsit-o a fost să port o conversaţie interminabilă cu un ofiţer pe care îl cunoşteam deja, pe nume Andreas, a cărui soţie mă privea cu groază şi uimire în timp ce eu îi tot umpleam cupa soţului meu, sperând să cadă lat de atâta băutură.

Aş vrea în clipa asta să mă întrerup şi să nu mai scriu despre Java; când din trecut iese la suprafaţă o amintire care poate deschide o rană, apar deodată toate celelalte răni, care fac sufletul să sângereze şi mai adânc, până când ajungi să cazi în genunchi şi să plângi. Dar nu pot întrerupe partea asta fără să menţionez cele trei lucruri care mi-au schimbat atunci viaţa: decizia pe care am luat-o, dansul la care am asistat şi Andreas.

Decizia mea: nu mai puteam să tot adun în mine necazuri şi să sufăr peste limita pe care o poate îndura o fiinţă omenească.

Pe când mă gândeam la asta, grupul

care se pregătea să danseze pentru guvernatorul local a intrat în scenă; erau cu totul nouă persoane. În locul ritmului frenetic, vesel şi expresiv pe care îl văzusem în rarele mele ieşiri la teatrele din oraş, aici totul parcă se petrecea cu încetinitorul, făcându-mă să mor de plictiseală la început, dar apoi am fost cuprinsă de un fel de transă mistică, pe măsură ce dansatorii se lăsau purtaţi de muzică şi ajungeau în posturi pe care eu le credeam imposibile. Într-una dintre ele, corpurile se unduiau, formând un „S” extrem de dureros; şi rămâneau aşa până când ieşeau brusc din imobilitate, ca nişte leoparzi gata să atace prin surprindere.

Toţi aveau pielea vopsită în albastru şi erau îmbrăcaţi în sarong, portul tipic local, iar peste piept purtau un fel de fâşie de mătase, care punea în evidenţă muşchii bărbaţilor şi acoperea sânii femeilor. Acestea, la rândul lor, aveau pe cap diademe artizanale făcute din pietre preţioase. Gingăşia era câteodată înlocuită de bătălii simulate, în care panglicile de mătase erau folosite pe post de săbii imaginare.

Transa mea era din ce în ce mai adâncă.

Pentru prima dată înţelegeam că Rudolf, Olanda, copilul meu ucis, toate făceau parte dintr-o lume care murea şi renăştea, precum cea a seminţelor pe care mi le dăduse mama. Am privit către cer şi am văzut stelele şi frunzele de palmier; eram hotărâtă să mă las purtată către altă dimensiune şi alt spaţiu, când m-a trezit vocea lui Andreas:

— Înţelegeţi tot?

Îmi închipuiam că da, fiindcă inima mea se oprise din sângerat şi contempla frumuseţea în forma ei cea mai pură. Însă bărbaţii simt tot timpul nevoia să îţi explice câte ceva, iar el mi-a spus că acel stil de dans venea dintr-o tradiţie antică indiană, care combina yoga cu meditaţia. Nu avea cum să înţeleagă că dansul era o poezie şi fiecare mişcare reprezenta un cuvânt.

Brusc, yoga mintală şi meditaţia spontană mi-au fost întrerupte şi m-am văzut nevoită să întreţin o conversaţie oarecare, ca să nu par needucată.

Soţia lui Andreas se uita la el. Andreas se uita la mine. Rudoli se uita la mine, la Andreas şi la una dintre invitatele guvernatorului, care la rândul ei răspundea cu zâmbete.

Am stat de vorbă o vreme, în ciuda privirilor dezaprobatoare pe care ni le aruncau javanezii fiindcă niciunul dintre noi, străinii, nu respecta ritualul lor sacru. Poate din cauza asta spectacolul s-a încheiat mai devreme şi toţi dansatorii au ieşit din scenă ca într-un fel de procesiune, cu ochii ţintă la compatrioţii lor. Nici unul dintre ei nu şi-a întors privirea către barbarii albi însoţiţi de nevestele lor bine îmbrăcate, cu râsetele lor gălăgioase, cu bărbile şi mustăţile lor pline de vaselină şi manierele lor îngrozitoare.

Rudolf s-a dus spre javaneza care îi zâmbea întruna fără să se lase intimidată, nu înainte ca eu să-i umplu paharul încă o dată. Soţia lui Andreas s-a apropiat, l-a luat pe acesta de braţ, zâmbind ca şi cum ar fi zis „el e al meu”, şi s-a prefăcut extrem de interesată de consideraţiile inutile despre dans pe care bărbatul ei le detalia în continuare.

— Toţi anii ăştia ţi-am fost credincioasă, a zis ea, întrerupând conversaţia. Tu eşti cel care comandă inimii mele şi gesturilor mele şi Dumnezeu îmi e martor că în fiecare noapte îl rog să vii înapoi acasă viu şi nevătămat. Dacă ar fi nevoie să îmi dau

viaţa pentru tine, aş face asta fără niciun fel de teamă.

Andreas şi-a cerut scuze şi a spus că era momentul să plece; ceremonia fusese foarte obositoare pentru toţi, însă ea a replicat scurt că nu avea să se mişte de acolo; şi a vorbit cu atâta autoritate, încât soţul ei nu a îndrăznit să facă nicio mişcare.

— Am aşteptat răbdătoare să înţelegi că pentru mine tu eşti cea mai importantă fiinţă din lume. Te-am urmat până şi în locul ăsta, care, deşi e frumos, e probabil un coşmar pentru toate femeile, inclusiv pentru Margaretha.

S-a întors către mine, iar ochii ei mari, albaştri, mă implorau să îi dau dreptate, să urmez tradiţia milenară a femeilor care îşi sunt întotdeauna şi inamice, şi complice, dar eu nu am avut curajul să dau din cap în semn de aprobare.

— Am luptat pentru această dragoste din toate puterile mele, dar ele s-au sfârşit azi. Piatra care apăsa pe inima mea a ajuns de mărimea unei stânci care nu o mai lasă să bată. Şi inima mea, cu ultima ei zvâcnire, mi-a spus că există şi alte lumi în afară de asta, unde nu trebuie să implor pentru compania unui bărbat care să umple golul

atâtor zile şi nopţi.

Ceva îmi spunea că se apropia o tragedie. Am rugat-o să se liniştească, zicându-i că era foarte stimată de toţi cei de faţă, iar soţul ei era un ofiţer model. Ea a clătinat din cap şi a zâmbit, ca şi cum ar fi auzit asta de multe ori. Şi a continuat:

— Trupul meu poate că trăieşte în continuare, dar sufletul meu e mort pentru că nu reuşesc nici să plec de aici, nici să te fac să înţelegi că trebuie să rămâi alături de mine.

Andreas, ofiţer al armatei olandeze, cu o reputaţie de păstrat, era vizibil stânjenit. Eu m-am întors şi am dat să mă îndepărtez, dar ea a lăsat braţul soţului ei şi l-a luat pe-al meu.

— Numai dragostea poate să dea un sens acolo unde nu există niciunul. Se întâmplă ca eu să nu am parte de această dragoste. Din moment ce aşa stau lucrurile, care e motivul pentru care aş mai trăi?

Stătea foarte aproape de mine; am mirosit-o, dar nu era nici urmă de alcool în răsuflarea ei. Am privit-o drept în ochi şi nu am văzut nicio lacrimă; poate că secaseră toate.

— Te rog, vreau să rămâi, Margaretha.

Eşti o femeie bună, care a pierdut un fiu; eu ştiu ce înseamnă asta, deşi nu am rămas niciodată însărcinată. Nu fac asta pentru mine, ci pentru toate cele care sunt prizoniere în pretinsa lor libertate.

Soţia lui Andreas a scos un pistolet din poşetă, a pus ţeava armei în dreptul inimii şi a tras înainte ca oricare dintre noi să aibă timp să o împiedice. Deşi rochia ei de gală a mai atenuat zgomotul, toată lumea s-a întors înspre noi. Pe moment s-a crezut că aş fi comis eu crima, căci cu numai câteva secunde înainte ea se ţinea de mine. Dar oamenii au văzut imediat privirea mea îngrozită, pe Andreas îngenuncheat, încercând să oprească sângele odată cu care se scurgea şi viaţa din trupul soţiei sale. A murit în braţele lui, iar privirea ei nu arăta nimic altceva în afară de pace. Toţi s-au apropiat, inclusiv Rudolf; javaneza a plecat imediat, speriată de ceea ce puteau să facă atâţia bărbaţi înarmaţi şi băuţi. L-am rugat pe soţul meu să plecăm înainte să înceapă întrebările; a fost de acord, fără să comenteze în niciun fel.

Când am ajuns acasă, m-am dus direct în camera mea şi am început să-mi împachetez hainele. Rudolf s-a prăbuşit pe

canapea, beat mort. În dimineaţa următoare, după ce s-a trezit şi a luat un mic dejun copios, adus de servitori, a venit la mine şi a văzut valizele. Pentru prima dată, a deschis discuţia.

— Unde crezi că te duci?

— În Olanda, cu primul vapor. Sau în rai, de îndată ce voi avea aceeaşi ocazie ca soţia lui Andreas. Tu hotărăşti.

Până atunci era obişnuit să fie singurul care dădea ordine. Dar privirea mea era probabil cu totul schimbată, aşa că, după ce a ezitat un moment, a ieşit din casă. Când s-a întors în seara aceea, a spus că trebuia neapărat să folosim zilele libere la care avea dreptul. Două săptămâni mai târziu am plecat cu primul vapor spre Rotterdam.

Eu fusesem botezată cu sângele soţiei lui Andreas şi, prin botezul acesta, eram liberă pentru totdeauna, deşi nici el, nici eu nu ştiam până unde putea ajunge această libertate.

O parte din preţiosul timp care mi-a mai rămas – deşi încă am mari speranţe că voi fi graţiată de preşedintele Republicii, dacă tot am atât de mulţi prieteni printre miniştri – mi-a răpit-o sora Laurence, care astăzi mi-a adus o listă cu lucrurile care alcătuiau

bagajul meu când am fost arestată.

Mi-a spus, cu cea mai mare grijă, ce să fac cu ele în cazul în care cel mai rău scenariu se va adeveri. Am rugat-o să mă lase singură, promiţând că îi voi răspunde mai târziu, fiindcă momentan nu am timp de pierdut. Dar în cazul în care cel mai rău scenariu se va dovedi a fi singurul posibil, atunci va putea face cum doreşte ea. Însă voi copia aici lista, fiindcă sunt convinsă că toate vor merge conform celui mai bun scenariu.

Cufărul 1:

1 ceas aurit, cu smalţ albastru, cumpărat în Elveţia;

1 cutie rotundă care conţine 6 pălării, 3 ace de piept din aur cu perle, câteva pene lungi, 1 văl, 2 gulere de blană, 3 ace de pălărie, 1 broşă în formă de pară şi 1 rochie de gală.

Cufărul 2:

1 pereche de cizme de călărie;

1 ţesală de cai;

1 cutie de ceară de lustruit;

1 pereche de jambiere; 1 pereche de pinteni;

5 perechi de pantofi de piele;

3 cămăşi albe de asortat cu

îmbrăcăminte de călărie;

1 cârpă – care nu ştiu de ce ocupă spaţiu aici, poate am folosit-o ca să-mi lustruiesc cizmele; 1 pereche de jambiere de piele;

3 corsete speciale pentru călărie, ca să susţină sânii în timpul galopului;

8 perechi de lenjerie intimă de mătase şi 2 de bumbac;

2 curele de asortat cu diferite piese de îmbrăcăminte de călărie;

4 perechi de mănuşi;

1 umbrelă;

3 viziere ca să apere ochii de soare;

3 perechi de şosete de lână, deşi una dintre ele e uzată;

1 geantă specială pentru rochii;

15 fese pentru menstruaţie;

1 pulover de lână;

1 compleu de călărie, cu jachetă şi pantaloni asortaţi;

1 cutie cu agrafe de păr;

1 meşă, cu agrafă ataşată – ca să o prind de părul meu natural;

3 boa din blană de vulpe;

2 cutii cu pudră de orez.

Cufărul 3:

6 perechi de jartiere;

1 cutie de cremă hidratantă pentru piele;

3 perechi de ghete de lac cu toc înalt;

2 centuri elastice pentru abdomen;

34 de rochii;

1 săculeţ de pânză cusut de mână care conţine nişte seminţe de plante neidentificate;

8 corsete;

1 şal;

10 perechi de lenjerie intimă mai confortabilă; 3 veste;

2 jachete cu mânecă lungă;

3 piepteni;

16 bluze;

altă rochie de gală;

1 prosop şi 1 săpun parfumat – nu le folosesc pe cele din hoteluri, poţi să iei vreo boală;

1 şirag de perle;

1 poşetă de mână cu oglindă în interior;

1 pieptăn de marmură;

2 cutii în care îmi pun bijuteriile înainte de culcare;

1 cutie de cupru cu cărţi de vizită pe numele Vadime de Massloff, *Capitaine du lèr6 Régiment Speciale Impérial Russe*;

1 cutie de lemn cu un serviciu de ceai

din porţelan, pe care l-am primit în timpul călătoriei;

2 cămăşi de noapte;

1 pilă de unghii cu mâner de sidef;

2 tabachere, una din argint şi cealaltă din aur, sau cu foiţă de aur, nu ştiu sigur;

8 plase de păr pentru somn;

cutii cu mărgele, cercei, 1 inel cu smarald, încă 1 inel cu smarald şi briliante şi alte bijuterii fără mare valoare;

1 pungă de mătase cu 21 de batiste;

3 evantaie;

ruj şi fard de obraz de cea mai bună marcă produsă în Franţa;

1 dicţionar de franceză; 1 portofel cu tot felul de poze de-ale mele şi… Şi tot felul de fleacuri de care intenţionez să scap când voi ieşi de aici, cum ar fi scrisori de la amanţi legate cu panglici de mătase, bilete de la spectacole de operă care mi-au plăcut şi alte lucruri asemănătoare.

Multe lucruri mi-au fost reţinute la Hotel Meurice, la Paris, fiindcă au crezut – greşit, evident – că nu aş avea bani să-mi plătesc şederea. Cum să creadă una ca asta? La urma urmei, Parisul a fost întotdeauna destinaţia mea preferată; nu aş permite nicicând să fiu luată drept o

escroacă.

Eu nu pretindeam să fiu fericită; pretindeam doar să nu fiu atât de nefericită şi de nenorocită pe cât mă simţeam. Poate că, dacă aş fi avut mai multă răbdare, aş fi ajuns la Paris în alte împrejurări... Dar nu mai puteam suporta reproşurile proaspetei mele mame vitregi, ale soţului, plânsetele neîntrerupte ale copilului, orăşelul cu aceiaşi locuitori provinciali şi plini de prejudecăţi, deşi acum eram o femeie căsătorită şi respectabilă.

Într-o zi, fără să ştie nimeni – lucru pentru care e nevoie de multă intuiţie şi abilitate –, am luat un tren către Haga şi m-am dus direct la consulatul francez. Trâmbiţele războiului încă nu se auzeau. Era încă uşor să treci frontiera; Olanda a fost întotdeauna neutră în conflictele care au devastat Europa, iar eu aveam încredere în mine. L-am cunoscut pe consul şi după două ore petrecute într-o cafenea, timp în care el a încercat să mă seducă, iar eu m-am prefăcut că îi cădeam în plasă, am făcut rost de un bilet doar dus până la Paris, unde i-am promis să-l aştept când urma să poată trece câteva zile pe acolo.

— Ştiu să fiu generoasă cu cei care mă

ajută, am insinuat.

El a înţeles mesajul şi m-a întrebat ce ştiu să fac.

— Sunt dansatoare clasică de muzică orientală.

Muzică orientală? Asta i-a stârnit şi mai mult curiozitatea. L-am întrebat dacă putea să-mi facă rost de un angajament. Mi-a răspuns că era în măsură să mă prezinte unei persoane foarte importante din oraş, Monsieur Guimet, care adora tot ce venea din Orient, pe lângă faptul că era un mare colecţionar de artă. Când puteam să plec?

— Chiar azi, dacă îmi găsiţi un loc în care să stau.

Îşi dădea seama că era jucat pe degete; probabil că eram doar o altă femeie care voia să plece în oraşul la care visează toate, în căutare de bărbaţi bogaţi şi viaţă uşoară. Am simţit că începe să se eschiveze. Mă asculta, dar, în acelaşi timp, îmi analiza fiecare mişcare, fiecare cuvânt pe care îl spuneam, felul în care îmi mişcăm corpul. Şi, contrar aşteptărilor, eu – care la început mă comportasem ca o femeie fatală – eram acum cea mai rezervată persoană din lume.

— Dacă prietenul dumneavoastră doreşte, pot să îi arăt unul, două dansuri

javaneze autentice. Dacă nu îi plac, iau trenul înapoi în aceeaşi zi.

— Dar, doamnă...

— Domnişoară.

— Aţi cerut doar un bilet dus.

Am scos nişte bani din buzunar şi i-am arătat că aveam destui ca să mă întorc. Aveam îndeajuns şi ca să plec, dar când o femeie lasă un bărbat să o ajute, ea devine întotdeauna vulnerabilă; acesta este visul lor, al tuturor bărbaţilor, după cum îmi povesteau prietenele ofiţerilor în Java.

El s-a relaxat şi m-a întrebat cum mă cheamă, ca să poată scrie o scrisoare de recomandare pentru Monsieur Guimet. La asta nu mă gândisem niciodată! Numele meu? Ştiindu-l, ar fi putut să-mi descopere familia, iar ultimul lucru de care avea Franţa nevoie era să-şi creeze probleme cu o ţară neutră, din cauza unei femei înnebunite să fugă.

— Numele dumneavoastră? a repetat, cu stiloul şi hârtia în mână.

— Mata Hari.

Sângele soţiei lui Andreas mă boteza din nou.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor: un turn gigantic de fier care ajungea aproape până

la cer şi care nu apărea pe niciuna dintre cărţile poştale ale oraşului. Pe fiecare din malurile râului Senaz edificii felurite aminteau ba de China, ba de Italia, ba de altă ţară cunoscută din lume. Am încercat să găsesc Olanda, dar n-am reuşit. Ce ar fi putut reprezenta ţara mea? Morile vechi de vânt? Saboţii greoi? Nu şi-ar fi găsit loc niciuna, nici alta printre atâtea lucruri moderne – afişele lipite pe cilindrii metalici anunţau lucruri care nici nu-mi venea să cred că există:

„Veniţi să vedeţi! Lumini care se aprind şi se sting fără să fie nevoie să folosiţi gaz şi foc! Doar la palatul electricităţii!”

„Urcaţi scările fără să vă mişcaţi picioarele! Treptele vor face asta pentru dumneavoastră/ Aşa era scris sub desenul unei structuri care părea un tunel deschis, cu mână curentă pe ambele părţi.

„Art Nouveau: marea tendinţă în modă”.

Aici nu era niciun semn de exclamare, doar fotografia unui vas cu două lebede de porţelan. Dedesubt era un desen care părea să redea o structură de metal asemănătoare turnului gigantic, cu numele pompos de Grand Palais.

Cinéorama, Maréorama, Panorama – fiecare promitea imagini în mişcare şi îl puteau transporta pe privitor în locuri în care nici nu visase vreodată să ajungă. Cu cât mă uitam mai mult la toate acestea, cu atât mă simţeam mai pierdută. Şi mă căiam mai tare; dacă făcusem un pas prea mare?

Oraşul fremăta de oameni care umblau în toate părţile, femeile erau îmbrăcate atât de elegant cum nu văzusem în viaţa mea, bărbaţii păreau ocupaţi cu treburi foarte importante, dar de fiecare dată când mă întorceam, vedeam că mă urmăreau cu privirea.

Cu un dicţionar în mână şi cu mare greutate – deşi făcusem franceză la şcoală, eram foarte nesigură – m-am apropiat de o tânără care părea să fie de vârsta mea şi am întrebat-o unde era hotelul la care îmi făcuse consulul rezervarea. Ea s-a uitat la bagajul meu, la hainele mele şi, deşi purtam cea mai bună rochie pe care o adusesem din Java, şi-a văzut de drum fără să-mi răspundă. După câte se vede, ori străinii nu erau bineveniţi, ori parizienii se credeau întotdeauna cei mai grozavi de pe pământ.

Am repetat tentativa de vreo două, trei ori, dar reacţia era de fiecare dată aceeaşi,

până când am obosit şi m-am aşezat pe o bancă în Jardin des Tuileries, împlinindu-mi astfel un vis din adolescenţă. Numai faptul că ajunsesem până acolo era o reuşită mai mare decât îmi imaginasem vreodată.

Să mă întorc? O vreme m-am luptat cu mine însămi, ştiind că îmi va fi greu să găsesc locul în care trebuia să dorm. În clipa aceea, a intervenit destinul: s-a pornit un vânt puternic şi un joben s-a lovit direct de picioarele mele.

L-am luat cu grijă şi m-am ridicat să i-l dau bărbatului care alerga spre mine.

— Văd că v-aţi ales cu pălăria mea, a spus el.

— Pălăria dumneavoastră a fost atrasă de picioarele mele, i-am răspuns.

— Pot să înţeleg de ce, a replicat fără a disimula intenţia evidentă de a mă seduce. Spre deosebire de calviniştii din ţara mea, francezii aveau faima de a fi cu totul şi cu totul liberi.

A întins mâna pentru a-şi lua pălăria şi eu am ascuns-o la spate, întinzându-i cealaltă mână, în care ţineam o hârtie cu adresa hotelului. După ce a citit, m-a întrebat ce era cu ea.

— Acolo stă o prietenă. Am venit în

vizită la ea pentru două zile.

N-aş fi putut să pretind că trebuia să ne vedem ca să luăm cina, fiindcă îmi văzuse bagajul.

Nu spunea nimic. M-am gândit că probabil hotelul este sub orice critică, dar răspunsul lui m-a luat prin surprindere:

— Rue de Rivoli este exact în spatele băncii pe care staţi. Aş putea să vă duc eu valiza, iar pe drum găsim mai multe cafenele. Aţi accepta un lichior de anason, Madame…?

— Mademoiselle Mata Hari.

Nu aveam nimic de pierdut; era primul meu prieten în oraş. Am pornit spre hotel şi, pe drum, ne-am oprit la un restaurant unde chelnerii purtau şorţuri lungi până la glezne, erau îmbrăcaţi ca şi cum tocmai ar fi ieşit de la o petrecere de gală şi nu zâmbeau nimănui, în afara însoţitorului meu, al cărui nume nu-l mai ţin minte. Am găsit o masă mai retrasă într-un colţ al restaurantului.

M-a întrebat de unde veneam. I-am explicat că din Indiile Orientale, care aparţineau imperiului olandez, unde mă născusem şi crescusem. I-am spus că îmi plăcea turnul acela frumos, poate unic în

lume, şi i-am stârnit furia fără să vreau.

— O să fie demontat peste patru ani. Expoziţia asta universală a costat ţara mai mulţi bani decât ultimele două războaie la care am luat parte. Vor să dea tuturor senzaţia că de acum o să avem un fel de uniune a tuturor ţărilor din Europa şi că vom trăi în sfârşit în pace. Dumneavoastră credeţi că se poate întâmpla aşa ceva?

Habar n-aveam, aşa că am preferat să păstrez tăcerea. Cum am mai spus, bărbaţilor le place la nebunie să explice tot felul de lucruri şi să-şi spună părerea despre orice.

— Ar trebui să vedeţi pavilionul pe care l-au construit nemţii. Au încercat să ne umilească; e ceva uriaş, de foarte prost gust; nişte instalaţii cu maşinării, metalurgie, nave în miniatură care, în curând, vor domina toate mările şi un turn uriaş plin de…

A făcut o pauză, ca şi cum ar fi urmat să spună ceva obscen.

— … debere! Ei susţin că ar fi un omagiu adus kaiserului, dar sunt absolut sigur că totul are de fapt un singur scop: să ne prevină că trebuie să avem grijă cu ei. Acum zece ani a fost prins un spion evreu

care a garantat că războiul ne va bate iar la uşă. Dar mai nou săracul de el e chipurile nevinovat, şi totul numai din cauza unui blestemat de scriitor, Zola. A reuşit să împartă Franţa în două, şi acum jumătate din ţară vrea să-l elibereze pe spion din locul în care ar trebui să rămână pentru vecie, din Insula Diavolului.

A cerut încă două pahare de anason, l-a băut grăbit pe al lui şi a spus că era foarte ocupat, dar în cazul în care aveam să rămân mai mult timp în oraş, să mă duc neapărat să vizitez pavilionul ţării mele.

Al ţării mele? Nu văzusem nicăieri mori de vânt şi saboţi.

— De fapt i-au pus un nume greşit: Pavilionul Indiilor Orientale ale Olandei. N-am apucat să trec pe acolo; probabil va avea aceeaşi soartă ca toate celelalte instalaţii exagerat de scumpe pe care le vedem acum aici, dar se zice că e foarte interesant.

S-a ridicat. A scos o carte de vizită şi un stilou de aur din buzunar şi a tăiat al doilea nume, semn că spera că poate cândva, cine ştie, am fi putut deveni mai apropiaţi.

La plecare şi-a luat ceremonios rămas bun, cu o sărutare de mână. Am privit cartea de vizită, n-avea nicio adresă, ceea

ce, ştiam deja, era o tradiţie. N-aveam de gând să adun nimicuri, aşa că de îndată ce-a plecat, am mototolit-o şi am aruncat-o.

După două minute m-am întors să recuperez cartea de vizită; el era bărbatul căruia îi era adresată scrisoarea consulului!

PARTEA A DOUA

Tiveltă şi înaltă, cu flexibilitatea graţioasă a unui animal sălbatic, cu păr negru care se ondulează straniu şi ne poartă către un tărâm fermecat.

Cea mai feminină dintre toate femeile, care scrie o tragedie necunoscută cu trupul său.

Mii de curbe şi mii de mişcări care se

îmbină perfect cu mii de ritmuri deosebite.

Tăieturile astea din ziare par bucăţi dintr-o ceaşcă spartă, povestind despre o viaţă de care nici nu îmi mai aduc aminte. După ce voi ieşi de aici o să le leg în coperte de piele; fiecare pagină va avea un chenar de aur şi vor rămâne moştenire fiicei mele, dacă toţi banii mi-au fost confiscaţi. Când ne vom vedea, îi voi povesti despre Folies Bergère, visul tuturor femeilor care şi-au dorit să danseze în faţa unui public. O să-i spun cât de frumoase sunt Madridul Habsburgilor, străzile Berlinului, palatele din Monte Carlo, Vom merge împreună la Trocadero, la Cerele Royal, ne vom duce la Maxim's, la Rumpelmeyer şi la toate restaurantele care îi vor deschide larg uşile celei mai faimoase cliente a lor.

Vom călători amândouă în Italia, bucuroase să vedem că blestematul de Diaghilev e în pragul falimentului. O să-i arăt La Scala din Milano şi o să-i spun cu mândrie:

— Aici am dansat în *Bacchus şi Gambrinus* de Marceno.

Sunt sigură că ceea ce mi se întâmplă acum va fi de fapt de bun augur pentru reputaţia mea; cui nu i-ar plăcea să fie văzut

alături de o femeie fatală, poate chiar o „spioană” plină de secrete? Oricine flirtează cu pericolul, atâta timp cât pericolul nu există.

Iar fiica mea poate mă va întreba:

— Şi mama mea, Margaretha MacLeod?

Şi eu îi voi răspunde:

— Nu ştiu cine e femeia aceasta. Toată viaţa mea am gândit şi m-am purtat ca Mata Hari, cea care i-a fascinat şi îi va fascina pentru totdeauna pe bărbaţi, şi cea mai invidiată dintre femei. Din momentul în care am plecat din Olanda, am pierdut noţiunea de distanţă, de pericol, nimic din toate astea nu mă mai sperie. Am venit la Paris fără un ban şi fără o garderobă potrivită şi uite cât de departe am ajuns în viaţă. Sper că şi ţie ţi se va întâmpla la fel.

Îi voi povesti despre dansurile mele, deşi am fotografii care arată mare parte din mişcări şi din veşmintele mele. Contrar spuselor criticilor, care nu au reuşit niciodată să mă înţeleagă, atunci când mă aflam pe scenă, uitam pur şi simplu de femeia care eram şi mă ofeream cu totul lui Dumnezeu. De aceea puteam să mă dezbrac cu atâta uşurinţă. Pentru că eu, în acel moment, nu însemnam nimic; nici măcar

corpul meu; existau doar mişcările mele care se armonizau cu universul.

Îi voi fi întotdeauna recunoscătoare lui Monsieur Guimet, care mi-a dat prima şansă de a susţine o reprezentaţie în muzeul lui, în haine extrem de preţioase, pe care le adusese din Asia pentru colecţia lui privată, cu toate că asta m-a costat jumătate de oră de sex şi plăcere puţină. Am dansat pentru un public de treizeci de persoane, printre care se numărau jurnalişti, celebrităţi şi cel puţin doi ambasadori, cel japonez şi cel neamţ. Două zile mai târziu, toate ziarele vuiau: femeia exotică născută într-un colţ îndepărtat al imperiului olandez care aducea „misticismul” şi „dezinhibarea” popoarelor din cealaltă parte a lumii.

Pe scena din muzeu fusese pusă o statuie a lui Shiva – zeul hindus al creaţiei şi al distrugerii. Lumânările aprinse, uleiurile parfumate şi muzica îi băgau pe toţi într-un fel de transă; mai puţin pe mine, care ştiam exact ce aveam de gând să fac, după ce cercetasem atent hainele care îmi fuseseră încredinţate. Mi-am zis: acum ori niciodată; aceasta era o şansă unică în viaţa mea, până atunci mizerabilă, fiind mereu nevoită să cer ajutor şi, eventual, să dau la schimb

favoruri sexuale. Cu asta eram deja obişnuită; dar una e să fii obişnuită, alta să fii satisfăcută. Banii nu erau de ajuns. Eu voiam mai mult!

Şi când am început să dansez, m-am gândit că trebuie să fac ceva ce se făcea numai prin cabarete, deşi acolo nu se oboseşte nimeni să îi dea un sens. Eu mă aflam într-un loc respectabil, cu un public avid de noutăţi, dar lipsit de curajul de a frecventa anumite locuri în care o persoană onorabilă n-ar fi putut să fie văzută.

Costumul meu era făcut din văluri puse unele peste altele. L-am scos pe primul, dar nimeni nu a părut să dea prea mare importanţă. Când le-am scos pe al doilea şi al treilea, oamenii au început să-şi arunce ocheade. La al cincilea văl, spectatorii erau extrem de atenţi la ceea ce făceam, fără să le pese prea mult de dans, însă curioşi să descopere unde voiam să ajung. Chiar şi femeile, cu care mi-am încrucişat privirea de mai multe ori în timp ce dansam, nu păreau nici şocate, nici iritate; probabil că mişcările mele le excitau şi pe ele în egală măsură ca pe bărbaţi. Ştiam că, dacă aş fi fost în ţara mea, aş fi fost trimisă imediat la închisoare, dar Franţa era un model de

egalitate şi libertate.

Când am ajuns la al şaselea văl, m-am îndreptat spre statuia lui Shiva, am simulat un orgasm şi m-am aruncat la podea, în timp ce dădeam la o parte cel de-al şaptelea şi ultimul văl.

Preţ de câteva clipe nu am auzit nici cel mai mic zgomot dinspre public – toţi păreau împietriţi sau îngroziţi, dar din poziţia în care mă aflam nu îi puteam vedea. Atunci am auzit primul „Bravo”, rostit de o voce feminină, şi în momentul următor întreaga sală aplauda în picioare. M-am ridicat, acoperindu-mi sânii cu o mână şi cu cealaltă sexul. Am mulţumit printr-o înclinare a capului şi am ieşit prin lateral, unde îmi lăsasem strategic un halat de mătase. M-am întors, am mulţumit în continuare pentru aplauzele care nu conteneau şi m-am hotărât să plec şi să nu mai revin; făcea parte din mister.

În acest timp însă, am observat o singură persoană care nu aplauda, ci doar zâmbea: Madame Guimet.

Al doua zi de dimineaţă am primit două invitaţii, una din ele fiind din partea unei femei, Madame Kireyevsky, care mă întreba dacă aş putea repeta reprezentaţia la un bal

de caritate unde se strângeau fonduri pentru soldaţii ruşi răniţi. Cealaltă era de la Madame Guimet, care mă chema la o plimbare pe malul Senei.

Chioşcurile de ziare nu erau încă împânzite de cărţi poştale cu chipul meu, nici nu existau ţigări, trabucuri şi loţiuni de baie cu numele meu, eram în continuare o ilustră necunoscută, dar ştiam că făcusem deja pasul cel mai important; fiecare dintre cei care fuseseră prezenţi în sala muzeului plecase de acolo fascinat, iar asta era cea mai bună propagandă de care puteam avea parte.

— Noroc că oamenii sunt ignoranţi, mi-a spus Madame Guimet, fiindcă nimic din ce-ai făcut aseară nu aparţine vreunei tradiţii orientale. Probabil că ai inventat fiecare pas pe măsură ce ai simţit interesul publicului.

Am îngheţat şi m-am gândit că următorul comentariu avea să fie despre faptul că petrecusem o noapte, o singură dezagreabilă noapte, cu soţul ei.

— Singurii care ştiu lucrurile astea sunt antropologii plicticoşi, care au învăţat totul din cărţi; însă ei n-ar putea să te demaşte niciodată.

— Dar eu…

— Da, cred că ai fost în Java şi că ştii câte ceva despre obiceiurile locale, fiindcă poate ai fost amanta sau soţia vreunui ofiţer din armata ţării tale. Şi că, aşa cum face orice tânără, ai visat ca într-o zi să cunoşti succesul la Paris; de aceea ai fugit cu prima ocazie şi ai venit aici.

Mergeam încă una lângă cealaltă, dar acum în tăcere. Eu aş fi putut să mint în continuare, lucru pe care l-am făcut toată viaţa, şi aş fi. Putut să mint în legătură cu orice, mai puţin în legătură cu ceea ce Madame Guimet înţelesese perfect. Mai bine aşteptam să văd unde avea să ducă discuţia.

— Am câteva sfaturi pentru tine, a spus Madame Guimet când am început să trecem podul care ducea la uriaşul turn de metal.

Am rugat-o să ne aşezăm. Îmi era greu să mă concentrez mergând printre atâţia oameni. A fost de acord şi am găsit o bancă pe Champ de Mars.

Câţiva bărbaţi, serioşi şi concentraţi, aruncau bile de metal şi încercau să atingă o bucată de lemn; mi se părea o scenă absurdă.

— Am vorbit cu câţiva prieteni care au

fost la spectacolul tău şi ştiu că mâine ziarele te vor ridica în slăvi. În ceea ce mă priveşte, n-ai de ce să-ţi faci griji: n-o să spun nimănui nimic despre dansul tău „oriental”.

Am tăcut. Nu aveam ce să răspund.

— Primul meu sfat e cel mai greu de urmat şi nu are nimic de-a face cu dansul tău: să nu te îndrăgosteşti niciodată. Dragostea e un venin. Odată ce te-ai îndrăgostit, nu mai ai control asupra vieţii tale, din moment ce inima şi mintea ta aparţin altei persoane. Existenţa îţi este ameninţată. Ajungi să faci totul pentru omul iubit şi nu mai vezi pericolul. Acest lucru inexplicabil şi primejdios numit iubire spulberă de pe faţa pământului tot ce însemni tu şi lasă în locul tău ceea ce şi-ar dori persoana iubită să fii.

Mi-am amintit de ochii soţiei lui Andreas înainte să se împuşte. Iubirea ne omoară dintr-odată, fără să lase nicio dovadă a crimei.

Un băiat s-a apropiat de o tonetă să-şi cumpere îngheţată. Madame Guimet a profitat de scenă pentru a continua cu cel de-al doilea sfat.

— Oamenii zic: „Viaţa nu e chiar aşa de

complicată”, însă e foarte complicată. Simplu e să-ţi doreşti o îngheţată, o păpuşă, să câştigi la jocul de *pétanque* pentru care adulţii de acolo, oameni cu familii şi cu multe responsabilităţi, asudă şi suferă în timp ce încearcă să nimerească cu o bilă de metal idioată o bucată de lemn. Simplu e să vrei să fii celebră, dar e greu să rămâi la fel mai mult de o lună, un an, mai ales când faima ta e legată de corpul tău. Simplu e să-ţi doreşti un bărbat din toată inima, dar totul devine imposibil şi complicat când bărbatul e căsătorit, are copii şi nu îşi va părăsi familia pentru nimic în lume.

A făcut o pauză lungă, ochii i s-au umplut de lacrimi şi am înţeles că vorbea despre propria experienţă.

Era rândul meu să vorbesc. Dintr-o suflare i-am spus că da, minţisem; nu mă născusem şi nici nu făcusem şcoala în Indiile Olandeze, dar cunoşteam locul şi suferinţa femeilor care au ajuns acolo în căutarea independenţei şi a senzaţiilor noi, alegându-se doar cu singurătatea şi dezolarea. Am încercat să-i reproduc cât mai fidel ultimul dialog dintre Andreas şi soţia lui, căutând s-o consolez, dar fără s-o las să înţeleagă cât era de evident că ea

vorbea de fapt despre sine în toate sfaturile pe care mi le dădea.

— Toate pe lumea asta au două feţe. Oamenii care au fost abandonaţi de zeul crud numit iubire sunt vinovaţi, fiindcă privesc spre trecut şi se întreabă de ce şi-au făcut atâtea planuri pentru viitor. Dar, dacă ar căuta mai adânc în trecutul lor, şi-ar aduce aminte de ziua în care a fost plantată acea sămânţă şi cum au îngrijit-o şi au lăsat-o să crească, până când a devenit un copac ce nu mai poate fi smuls.

Am dus fără să vreau mâna spre poşetă, unde aveam seminţele pe care mi le dăduse mama înainte de a muri. Le ţineam întotdeauna la mine.

— Atunci când o femeie sau un bărbat sunt părăsiţi de persoana iubită, sunt acaparaţi de propria durere. Nimeni nu se întreabă ce se întâmplă cu celălalt. Oare suferă la fel pentru că a ales să rămână cu familia, din cauza societăţii, sacrificându-şi propria inimă? Poate că noaptea, când se bagă în pat şi nu reuşesc să adoarmă, sub semnul derutei şi al pierderii, se gândesc câteodată că au luat hotărârea greşită. Alteori, au convingerea că le revine responsabilitatea de a-şi proteja familia şi

copiii. Dar timpul nu e de partea lor; cu cât rămâne mai mult în urmă clipa despărţirii, cu atât se purifică amintirile de momentele grele şi le rămâne doar dorul după acel paradis pierdut.

— Nu mai poate să se ajute nici pe el. A devenit o persoană distantă, pare ocupat în timpul săptămânii, iar sâmbăta şi duminica vine la Champ de Mars să se joace cu bilele cu prietenii, în timp ce fiul lui se mulţumeşte cu îngheţata şi soţia priveşte cu un aer pierdut rochiile elegante care se perindă prin faţa ei. Niciun vânt nu va fi îndeajuns de puternic încât să schimbe direcţia bărcii; va rămâne în port, avântându-se doar la apă mică. Toţi suferă: cei care au plecat, cei care au rămas, familiile şi copiii. Dar nimeni nu mai poate face nimic.

Madame Guimet a rămas cu privirea pironită în iarba proaspăt sădită în centrul parcului. Se prefăcea că doar îmi „tolerează” cuvintele, dar ştiam că îi deschisesem rana şi acum sângera din nou. După o vreme s-a ridicat şi a propus să ne întoarcem – servitorii ei probabil pregăteau deja cina. Un artist care începea să dobândească faimă şi importanţă voia să

viziteze muzeul împreună cu nişte prieteni şi seara urma să se încheie la studioul lui, unde dorea să le arate câteva tablouri.

— Intenţia lui e să-mi vândă ceva, cu siguranţă. Iar intenţia mea e să văd oameni noi, să ies dintr-o lume pe care o cunosc deja prea bine şi care începe să mă plictisească.

Am pornit fără grabă. Înainte de a traversa din nou podul înspre Trocadero, m-a întrebat dacă mi-ar plăcea să vin şi eu. I-am răspuns că da, dar că îmi lăsasem rochia de seară la hotel şi poate nu eram îmbrăcată adecvat pentru ocazie.

De fapt, eu nu aveam nicio rochie de seară care să se apropie măcar ca eleganţă şi frumuseţe de rochiile pe care femeile pe lângă care treceam le purtau „pentru o plimbare în parc”. Iar hotelul era o metaforă pentru pensiunea în care locuiam de două luni, singura care îmi permitea să-mi duc „invitaţii” în cameră.

Dar femeile ştiu să înţeleagă şi fără să se spună lucrurilor pe nume.

— Pot să-ţi împrumut o rochie pentru astă-seară, dacă vrei. Am mai multe decât aş putea purta vreodată.

Am acceptat cu un zâmbet şi am pornit

către casa ei.

Când nu ştim încotro ne poartă viaţa, nu înseamnă că suntem pierduţi.

—. Acesta este Pablo Picasso, artistul despre care ţi-am vorbit.

Din momentul în care s-au făcut prezentările, el a uitat de ceilalţi invitaţi şi a încercat tot timpul să-mi capteze interesul. Mi-a vorbit despre frumuseţea mea, mi-a cerut să pozez pentru el, mi-a spus că trebuia neapărat să mă duc cu el la Málaga, măcar pentru o săptămână, departe de nebunia Parisului. Avea un singur scop şi nici nu era nevoie să-mi spună care: să mă bage în patul lui.

Eram extrem de agasată de bărbatul acela urât, fără maniere, cu ochi bulbucaţi, care se credea buricul pământului. Prietenii lui păreau mult mai interesanţi, mai ales un italian, Amedeo Modigliani, cu un aer mai nobil, mai elegant, care, la un moment dat, a încercat să lege o conversaţie. De fiecare dată când Pablo termina una din nesfârşitele şi ininteligibilele lui prelegeri despre revoluţiile ce se petreceau în artă, eu mă întorceam către Modigliani, iar asta părea să-l înfurie pe spaniol.

— Cu vă ocupaţi? a vrut să ştie Amedeo.

I-am explicat că mă dedicam dansului sacru al triburilor din Java. Nu a părut să înţeleagă prea bine, dar, politicos, a început să vorbească despre importanţa privirii în dans. Îl fascinau ochii, iar când se ducea uneori la teatru era foarte puţin atent la mişcările corpului şi căuta să surprindă mai ales ceea ce transmitea privirea.

— Sper că aşa se întâmplă şi la dansurile sacre din Java, eu nu ştiu nimic despre ele. Ştiu doar că în Orient dansatorii reuşesc să-şi menţină corpul complet imobil şi să-şi concentreze în privire toată forţă a ceea ce vor să spună.

Cum eu nu ştiam exact ce să-i răspund, clătinam din cap, cu o mişcare enigmatică, ce putea să însemne şi da, şi nu, în funcţie de cum voia să o interpreteze. Picasso întrerupea tot timpul discuţia cu teoriile lui, dar Amadeo, cu eleganţă şi politeţe, ştia să aştepte momentul în care putea relua subiectul.

— Pot să vă dau un sfat? m-a întrebat el când cina era pe sfârşite şi ne pregăteam să mergem la studioul spaniolului. Am dat din cap că da.

— Aflaţi ce vă doriţi şi încercaţi să vă depăşiţi aşteptările. Îmbunătăţiţi-vă dansul,

pregătiţi-vă mult şi alegeţi-vă un ţel foarte înalt, greu de atins. Fiindcă asta e misiunea artistului: să-şi depăşească propriile limite. Un artist care vrea puţin şi reuşeşte să obţină puţinul acela e un artist ratat.

Studioul spaniolului nu era foarte departe, aşa că am mers toţi pe jos. Am văzut acolo unele lucruri care m-au încântat şi altele pe care le-am detestat pur şi simplu. Dar nu e asta condiţia umană? Să ajungi de la o extremă la alta fără să treci pe la mijloc? Ca să-l provoc, m-am oprit în faţa unei picturi şi l-am întrebat de ce insistă să complice lucrurile.

— Mi-a luat patru ani să învăţ să pictez ca un maestru al Renaşterii şi toată viaţa ca să pot să desenez din nou ca un copil. Aici e adevăratul secret: în desenul de copil. Ceea ce vedeţi poate vi se pare infantil, dar de fapt e ceea ce este mai important în artă.

Răspunsul mi s-a părut genial, însă nu mă puteam întoarce în timp ca să încerc să-l plac. Modigliani plecase deja, Madame Guimet dădea semne vizibile de oboseală, deşi se ţinea dreaptă, iar Picasso părea enervat de gelozia iubitei lui, Fernande.

Am spus că se făcuse târziu pentru toată lumea şi fiecare s-a dus pe drumul lui.

Nu i-am mai întâlnit niciodată, nici pe Amedeo, nici pe Pablo. Am aflat doar că Fernande îl părăsise, dar nu mi s-a spus din ce motiv. Pe ea am mai văzut-o o singură dată, câţiva ani mai târziu, pe când era vânzătoare într-un magazin de antichităţi. Nu m-a recunoscut, eu m-am prefăcut că nu o cunosc şi astfel a dispărut şi ea din viaţa mea.

În anii care au urmat, puţini la număr, dar care azi, când mă cufund în trecut, parcă au fost fără sfârşit, am privit doar către soare şi am uitat de furtuni. M-am lăsat vrăjită de frumuseţea trandafirilor şi nu am dat atenţie spinilor. Avocatul care m-a apărat la tribunal, fără prea multă convingere, a fost unul din mulţii mei amanţi. Aşadar, stimate domnule Édouard Clunet, puteţi rupe pagina aceasta din caiet şi s-o aruncaţi, în cazul în care lucrurile vor merge exact aşa cum aţi plănuit şi eu voi sfârşi în faţa unui pluton de execuţie. Din nefericire, nu mai am pe nimeni altcineva căruia să i-l încredinţez. Cu toţii ştim că nu voi fi omorâtă din cauza acuzaţiei stupide de spionaj, ci fiindcă am hotărât să fiu mereu cea care am visat să fiu, iar preţul unui vis este întotdeauna mare.

Striptease-ul exista deja şi era permis de lege încă de la finele secolului trecut, dar era considerat doar o expunere a goliciunii trupului. Eu am transformat spectacolul acela grotesc în artă. Când l-au interzis din nou, am putut să-mi continui spectacolele, pentru că erau încă în limitele legii, din moment ce nu aveam nimic de-a face cu vulgaritatea acelor femei care se dezbrăcau în public. Printre cei care asistau la spectacolele mele se numărau compozitori precum Puccini şi Massenet, ambasadori ca Von Klunt şi Antonio Gouvea, magnaţi ca baronul de Rothschild şi Gaston Menier. Nu-mi vine să cred că, în timp ce eu scriu aceste rânduri, ei nu fac nimic ca să mă elibereze. La urma urmei, căpitanul Dreyfus, acuzat pe nedrept, nu s-a întors din Insula Diavolului?

Mulţi vor spune că el a fost nevinovat. Da, dar şi eu sunt. Nu există nicio dovadă împotriva mea, în afară de ceea ce am spus chiar eu, ca să mă laud, pentru a-mi spori faima atunci când m-am hotărât să mă las de dans, deşi eram o dansatoare excelentă. Dacă nu ar fi fost aşa, n-aş fi fost reprezentată de cel mai important impresar al vremii, Mr. Astruc, care se ocupa şi de

mari dansatori ruşi.

Astruc aproape că a reuşit să-mi aranjeze un spectacol alături de Nijinski pe scena faimosului teatru La Scala din Milano. Dar impresarul balerinului – care era şi amantul lui – m-a considerat o persoană dificilă, temperamentală şi insuportabilă şi, cu zâmbetul pe buze, a făcut în aşa fel încât să fiu obligată să-mi prezint arta singură, fără niciun sprijin din partea presei italiene sau măcar a directorilor instituţiei. Atunci o parte din sufletul meu a murit. Ştiam că îmbătrânesc şi că în curând nu voi mai avea aceeaşi flexibilitate şi agilitate; iar ziarele serioase, care atât mă elogiaseră la început, acum se întorceau împotriva mea.

Dar imitatoarele? Peste tot apăreau afişe pe care scria ceva de felul: „Urmaşa lui Mata Hari”. Acele femei nu erau în stare decât să-şi scuture corpul în mod vulgar şi să-şi scoată hainele, fără pic de talent sau inspiraţie.

Nu mă pot plânge de Astruc, deşi ultimul lucru pe care îl vrea acum e ca numele lui să fie asociat cu al meu. A apărut la câteva zile după seria de spectacole de caritate pe care le susţinusem pentru a strânge fonduri destinate soldaţilor ruşi

răniţi. Sincer, mă îndoiam că toţi banii aceia, adunaţi din mese vândute la preţuri colosale, ajungeau pe câmpurile de bătălie din Pacific, unde japonezii îi nimiceau pe oamenii ţarului. Dar, chiar şi aşa, acelea au fost primele reprezentaţii după cea de la Muzeul Guimet şi toată lumea era mulţumită de rezultat: eu puteam să atrag mai mulţi oameni interesaţi de arta mea, Madame Kireyevsky îşi umplea buzunarele şi îmi dădea o parte din bani, aristocraţii rămâneau cu impresia că susţin o cauză nobilă şi toţi, absolut toţi, aveau ocazia să vadă o femeie frumoasă goală, fără ca asta să îi stingherească în vreun fel.

Astruc m-a ajutat să găsesc un hotel demn de faima mea crescândă şi mi-a făcut rost de contracte prin tot Parisul. A obţinut un spectacol la cea mai importantă sală a vremii, Olympia. Fiu de rabin belgian, Astruc este genul de persoană care a pariat tot ce a avut pe oameni complet necunoscuţi, ajunşi astăzi idoli ai epocii, precum Caruso şi Rubinstein. La momentul potrivit, m-a făcut să cunosc lumea. Mulţumită lui mi-am schimbat complet comportamentul, am început să câştig mai mulţi bani decât îmi imaginasem vreodată

că aş fi putut dobândi, am dat reprezentaţii la cele mai importante săli de spectacole din oraş şi mi-am permis, în sfârşit, luxul de a avea acces la ceea ce apreciam mai mult pe lume: haine la modă.

Nu ştiu cât am cheltuit, fiindcă Astruc îmi spunea că era de prost gust să întrebi preţul.

— Alege-ţi şi cere să ţi le trimită la hotelul la care stai, şi mă ocup eu de restul.

Acum, când scriu aceste rânduri, încep să mă întreb: oare îşi păstra şi el o parte din bani?

Dar nu pot continua astfel. Nu pot lăsa amărăciunea să-mi cuprindă sufletul, fiindcă dacă voi ieşi de aici – şi sper că aşa se va întâmpla, pentru că e pur şi simplu imposibil să mă părăsească toată lumea – voi împlini patruzeci şi unu de ani şi am încă dreptul să fiu fericită. Am luat mult în greutate şi ar fi foarte greu să revin la dans, dar sunt şi altele pe lume.

Prefer să mă gândesc la Astruc ca la cineva care a fost în stare să-şi rişte întreaga avere construind un teatru pe care l-a inaugurat cu *Ritualul primăverii*, piesa unui compozitor rus complet necunoscut şi

al cărui nume nu reuşesc să mi-l amintesc[2], avându-l ca protagonist pe idiotul de Nijinski, care mi-a imitat scena masturbării pe care o făcusem la prima mea reprezentaţie de la Paris.

Vreau să-mi amintesc de Astruc ca de cel care, cândva, m-a invitat să luăm trenul până în Normandia, fiindcă discutaserăm cu o seară înainte despre nostalgia care te încearcă atunci când nu vezi marea mult timp. Se făceau deja cinci ani de când lucram împreună.

Ne-am aşezat amândoi pe plajă, fără să spunem prea multe; la un moment dat am scos o pagină de ziar din poşetă şi i-am întins-o s-o citească. Articolul se intitula „Decadenta Mata Hari: mult exhibiţionism şi puţin talent”.

— A fost publicat azi, i-am zis.

În timp ce el citea, m-am ridicat, m-am dus până la ţărmul mării şi am adunat câteva pietre.

— Deşi poate nu mă crezi, sunt sătulă. M-am îndepărtat de visurile mele şi nu sunt nici pe departe persoana care îmi imaginam că voi fi.

— Cum aşa? a spus Astruc mirat. Eu îi

2 Le Sacre du printemps de Igor Stravinski, care a avut premiera pe 29 mai 1913, la inaugurarea Teatrului Champs Elysée. (N. tr.)

reprezint numai pe cei mai mari artişti şi tu eşti unul dintre ei! Te tulbură o critică oarecare a unuia care n-are altceva mai bun de scris?

— Nu. Dar e primul lucru pe care îl citesc despre mine după mult timp. Dispar din ce în ce mai rapid din teatre şi din presă. Oamenii mă văd doar ca pe o prostituată care se dezbracă în public, sub pretextul că face artă.

Astruc s-a ridicat şi a venit către mine. A luat şi el câteva pietre de pe jos şi a aruncat una în apă, departe de mal.

— Eu nu reprezint prostituate, asta ar însemna sfârşitul carierei mele. E adevărat că a trebuit să explic o dată sau de două ori unora dintre artiştii mei de ce am un afiş cu Mata Hari în birou. Şi ştii ce le-am spus? Că ceea ce faci tu este să reînvii un mit sumerian, cel al zeiţei Inanna care ajunge în lumea interzisă. Ea e nevoită să treacă prin şapte porţi; la fiecare dintre ele este un paznic şi, pentru a-şi plăti trecerea, trebuie să îşi scoată câte o piesă de îmbrăcăminte. Un mare scriitor englez, care s-a văzut obligat să se exileze la Paris şi a sfârşit singur şi în mizerie, a scris o piesă de teatru care într-o zi va deveni una de referinţă.

Povesteşte cum a obţinut Irod capul lui Ioan Botezătorul.

— Salomeea! Unde e piesa asta?

Starea mea de spirit începea să se schimbe.

— Nu am drepturile de autor pentru ea. Şi nu-l mai pot găsi pe scriitor, care se numeşte Oscar Wilde, decât dacă m-aş duce la cimitir să-i invoc spiritul. Prea târziu.

Frustrarea, mizeria, teama că în curând voi fi bătrână, urâtă şi săracă, toate au revenit deodată. Trecusem deja de treizeci de ani, o vârstă crucială. Am luat o piatră şi am aruncat-o cu şi mai multă putere decât As truc.

— Piatră, du-te departe şi ia trecutul meu cu tine. Ia toate ruşinile mele, toată vina şi greşelile pe care le-am săvârşit.

Astruc a aruncat şi el o piatră, explicându-mi că nu săvârşisem nicio greşeală. Îmi folosisem doar dreptul de a alege. Nu l-am ascultat şi am mai aruncat încă una.

— Iar asta e pentru abuzul pe care îl suferă corpul şi sufletul meu. De la prima mea experienţă sexuală îngrozitoare şi până acum, când mă culc cu bărbaţi bogaţi, făcând lucruri care ajung să mă înece în

lacrimi. Toate astea pentru influenţă, bani, haine, care trec. Trăiesc chinuită de coşmarurile pe care eu însămi mi le-am creat.

— Dar nu eşti fericită? m-a întrebat Astruc, din ce în ce mai uimit. La urma urmei, am venit să petrecem o după-amiază plăcută pe plajă.

Eu aruncam pietre în continuare, din ce în ce mai furioasă şi mai surprinsă de mine însămi. Mâine nu mai semăna cu mâine, iar prezentul nu mai era prezent, ci un hău care se adâncea din ce în ce mai mult. Pe plajă oamenii se plimbau, copiii se jucau, pescăruşii descriau mişcări stranii pe cer şi valurile veneau mai calme decât îmi imaginasem.

— Asta e pentru că visez să fiu acceptată şi respectată, deşi nu datorez nimic nimănui. De ce am nevoie de aşa ceva? Să-mi pierd timpul cu griji, regrete, întuneric – întunericul care până la urmă mă înrobeşte şi mă leagă de o piatră de lângă care nu mai pot să plec şi unde rămân drept hrană pentru păsările de pradă.

Nu puteam să plâng. Pietrele dispăreau sub apă, căzând poate unele lângă altele şi reconstruind-o pe Margaretha Zelle. Dar eu

nu voiam să redevin ea, fiinţa care o privise în ochi pe soţia lui Andreas şi înţelesese totul. Aceasta îmi spusese, fără să se folosească de cuvinte, că vieţile noastre sunt planificate până la cel mai mic detaliu: ne naştem, studiem, mergem la universitate în căutarea unui soţ, ne căsătorim, chiar cu cel mai rău om din lume, doar ca să nu se spună că nu ne vrea nimeni, avem copii, îmbătrânim, ne petrecem restul zilelor stând pe un scaun pe trotuar ca să vedem cine trece, pretinzând că ştim totul despre viaţă, dar fără să putem amuţi vocea inimii care şopteşte: „Ai fi putut să faci altceva”.

Un pescăruş s-a apropiat de noi, a scos un ţipăt strident şi s-a îndepărtat din nou. S-a apropiat atât de mult, încât Astruc şi-a pus braţul la ochi, să se apere. Ţipătul acela m-a adus din nou la realitate; am redevenit o femeie faimoasă, încrezătoare în frumuseţea ei.

— Vreau să mă opresc. Nu mai vreau să continui acest fel de viaţă. Cât mai pot fi actriţă şi dansatoare?

El a răspuns cu sinceritate:

— Poate încă vreo cinci ani.

— Atunci ne oprim aici.

Astruc m-a luat de mână:

— Nu putem! mai avem contracte de onorat şi o să pierd bani dacă faci asta. Oricum, şi tu trebuie să-ţi câştigi traiul. N-ai vrea să-ţi petreci restul vieţii în pensiunea aia mizerabilă în care te-am găsit, nu?

— Vom onora contractele. Ai fost bun cu mine şi nu vreau să te las să plăteşti pentru delirurile mele de măreţie sau de frumuseţe. Dar nu-ţi face griji; ştiu eu cum să-mi câştig traiul şi de acum înainte.

Şi fără să stau prea mult pe gânduri, m-am apucat să-i povestesc viaţa mea, ceea ce până atunci păstrasem numai pentru mine, fiindcă celorlalţi le spuneam numai minciuni. Pe măsură ce vorbeam, lacrimile au început să-mi şiroiască. Astruc m-a întrebat dacă mă simţeam bine, dar eu am continuat să povestesc până la capăt, iar el nu a mai spus nimic, ci doar m-a ascultat în tăcere.

Am crezut că mă afundam într-un hău negru, acceptând în sfârşit că nu eram nimic din ceea ce crezusem, dar deodată am înţeles că pe măsură ce îmi înfruntam rănile şi ciatricele mă simţeam mai puternică. Lacrimile aveau o voce proprie şi nu-mi izvorau din ochi, ci din cea mai întunecată parte a sufletului, spunând o poveste pe

care nici măcar eu nu o ştiam în întregime. Mă aflam pe o plută care naviga prin bezna cea mai neagră, dar, undeva în depărtare, la orizont, puteam vedea lumina unui far care avea să mă ghideze către ţărm, dacă marea agitată avea să-mi permită, dacă nu era prea târziu.

Nu mai făcusem asta niciodată. Mă gândeam că dacă vorbesc despre rănile mele, ele urmau să devină şi mai reale şi, cu toate acestea, se întâmpla exact invers: lacrimile îmi cicatrizau rănile.

De câteva ori am lovit pietrişul de pe plajă cu pumnii şi palmele mi-au sângerat, dar eu nici măcar nu simţeam durerea, pentru că mă vindecam. Am înţeles de ce se spovedesc catolicii, chiar dacă ştiu că preoţii au păcate la fel ca ale lor, ori chiar mai grave. Nu contează cine te aude; contează să laşi rana deschisă, pentru ca soarele să o purifice şi apa de ploaie să o spele. Asta făceam şi eu, în faţa unui bărbat cu care nu aveam niciun fel de intimitate. Şi acesta era adevăratul motiv pentru care puteam vorbi atât de liber.

După mult timp, când m-am oprit din hohote şi am lăsat zgomotul valurilor să mă calmeze, Astruc m-a luat cu grijă de braţ şi

mi-a spus că ultimul tren către Paris urma să plece în curând, aşa că era mai bine să ne grăbim. Pe drum, mi-a povestit toate noutăţile din mediul artistic, cine cu cine se culca şi cine fusese dat afară şi de unde.

Eu râdeam şi îi ceream să-mi mai spună. E un om cu adevărat înţelept şi fin; ştia că lucrurile despre care vorbiserăm se scurseseră odată cu lacrimile mele, îngropându-se în nisip, unde aveau să rămână până la sfârşitul timpurilor.

— Trăim cea mai bună perioadă din istorie. Tu când ai ajuns aici?

— În perioada Expoziţiei Universale. Parisul era altfel pe atunci, mai provincial, deşi mie mi se părea că mă aflu în centrul lumii.

Soarele după-amiezii intra pe fereastra camerei extrem de luxoase din Hôtel Élysée. Eram înconjuraţi de tot ce avea Franţa mai bun: şampanie, absint, ciocolată, brânză şi parfumul florilor proaspăt culese. Afară se vedea turnul de metal, care acum purta numele constructorului său, Eiffel.

Privea şi el spre imensa structură de fier.

— N-a fost construit ca să mai rămână în oraş după ce se termină expoziţia. Sper

ca planul să fie dus la capăt şi să se demonteze monstrul ăsta în curând.

Aş fi putut să-l contrazic doar ca să-i dau ocazia să argumenteze şi la final să se simtă triumfător. Dar am tăcut, în timp ce el vorbea despre perioada Belle Époque în care se afla ţara. Producţia industrială se triplase, agricultura beneficia acum de maşini care puteau face – singure – munca a zece oameni, magazinele erau mereu pline şi moda se schimbase complet, spre bucuria mea, mai ales fiindcă aşa aveam o scuză ca să-mi reînnoiesc garderoba de cel puţin două ori pe an.

— Ai observat că şi mâncarea e mai bună?

Observasem, dar asta nu prea mă încânta, pentru că începusem să mă îngraş.

— Preşedintele Republicii mi-a spus că numărul bicicletelor a crescut de la *trei sute şaptezeci şi cinci de mii* la finalul secolului la mai mult de *trei milioane*. Casele au apă curentă, gaze, oamenii pot călători până departe în vacanţe. Consumul de cafea a crescut de patru ori şi pâinea se găseşte oriunde, fără să se mai formeze cozi în faţa brutăriilor.

De ce îmi ţinea prelegerea asta? Era

momentul să casc şi să mă întorc la rolul de „femeie toantă”.

Fostul ministru de război, între timp deputat în parlament, Adolphe Messimy, s-a ridicat din pat şi a început să-şi pună hainele pline de medalii şi distincţii. În ziua aceea avea o întâlnire cu fostul lui batalion şi nu se putea duce îmbrăcat ca un simplu civil.

— Cu toate că îi detestăm pe englezi, măcar ei au dreptate într-o privinţă: sunt mai discreţi când se îmbracă pentru război, cu uniformele lor oribile, maro. Noi, pe de altă parte, avem impresia că trebuie să murim cu eleganţă, cu pantalonii ăştia şi cu caschetele noastre roşii, care parcă strigă inamicului: „Hei, îndreptaţi-vă puştile şi tunurile încoace, nu ne vedeţi?”

A râs de propria glumă, am râs şi eu ca să-i fac pe plac şi am început la rândul meu să mă îmbrac. Pierdusem de mult iluzia că aş fi iubită pentru cine eram şi acum acceptam fără nici cea mai mică reţinere flori, linguşiri şi bani care îmi alimentau egoul şi mincinoasa mea identitate. Cu siguranţă aveam să mor fără să fi cunoscut iubirea, dar ce importanţă avea? Pentru mine, iubirea şi puterea însemnau acelaşi

lucru.

Însă nu eram chiar atât de proastă încât să-i las şi pe ceilalţi să înţeleagă asta. M-am apropiat de Messimy şi i-am dat un sărut zgomotos pe obrazul acoperit pe jumătate de mustăţi, care îmi aminteau de cele ale nefastului meu soţ.

El mi-a pus pe masă un plic gros plin de bancnote de o mie de franci.

— Să nu mă înţelegi greşit, Mademoiselle. Cum vorbeam despre progresul ţării, cred că e momentul să încurajăm consumul. Ca demnitar, câştig mult şi cheltuiesc puţin. Aşa că trebuie să contribui şi eu la stimularea consumului.

A râs din nou la propria glumă, crezând sincer că eram fascinată de atâtea medalii şi de timpul petrecut de el cu preşedintele Republicii, pe care ţinea neapărat să îl menţioneze de fiecare dată când ne întâlneam.

Dacă ar fi înţeles că totul era fals, că iubirea, din punctul meu de vedere, nu se supunea nici unei reguli, poate că în cele din urmă s-ar fi îndepărtat şi apoi m-ar fi pedepsit. El venea la mine nu numai pentru sex, ci şi pentru că voia să se simtă iubit, ca şi cum pasiunea unei femei ar fi putut cu

adevărat să-i dea senzaţia că era capabil de orice.

Da, iubirea şi puterea însemnau acelaşi lucru, şi nu doar pentru mine.

El a plecat şi eu m-am îmbrăcat fără grabă. Următoarea mea întâlnire era în afara Parisului, noaptea târziu. Trebuia să trec pe la hotel, să-mi pun cea mai bună rochie şi să mă duc la Neuilly, unde amantul meu cel mai fidel cumpărase o vilă pe numele meu. M-am gândit să-i cer şi o maşină cu şofer, dar mi-am zis că putea să intre la bănuieli.

Sigur, aş fi putut să fiu mai exigentă – să zicem aşa – cu el. Era căsătorit, un bancher extrem de cunoscut, şi orice aş fi insinuat în public ar fi fost un deliciu pentru ziare, pe care acum nu le interesau decât „amanţii mei celebri” şi care uitaseră cu totul de cariera mea de dansatoare, pe care o construisem cu atâta trudă.

În timpul procesului meu, am văzut în holul tribunalului pe cineva care se prefăcea că citeşte ziarul, dar, de fapt, îmi urmărea fiecare mişcare. De îndată ce am plecat, s-a ridicat de la locul lui şi m-a urmărit discret.

M-am plimbat pe bulevardele celui mai frumos oraş din lume, am văzut cafenelele

pline, oamenii din ce în ce mai bine îmbrăcaţi umblând de colo-colo, am ascultat muzica viorilor care venea dinspre uşile şi ferestrele celor mai sofisticate locuri şi m-am gândit că, la urma urmei, viaţa fusese bună cu mine. Nu era nevoie să şantajez pe nimeni, doar să ştiu cum să-mi chivernisesc cadourile pe care le primeam şi puteam să am o bătrâneţe liniştită. De altfel, dacă aş fi vorbit despre un singur bărbat cu care mă culcasem, toţi ceilalţi ar fi fugit imediat de mine, de frică să nu ajungă şi ei şantajaţi şi expuşi.

Plănuisem să mă duc la castelul pe care prietenul meu bancher îl construise „pentru bătrâneţe”. Bietul de el, era bătrân deja, dar nu voia să recunoască. Urma să stau acolo două, trei zile, să fac puţină echitaţie şi duminica să mă întorc la Paris şi să mă duc direct la hipodromul Longchamp, unde aveam ocazia să le arăt tuturor, şi celor care mă invidiau, şi celor care mă admirau, că eram o amazoană excelentă.

Dar înainte să se lase seara, de ce să nu beau un ceai bun de muşeţel? M-am aşezat afară, la o cafenea, iar oamenii se uitau după mine, fiindcă acum chipul şi corpul meu apăreau pe diferite cărţi poştale care

se puteau găsi prin tot oraşul. Mi-am luat un aer preocupat, ca şi cum m-aş fi gândit la ceva important.

Înainte să apuc să comand, un bărbat s-a apropiat de mine şi mi-a făcut un compliment. Am reacţionat, ca de obicei, cu un aer plictisit şi i-am mulţumit cu un zâmbet formal, întorcând imediat privirea. Dar bărbatul a rămas locului.

— O ceaşcă de cafea bună poate să vă înseninеze ziua.

Eu nu i-am răspuns nimic. El a făcut un semn către chelner şi i-a cerut să-mi ia comanda.

— Un ceai de muşeţel, vă rog, i-am spus chelnerului.

Vorbea franceza cu un accent greu, olandez sau german.

Bărbatul a zâmbit, a dus mâna la pălărie ca şi cum şi-ar fi luat la revedere, dar, de fapt, mă saluta. M-a întrebat dacă m-ar deranja să ia loc pentru câteva minute. I-am răspuns că preferam să fiu singură.

— O femeie ca Mata Hari nu e niciodată singură, mi-a spus.

Faptul că mă recunoscuse mi-a atins o coardă care în mod normal răsună foarte puternic înăuntrul oricărei fiinţe umane:

vanitatea. Chiar şi aşa, nu l-am invitat să ia loc.

— Poate căutaţi lucruri pe care încă nu le-aţi găsit, a continuat el. Fiindcă, după ce aţi fost declarată cea mai bine îmbrăcată femeie din tot oraşul, cum am citit recent într-o revistă, nu mai rămân prea multe de cucerit, nu-i aşa? Şi, deodată, viaţa devine o plictiseală totală.

După toate aparenţele, era un admirator împătimit, altfel cum de ştia lucruri publicate doar în revistele pentru femei? Să-i dau sau nu o şansă? La urma urmei, era încă devreme pentru cina de la Neuilly cu bancherul.

— Aţi reuşit să găsiţi lucruri noi? a insistat.

— Desigur. Pe mine mă descopăr în fiecare moment. Şi asta e cel mai interesant în viaţă.

Nu a întrebat a doua oară, şi-a tras pur şi simplu un scaun şi s-a aşezat la masa mea; când chelnerul a venit cu ceaiul, el a cerut o ceaşcă mare de cafea, făcându-i un semn care însemna: „Plătesc eu nota”.

— Franţa se îndreaptă spre o criză, a spus hotărât. Şi îi va fi foarte greu să iasă din ea.

În după-amiaza aceea auzisem exact contrariul. S-ar fi zis că bărbaţii aveau fiecare câte o părere în ceea ce priveşte economia, un subiect care nu mă interesa câtuşi de puţin.

M-am hotărât să intru puţin în jocul lui. I-am repetat ca un papagal tot ce îmi spusese Messimy despre ceea ce el numise „La Belle Époque”. Nu a părut deloc surprins.

— Nu vorbesc doar despre criza economică; vorbesc despre crizele personale, despre criza valorilor. Credeţi că oamenii s-au obişnuit deja cu ideea de a putea conversa de la distanţă, prin invenţia pe care au adus-o americanii pentru Expoziţia Universală, şi care acum a ajuns în fiecare colţ al Europei? Milioane de ani, omul i s-a adresat mereu unei persoane pe care o putea vedea. Deodată, într-un singur deceniu, „a vedea” şi „a vorbi” au fost separate. Nouă ni se pare că ne-am obişnuit cu asta şi nu ne dăm seama de impactul imens pe care îl provoacă reflexelor noastre. Corpul nostru pur şi simplu nu este obişnuit. Rezultatul practic este că, atunci când vorbim la telefon, intrăm într-o stare foarte asemănătoare cu unele transe

magice. Descoperim alte lucruri despre noi înşine.

Chelnerul s-a întors cu nota şi el s-a oprit din vorbit până când bărbatul s-a îndepărtat.

— Ştiu că probabil aţi obosit să vedeţi la fiecare colţ de stradă câte o dansatoare vulgară de Striptease intitulându-se urmaşa măreţei Mata Hari. Dar aşa e viaţa: nimeni nu învaţă. Filosofii greci... Vă plictisesc, Mademoiselle?

Am dat din cap în semn că nu, iar el a continuat:

— Să lăsăm filosofii greci. Ce spuneau ei acum mii de ani încă se aplică la ce se petrece în ziua de azi. Aşa că nu e nimic nou. De fapt, eu aş vrea să vă fac o propunere.

Încă unul, mi-am zis.

— De vreme ce aici nu mai sunteţi tratată cu respectul pe care îl meritaţi, nu v-ar plăcea să vă duceţi arta într-un loc unde lumea a auzit de dumneavoastră ca de marea dansatoare a secolului? Vorbesc despre Berlin, oraşul din care vin.

Propunerea era tentantă.

— Pot să vă pun în legătură cu impresarul meu...

Dar el mi-a tăiat vorba.

— Prefer să discutăm direct. Impresarul dumneavoastră e dintr-un neam pe care noi nu îl apreciem prea mult, nici germanii, nici francezii.

Era ciudată povestea asta cu ura faţă de alţi oameni din cauza religiei. Vedeam ce li se întâmpla evreilor, dar înainte, pe când eram în Java, auzisem despre nişte masacre făcute de armată doar pentru că oamenii adorau un zeu fără chip şi pentru că aveau o carte sacră pe care, ne asigurau ei, i-o dictase un înger unui profet, al cărui nume nu mi-l aminteam. La un moment dat, cineva mi-a dat o copie a acestei cărţi, numită Coran, dar numai pentru frumuseţea caligrafiei arabe. Oricum, când soţul meu a ajuns acasă, a luat cartea şi a ars-o.

— Eu şi asociaţii mei vă vom plăti o sumă frumoasă, a adăugat, dezvăluind o sumă interesantă de bani. Am întrebat care era valoarea în franci şi am rămas încremenită când am auzit răspunsul. Aş fi vrut să accept imediat, dar o doamnă cu clasă nu reacţionează din impuls.

— Acolo veţi fi apreciată aşa cum meritaţi. Parisul e întotdeauna nedrept cu copiii săi, mai ales după ce nu mai

reprezintă o noutate.

Nu-şi dădea seama că mă jignea, dar exact la asta mă gândisem şi eu pe drum. Mi-am amintit de acea zi petrecută pe plajă cu Astruc, care nu mai avea cum să ia parte la înţelegere. Până una, alta, nu puteam să fac ceva care să sperie prada.

— O să mă gândesc, i-am răspuns sec.

Ne-am luat la revedere, iar el mi-a explicat unde era cazat, spunând că avea să aştepte decizia mea până ziua următoare, când trebuia să se întoarcă în oraşul lui. Am plecat de la cafenea şi m-am dus direct la biroul lui Astruc. Recunosc că m-a întristat foarte tare să văd atâtea afişe cu alţi oameni care acum începeau să cunoască faima. Dar nu mă puteam întoarce în timp.

El m-a primit la fel de politicos ca întotdeauna, ca şi cum aş fi fost cea mai importantă dintre artiştii lui. I-am povestit discuţia pe care tocmai o avusesem şi i-am zis că, indiferent ce urma să se întâmple, el avea să primească ceea ce i se cuvenea.

Singurul lucru pe care l-a zis a fost:

— Dar acum?

N-am înţeles imediat. Mi s-a părut cam nepoliticos.

— Da, acum. Am încă multe, foarte

multe de arătat pe scenă.

El a încuviinţat din cap, mi-a urat fericire şi a spus că nu avea nevoie de comision, fiindcă era poate timpul să încep să pun bani deoparte şi să nu mai cheltuiesc atât de mult pe haine.

Am fost de acord şi am plecat. M-am gândit că probabil era încă tulburat din cauza eşecului de la inaugurarea teatrului lui. Poate că era aproape ruinat. Dar să lansezi un spectacol ca *Ritualul primăverii* şi să-l pui pe un plagiator ca Nijinski în rolul principal era ca şi cum i-ai fi cerut vântului să sufle din părţi opuse, ca să spulbere barca pe care ai construit-o.

În ziua următoare, l-am căutat pe străin şi i-am spus că acceptam propunerea, nu înainte de a-i face o serie de cerinţe care mi se păreau dintre cele mai absurde şi la care eram pregătită să renunţ. Dar, spre surprinderea mea, el mi-a spus doar că sunt extravagantă şi că era de acord cu tot, fiindcă aşa sunt adevăraţii artişti.

Cine era acea Mata Hari care s-a urcat în tren într-o zi ploioasă, într-una dintre multele gări din oraş, fără să ştie ce i-a pregătit destinul, ştiind doar că se duce într-o ţară în care se vorbea o limbă

asemănătoare cu a ei, aşa că n-avea cum să se simtă pierdută?

Ce vârstă aveam? Douăzeci de ani? Douăzeci şi unu? în niciun caz mai mult de douăzeci şi doi, deşi paşaportul pe care fi aveam la mine spunea că sunt născută pe 7 august 1876, iar, pe când trenul mergea spre Berlin, ziarul purta data de 11 iulie 1914. Dar eu nu voiam să fac socoteala; mă interesa mai mult ce se petrecuse cu cincisprezece zile înainte, atentatul crud din Sarajevo în care îşi pierduseră viaţa arhiducele Franz Ferdinand şi extrem de eleganta lui soţie, a cărei singură vină fusese aceea că se aflase alături de soţul ei când trăsese cu arma un anarhist nebun.

Oricum, mă simţeam complet diferită de toate celelalte femei care se aflau în vagon. Eu eram pasărea exotică care traversa un tărâm devastat de sărăcia de spirit a tuturor. Eu eram lebăda printre raţe, cea care nu voia să crească, temându-se de necunoscut. Mă uitam la cuplurile din jurul meu şi mă simţeam foarte vulnerabilă; atâţia bărbaţi fuseseră cu mine, dar de astă dată eram singură, fără nimeni care să mă ţină de mână. Adevărat, refuzasem multe propuneri făcute din dragoste; trecusem

deja printr-o experienţă atroce în viaţa asta şi nu voiam să o repet, adică să sufăr pentru cineva care nu merită şi să ajung să-mi vând corpul pentru şi mai puţin, pentru pretinsa siguranţă a unui cămin.

Bărbatul de lângă mine, Franz Olav, privea pe geam şi părea îngrijorat. L-am întrebat dacă s-a întâmplat ceva, însă nu mi-a răspuns; acum că depindeam de el, nu mai era nevoit să răspundă la nimic. Tot ce aveam eu de făcut era să dansez şi iar să dansez, deşi nu mai aveam aceeaşi flexibilitate de odinioară. Dar, cu puţin antrenament, tocmai datorită pasiunii mele pentru călărie, cu siguranţă aveam să fiu gata la timp pentru premieră. Franţa nu mă mai interesa; îmi supsese ce avusesem mai bun şi mă dăduse deoparte, preferând artiştii ruşi ori pe cei născuţi în locuri precum Portugalia, Norvegia, Spania, care repetau acelaşi truc pe care îl folosisem şi eu când ajunsesem la Paris. Arată-le ceva exotic ce ai învăţat în ţara ta şi francezii, mereu avizi de nou, te vor crede sigur.

Pentru foarte puţin timp, dar te vor crede.

Pe măsură ce trenul înainta spre interiorul Germaniei, vedeam soldaţi care se

îndreptau spre graniţa occidentală. Veneau batalioane după batalioane, mitraliere uriaşe şi tunuri trase de cai.

Am încercat din nou să pornesc o conversaţie:

— Ce se întâmplă?

Am primit doar un răspuns enigmatic:

— Orice s-ar întâmpla, vreau să ştiu dacă putem conta pe ajutorul dumneavoastră. Artiştii sunt foarte importanţi în acest moment.

Nu putea fi vorba despre război, întrucât ziarele nu publicaseră nimic despre aşa ceva, cel puţin cele franceze erau mult mai preocupate să relateze bârfe de salon sau să se plângă că nu ştiu ce bucătar tocmai pierduse o decoraţie din partea guvernului. Deşi cele două ţări se urau, fără îndoială.

Când o ţară devine cea mai importantă din lume, există întotdeauna un preţ pe care îl are de plătit. Anglia avea imperiul ei acolo unde soarele nu apune niciodată, dar dacă aţi fi întrebat pe oricine dacă prefera să cunoască mai degrabă

Londra sau Parisul, cu siguranţă că ar fi fost ales oraşul străbătut de Sena, cu catedrale, *boutiques*, teatre, pictori, muzică

şi – pentru cei mai îndrăzneţi – cu cabaretele faimoase în toată lumea, ca Folies Bergère, Moulin Rouge, Lido.

Era de ajuns să întrebi ce e mai important: un turn cu un ceas plicticos, un rege care nu apare niciodată în public, sau o structură gigantică de oţel, cel mai înalt turn din lume, care începea să fie ştiut de toată Europa ca *Tour Eiffel*, după numele creatorului lui, monumentalul Arc de Triumf şi Bulevardul Champs Élysées, care oferea spre vânzare tot ce putea fi mai bun?

Anglia, cu toată puterea pe care o avea, ura la rândul ei Franţa, dar acesta nu era un motiv să pregătească nave de război.

Însă pe măsură ce trenul străbătea teritoriul german, trupe după trupe se îndreptau spre vest. Am repetat întrebarea către Franz şi din nou am primit acelaşi răspuns enigmatic.

— Sunt gata să fiu de ajutor, am spus. Dar cum să fac asta, dacă nici nu ştiu despre ce e vorba?

Pentru prima dată, şi-a dezlipit privirea de geam şi s-a întors către mine.

— Nici eu nu ştiu. Am fost angajat ca să vă aduc la Berlin, să vă aranjez spectacole de dans pentru înalta societate şi, într-o zi,

nu ştiu în care anume, dumneavoastră va trebui să mergeţi la Ministerul Afacerilor Externe. Un admirator pe care îl aveţi acolo mi-a dat destui bani cu care să vă conving, deşi sunteţi una dintre cele mai extravagante persoane pe care le-am cunoscut. Sper ca răsplata mea să fie pe măsură.

yv înainte de a închide capitolul acesta din povestea mea, stimate şi detestate domnule Clunet, aş dori să mai vorbesc puţin despre mine, fiindcă pentru asta m-am apucat să scriu aceste pagini, devenite un jurnal în care, poate de mai multe ori, memoria m-a trădat.

Dumneavoastră chiar credeţi din toată inima că, dacă ar fi trebuit ales cineva care să spioneze pentru Germania, Franţa, sau chiar pentru Rusia, s-ar fi ales o persoană care era tot timpul în atenţia publicului? Nu vi se pare foarte, foarte ridicol?

Când am luat trenul spre Berlin, mă gândeam că mi-am lăsat tot trecutul în urmă. Cu fiecare kilometru parcurs, mă îndepărtam şi mai mult de tot ceea ce trăisem, chiar şi de amintirile plăcute, de conştientizarea a ceea ce eram capabilă să fac pe scenă sau în afara ei, de momentele

în care fiecare stradă şi fiecare petrecere din Paris erau o mare descoperire pentru mine. Acum înţeleg că nu pot fugi de mine însămi. În 1914, în loc să mă întorc în Olanda, ar fi fost extrem de uşor să găsesc pe cineva care să aibă grijă de ceea ce mai rămăsese din sufletul meu, să-mi schimb din nou numele, să mă duc într-unul dintre multele locuri din lume unde chipul meu nu era cunoscut şi să iau totul de la capăt.

Dar asta ar fi însemnat să-mi trăiesc restul vieţii împărţită în două: cea care poate fi oricine şi cea care nu a fost nicicând nimic şi nu are nici măcar o poveste de spus copiilor şi nepoţilor ei. Chiar dacă acum sunt prizonieră, spiritul meu este liber în continuare. În timp ce toţi luptă pentru a vedea cine va supravieţui din toată această vărsare de sânge, într-o bătălie care nu se termină niciodată, eu nu trebuie să mai lupt, ci doar să aştept ca nişte oameni pe care nu i-am cunoscut nicicând să hotărască cine sunt. Dacă mă vor găsi vinovată, într-o zi adevărul va ieşi la iveală şi mantia ruşinii va acoperi capetele lor, ale copiilor lor, ale nepoţilor lor, ale ţării lor.

Sincer, cred că preşedintele e un om de

onoare; că prietenii mei, mereu binevoitori şi dispuşi să mă ajute atunci când aveam totul, vor continua să mă sprijine acum, când nu mai am nimic. Zorii tocmai s-au arătat, ascult păsările şi zgomotele care răzbat de la bucătărie. Cele mai multe prizoniere dorm, unele înfricoşate, altele împăcate cu propria soartă. Eu am dormit până la prima rază a soarelui şi raza aceea mi-a adus speranţa dreptăţii, deşi n-a intrat în celula mea, ci şi-a arătat puterea doar pe micul petic de cer pe care îl pot zări de aici.

Nu ştiu de ce soarta m-a pus să trec prin atâtea într-un timp atât de scurt.

Ca să vadă dacă pot rezista în momentele grele.

Ca să vadă din ce sunt făcută.

Ca să capăt experienţă.

Dar ar fi existat şi alte metode, alte feluri prin care să obţină toate astea! Nu era nevoie să mă înăbuşe în întunericul propriului suflet, să mă facă să traversez o pădure plină de lupi şi de fiare, fără să-mi dea măcar o mână care să mă ghideze.

Singurul lucru pe care îl ştiu este că pădurea aceasta, oricât de înfricoşătoare ar fi, are un capăt, iar eu vreau să ajung de cealaltă parte. La ceasul victoriei voi fi

generoasă şi nu-i voi acuza pe cei care au spus atâtea minciuni despre mine.

Ştiţi ce voi face acum, înainte de a auzi pe coridor paşii care anunţă sosirea mesei de dimineaţă? Voi dansa. Îmi voi aminti fiecare notă şi îmi voi mişca trupul în ritmul muzicii, fiindcă asta îmi demonstrează cine sunt eu – o femeie liberă!

Asta am căutat dintotdeauna: libertatea. N-am căutat iubirea, deşi aceasta a venit şi a plecat şi din cauza ei am făcut lucruri pe care nu ar fi trebuit să le fac şi am călătorit în locuri în care oamenii mă voiau.

Dar nu vreau să-mi grăbesc povestea; viaţa trece foarte repede şi mie îmi e greu să ţin pasul încă din acea dimineaţă în care am ajuns la Berlin.

Teatrul a fost înconjurat şi spectacolul întrerupt chiar când mă aflam într-un moment de maximă concentrare, încercând să dansez cât de bine puteam după atâta vreme în care nu mai exersasem aşa cum ar fi trebuit. Nişte soldaţi germani au urcat pe scenă şi au spus că începând din acea zi toate reprezentaţiile din toate sălile de spectacol erau anulate până la noi ordine.

Unul dintre ei a citit un comunicat:

— Acestea sunt cuvintele kaiserului nostru: „Trăim un moment negru în istoria ţării noastre, care este înconjurată de inamici. Va fi nevoie să scoatem săbiile din teci. Sper că le vom putea folosi cu îndemânare şi cu demnitate”.

Eu nu înţelegeam nimic. M-am dus în cabină, mi-am pus halatul peste puţinele haine pe care le purtam, când a dat buzna Franz, cu respiraţia întretăiată.

— Trebuie să pleci, altfel vei fi arestată.

— Să plec? Unde? Şi nu am mâine o întâlnire cu cineva de la Ministerul Afacerilor Externe?

— A fost anulat totul, a spus el, fără să-şi ascundă îngrijorarea. Ai noroc că eşti cetăţean al unei ţări neutre, în Olanda trebuie să te duci de îndată.

Mă gândeam că orice mi se putea întâmpla, mai puţin să mă întorc în locul din care îmi fusese atât de greu să plec.

Franz a scoas din buzunar un teanc de mărci şi mi l-a pus în mână.

— Uită de contractul pe şase luni pe care l-ai semnat cu Teatrul Metropol. Ăştia sunt toţi banii pe care am reuşit să-i adun şi care erau aici, în seiful teatrului. Pleacă imediat. O să am grijă să îţi trimit hainele

mai târziu, dacă voi mai fi în viaţă. Pentru că, spre deosebire de tine, eu am fost convocat.

Înţelegeam din ce în ce mai puţin.

— Lumea a înnebunit, a zis el, străbătând camera cu paşi mari. Moartea unei rude, oricât de apropiate, nu e un motiv să trimiţi oameni la pieire. Dar generalii sunt cei care conduc lumea şi vor să ducă la capăt ceea ce nu au terminat când Franţa a fost ruşinos învinsă acum peste patruzeci de ani. Ei cred că trăiesc în continuare în aceeaşi epocă şi că într-o zi francezii vor căuta să-şi răzbune umilinţa. Vor să-i împiedice să devină prea puternici şi totul arată că pe zi ce trece sunt într-adevăr mai tari. Doar aşa îmi explic ce se întâmplă: vor să omoare şarpele înainte să devină prea mare şi să ne stranguleze.

— Vrei să spui că ne aşteaptă un război? De asta se deplasau atâţia soldaţi săptămâna trecută?

— Exact. Jocul de şah e mai complicat pentru că toţi guvernanţii sunt legaţi prin alianţe. E obositor de explicat. Dar, chiar în timp ce stăm de vorbă, armata noastră invadează Belgia, Luxemburgul s-a predat deja, şi acum se îndreaptă către regiunile

industriale ale Franţei cu şapte divizii foarte bine înarmate. Se pare că în timp ce francezii se bucurau de viaţă, noi căutam un pretext. În timp ce francezii construiau Turnul Eiffel, ai noştri investeau în tunuri. Nu cred că toate astea o să dureze mult; după câteva vieţi pierdute de ambele părţi, pacea va ajunge să domnească din nou. Dar până atunci tu trebuie să te refugiezi în ţara ta şi să aştepţi să se calmeze lucrurile.

Spusele lui Franz mă luau prin surprindere; părea sincer interesat de siguranţa mea. M-am apropiat de el şi i-am atins obrazul.

— Nu-ţi face griji, o să fie totul bine.

— N-o să fie nimic bine, mi-a răspuns, dându-mi brusc mâna la o parte. Şi ce-mi doream eu mai mult va fi pierdut pentru totdeauna.

M-a luat de mâna pe care o îndepărtase cu atâta violenţă.

— Când eram copil, părinţii m-au obligat să învăţ să cânt la pian. Nu mi-a plăcut niciodată şi, de cum am plecat de acasă, am uitat totul, cu excepţia unui lucru: cea mai frumoasă melodie din lume se transformă într-o monstruozitate dacă sunt dezacordate coardele. Într-o zi, eram la

Viena, în timpul stagiului militar obligatoriu, şi am avut două zile de odihnă. Am dat peste un afiş cu o tânără care, chiar dacă nu o văzusem faţă în faţă, mi-a provocat acea senzaţie pe care nu trebuie să o simtă niciun bărbat, niciodată: dragoste la prima vedere. Tu erai acea tânără. Când am intrat în teatrul arhiplin, plătind pe un bilet mai mult decât câştigam într-o săptămână, am simţit că tot ceea ce era dezacordat în mine – relaţia cu părinţii mei, cu armata, cu ţara, cu lumea – se armonizează dintr-odată numai la vederea tinerei care dansa. Nu muzica exotică sau erotismul care învăluiseră şi scena, şi sala produceau acest efect, totul se petrecea graţie tinerei dansatoare.

Ştiam despre ce vorbea, dar n-am vrut să-l întrerup.

— Ar fi trebuit să-ţi spun toate astea mai înainte, dar am crezut că o să am timp. Azi sunt un director de teatru de succes, poate impulsionat şi de ceea ce am văzut în seara aceea la Viena. Mâine mă voi prezenta înaintea căpitanului responsabil de unitatea mea. Am fost de mai multe ori la Paris ca să-ţi văd spectacolele. Am constatat cum, în ciuda eforturilor tale, Mata Hari

pierdea teren în faţa unei siebte de indivizi care nici măcar nu merită să fie numiţi „dansatori” sau „artişti”. M-am hotărât să te aduc într-un loc unde arta ta să fie apreciată; şi am făcut toate astea din dragoste, doar din dragoste, o dragoste neîmpărtăşită, dar ce importanţă mai avea? Singurul lucru care conta era să fiu aproape de femeia iubită, asta urmăream. Cu o zi înainte să-mi fac curaj să te abordez, la Paris, m-a contactat un reprezentant al ambasadei. Mi-a spus că eşti amanta unui deputat care, conform serviciilor noastre de spionaj, avea să fie următorul ministru de război.

— Dar nu mai este.

— Potrivit serviciilor noastre de spionaj, se va întoarce la postul pe care îl ocupa înainte. Mă întâlnisem de multe ori cu diplomatul acela, ieşeam să bem şi frecventam viaţa de noapte pariziană. Într-o noapte, am băut mai mult şi am vorbit ore în şir despre tine. El ştia că sunt îndrăgostit şi mi-a cerut să te aduc aici, fiindcă vom avea nevoie de serviciile tale în scurtă vreme.

— Serviciile mele?

— Da, de serviciile cuiva care să aibă

acces în cercurile foarte apropiate guvernului.

Ce voia să spună, fără să aibă curaj să pronunţe cuvântul, era *să spioneze*. Ceva ce eu nu aş face niciodată. Cum probabil vă amintiţi, stimate domnule Clunet, am şi declarat asta în timpul acelei farse de proces: „Prostituată, da. Spioană, niciodată!”

— Aşa că pleacă direct de la teatru şi du-te în Olanda. Banii pe care ţi i-am dat sunt mai mult decât suficienţi. În curând călătoria asta va fi imposibilă. De fapt ar fi şi mai îngrozitor dacă ar fi posibilă, fiindcă asta ar însemna că am reuşit să infiltrăm pe cineva la Paris.

Eram deja destul de speriată, dar nu îndeajuns încât să nu-i dau un sărut şi să-i mulţumesc pentru tot ce făcea pentru mine.

Am vrut să-l mint, să-i spun că o să-l aştept până la sfârşitul războiului, dar orice minciună dă înapoi în faţa onestităţii.

Să fim serioşi, nu pianele se dezacordează. Păcatul adevărat nu înseamnă ceea ce am fost noi învăţaţi; păcat este faptul că trăim departe de armonia absolută. E mai puternică decât toate adevărurile şi minciunile pe care le spunem

zi de zi. M-am întors către el şi l-am rugat politicos să se retragă, fiindcă trebuia să mă îmbrac. Şi i-am spus:

— Păcatul nu a fost creat de Dumnezeu, a fost creat de noi atunci când am încercat să transformăm ceva absolut în ceva relativ. Am renunţat să privim întregul şi am început să vedem doar o parte; şi partea aceea vine încărcată de vină, reguli, cei buni luptă împotriva celor răi, crezând fiecare că are dreptate.

Am fost surprinsă de propriile mele cuvinte. Poate că frica mă afectase mai mult decât îmi imaginasem. Dar gândul meu era departe de toate acelea.

— Am un prieten care e consulul Germaniei la tine în ţară. El te va putea ajuta să-ţi refaci viaţa. Dar ai grijă: la fel ca mine, s-ar putea să încerce şi el să te convingă să ne ajuţi în eforturile noastre de război.

A evitat din nou cuvântul *a spiona*. Eu eram o femeie cu destulă experienţă ca să scap de asemenea capcane. De câte ori n-o făcusem în relaţiile mele cu bărbaţii?

Am plecat împreună, Franz m-a însoţit la gară. Pe drum, am trecut printr-o manifestaţie imensă care se desfăşura în

faţa palatului kaiserului, unde bărbaţi de toate vârstele, ridicând pumnii strânşi, strigau:

— Germania mai presus de toate!

Franz a accelerat.

— Dacă ne opreşte cineva, să nu spui nimic, vorbesc eu. Oricum, dacă eşti întrebată ceva, răspunde doar cu „da” sau „nu”, prefă-te agasată şi nu cumva să vorbeşti vreodată în limba duşmanului. Când ajungi la gară, în niciun caz să nu pară că îţi e teamă, fii aşa cum eşti tu de obicei.

Aşa cum sunt? Cum să fiu, dacă nici eu nu ştiam exact cine eram? Dansatoarea care a cucerit Europa? Soţia umilită în Indiile Olandeze? Amanta celor puternici? Femeia pe care presa o numea „artistă vulgară” deşi, nu demult, aceeaşi presă o ridica în slăvi şi o idolatriza?

Când am intrat în gară, Franz mi-a sărutat respectuos mâna şi mi-a spus să iau primul tren. Nu mai călătorisem înainte fără bagaj; chiar şi atunci când am ajuns la Paris, tot am avut ceva la mine.

Toată situaţia, deşi poate părea paradoxal, mi-a dat o uriaşă senzaţie de libertate. Urma să-mi recuperez lucrurile

peste ceva vreme, dar până atunci dădeam viaţă încă unui personaj pe care soarta îmi impunea să-l joc: femeia care nu are absolut nimic, prinţesa care se află departe de castelul ei, consolată totuşi de faptul că nu va dura mult până se va întoarce.

După ce am cumpărat biletul către Amsterdam, am descoperit că mai erau câteva ore până la plecarea trenului şi oricât de discretă încercam să fiu, am observat că toată lumea mă privea. Doar că era o altfel de privire decât eram obişnuită, nu de admiraţie sau de invidie, ci de curiozitate. Peroanele erau pline şi, spre deosebire de mine, lumea părea să-şi fi împachetat toată casa în valize, sacoşe, boccele făcute din covoare. Am auzit o mamă spunându-i fiicei ei acelaşi lucru pe care mi-l spusese şi mie Franz mai devreme: „Dacă apare vreun soldat, să vorbeşti în germană”.

Aşadar nu erau tocmai oameni care voiau să se ducă într-o vacanţă la ţară, ci potenţiali „spioni/z, refugiaţi care se întorceau în ţările lor.

M-am hotărât să nu vorbesc cu nimeni, evitând orice contact vizual, dar, chiar şi aşa, un domn mai în vârstă s-a apropiat de

mine, spunând:

— Nu vreţi să dansaţi cu noi?

Oare îşi dădea seama cine sunt?

— Suntem acolo, la capătul peronului. Veniţi!

L-am urmat fără să stau prea mult pe gânduri, ştiind că aş fi mai la adăpost amestecată printre oameni. M-am trezit imediat înconjurată de ţigani şi, instinctiv, mi-am tras poşeta mai aproape. În ochii lor era teamă, dar nu se lăsau stăpâniţi de ea, ca şi cum pentru ei ar fi fost ceva normal să-şi schimbe expresia tot timpul. Stăteau în cerc, băteau din palme şi trei femei dansau în mijlocul lor.

— Nu vreţi să dansaţi? a întrebat bărbatul care mă dusese acolo.

I-am răspuns că nu mai făcusem niciodată aşa ceva. El a insistat şi eu i-am explicat că, şi dacă aş fi vrut să încerc, nu puteam să mă mişc din cauza rochiei. A părut să-mi accepte explicaţia, a început să bată din palme şi m-a îndemnat să fac şi eu la fel.

— Suntem ţigani din Balcani, mi-a mai spus. Din câte am aflat, acolo a început războiul. Trebuie să plecăm de aici cât mai repede.

Aş fi vrut să-i spun că nu, nu era aşa, războiul nu începuse în Balcani şi totul fusese un pretext ca să se dea foc butoiului cu pulbere care stătea gata să explodeze de mai mulţi ani. Dar era mai bine să-mi ţin gura, aşa cum îmi sugerase Franz.

— … dar războiul o să se termine, a zis o femeie cu părul şi ochii negri, mult mai frumoasă decât părea la prima vedere, ascunsă în hainele ei simple. Toate războaiele se termină, mulţi au de câştigat de pe urma celor care-şi pierd viaţa, dar noi ne vedem de drum, întotdeauna departe de bătălii, deşi războaiele par să vină după noi.

În apropierea noastră se jucau nişte copii, de parcă nimic din tot ce se întâmpla în jurul lor n-avea importanţă, iar călătoria era întotdeauna o aventură. Pentru ei, balaurii se înfruntau tot timpul, cavalerii se luptau îmbrăcaţi în armuri şi înarmaţi cu lănci mari, într-o lume care fără nişte băieţei care să se fugărească n-ar fi avut niciun farmec.

Ţiganca cu care vorbisem s-a dus la ei şi le-a cerut să nu mai facă atâta gălăgie, că nu era bine să atragă atenţia prea mult. Niciunul n-a băgat-o în seamă.

Cerşetorul care părea să-i cunoască pe

toţi cei care treceau pe strada principală cânta:

Pasărea în colivie poate cânta despre libertate, dar va trăi în continuare captivă.

Thea a acceptat să trăiască în colivie, apoi a vrut să scape, dar nimeni nu a ajutat-o, fiindcă nimeni nu a înţeles.

Nu aveam habar cine era Thea; ştiam doar că trebuia să ajung cât mai curând la consulat şi să îl găsesc pe Karl Cramer, singura persoană pe al cărei ajutor puteam să mă bazez în Haga. Îmi petrecusem noaptea într-un hotel sordid, de frică să nu fiu recunoscută şi dată afară. Oraşul fremăta de oameni care parcă erau pe altă lume. S-ar fi zis că vestea războiului nu ajunsese până acolo; rămăsese prinsă la frontieră împreună cu mii de refugiaţi, dezertori, francezi care se temeau de represalii, belgieni care fugeau de câmpul de luptă, toţi sperând imposibilul.

Pentru prima oară eram fericită că mă născusem la Leeuwarden şi aveam un paşaport olandez. Aceasta fusese salvarea mea. În timp ce aşteptam controlul documentelor, şi în acel moment m-am bucurat că n-aveam niciun bagaj, un bărbat pe care nici n-am apucat să-l văd prea bine

mi-a aruncat un plic. Avea un destinatar scris pe el, însă un ofiţer de frontieră a văzut cele întâmplate, mi-a luat scrisoarea, a deschis-o, a împăturit-o la loc şi mi-a înapoiat-o fără niciun comentariu. Apoi a chemat un coleg german şi a arătat înspre bărbat, care dispărea în întuneric:

— Un dezertor.

Ofiţerul neamţ a plecat pe urmele lui; războiul abia începuse şi oamenii deja dezertau? Am văzut când şi-a ridicat puşca şi a îndreptat-o spre silueta care se vedea fugind. Am privit în partea cealaltă când a tras. Vreau să trăiesc mai departe cu impresia că fugarul a reuşit să scape.

Destinatarul era o femeie şi m-am gândit că probabil bărbatul acela voia ca eu să pun scrisoarea la poştă când ajungeam la Haga.

Voi pleca de aici cu orice preţ, chiar cu preţul vieţii, fiindcă, dacă sunt prins pe drum, voi fi împuşcat ca dezertor. Se pare că războiul abia acum începe; primii soldaţi francezi au apărut de cealaltă parte şi au fost mediat seceraţi cu o singură rafală de mitralieră, pe care eu, tocmai eu! a trebuit s-o trag la ordinul căpitanului.

Din câte se vede, o să se termine

repede, dar, chiar şi aşa, mâinile mele sunt pătate de sânge şi ce am făcut o dată nu voi mai putea face şi a doua oară; nu voi putea mărşălui cu batalionul meu până la Paris, aşa cum toţi vorbesc entuziasmaţi. Nu voi putea sărbători victoriile care ne aşteaptă, fiindcă toate astea mi se par o nebunie. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât înţeleg mai puţin ce se întâmplă. Cred că nimeni nu ne spune nimic pentru că nimeni nu ştie ce.

Poate că pare de necrezut, dar avem şi un oficiu poştal aici. Aş fi putut să-l folosesc, dar am aflat că toată corespondenţa trece pe la cenzură înainte de a fi trimisă. Scrisoarea asta nu ţi-o trimit ca să-ţi spun cât te iubesc, fiindcă asta ştii deja, nici ca să vorbesc despre vitejia soldaţilor noştri, cunoscută în toată Germania. Scrisoarea asta e testamentul meu. Îţi scriu chiar de sub copacul unde, acum şase luni, ţi-am cerut mâna şi tu ai acceptat. Ne-am făcut planuri, părinţii tăi ne-au ajutat cu zestrea, eu am căutat o casă cu o cameră în plus – pentru primul nostru copil, mult aşteptat – şi, dintr-odată, mă trezesc în acelaşi loc, după ce timp de trei zile am săpat tranşee, acoperit cu noroi din cap până-n picioare, şi cu mâinile mânjite cu sângele a cinci sau

şase oameni pe care nu i-am mai văzut în viaţa mea şi care nu mi-au făcut niciodată niciun rău. Ei numesc asta „război necesar pentru a ne apăra demnitatea; de parcă un câmp de luptă ar fi locul potrivit pentru aşa ceva.

Cu cât asist mai mult la primele schimburi de focuri şi simt mirosul sângelui primilor morţi, cu atât mă conving că demnitatea fiinţei umane nu poate tolera aşa ceva. Trebuie să închei acum, fiindcă sunt chemat. Dar, de îndată ce se înnoptează, plec de aici: spre Olanda sau spre moarte.

Cred că pe zi ce trece voi fi din ce în ce mai puţin capabil să îndur ce se întâmplă. Aşa că prefer să plec în noaptea asta şi să găsesc un suflet bun care să pună plicul ăsta la poştă pentru mine.

Cu toată dragostea mea, Jorn

Zeii au vrut ca, de îndată ce trenul a ajuns la Amsterdam, să-l întâlnesc pe peron pe unul dintre coaforii mei din Paris, îmbrăcat în uniformă militară. Era cunoscut pentru tehnica lui de a vopsi părul femeilor cu *henna*, în aşa fel încât culoarea părea întotdeauna naturală şi era plăcută ochiului.

— Van Staen!

El a privit în direcţia din care se auzise strigătul, dar chipul lui s-a transformat într-o mască îngrozită şi a dat să se îndepărteze imediat.

— Maurice, sunt eu, Mata Hari!

Dar el se îndepărta în continuare. Asta m-a înfuriat. Un bărbat în mâinile căruia lăsasem mii de franci fugea acum de mine? Am început să merg înspre el, dar a grăbit pasul. L-am iuţit şi eu pe al meu şi el a început să alerge, dar un cavaler care văzuse toată scena l-a apucat de braţ, spunându-i:

— Te strigă femeia aceea!

El a capitulat în faţa destinului. S-a oprit şi a aşteptat să ajung mai aproape. Cu o voce şoptită, mi-a cerut să nu-i mai spun pe nume.

— Ce faci aici?

Mi-a povestit atunci că în primele zile de război, mânat de elan patriotic, se hotărâse să se înroleze ca să-şi apere ţara, Belgia. Dar de îndată ce a auzit bubuitul primelor tunuri, s-a îndreptat imediat spre Olanda, unde a cerut azil. M-am prefăcut dezamăgită.

— Trebuie să-mi aranjezi părul.

În realitate, aveam nevoie cu disperare

să-mi recapăt stima de sine până îmi ajungeau bagajele. Banii pe care mi-i lăsase Franz erau suficienţi ca să mă întreţin o lună sau două, până se ivea un mod de a ajunge înapoi la Paris. Am întrebat unde aş putea să stau provizoriu; găsisem un prieten şi el avea să mă ajute până se mai calmau lucrurile.

Un an mai târziu, mă mutasem la Haga graţie prieteniei cu un bancher pe care îl cunoscusem cândva la Paris şi care mi-a închiriat o casă, unde ne întâlneam de obicei. La un moment dat a încetat să-mi mai plătească chiria, fără să spună niciodată de ce anume, poate pentru că îmi considera gusturile „scumpe şi extravagante”, cum spusese la un moment dat. A primit drept răspuns următoarele: „Extravagant e un bărbat cu zece ani mai bătrân decât mine, care încearcă să-şi recupereze tinereţea pierdută între picioarele unei femei”.

El a luat-o ca pe o jignire personală – asta şi fusese intenţia mea – şi mi-a cerut să plec din casă. Haga era un loc monoton încă de când o vizitasem prima dată în copilărie; acum, cu alimentele raţionalizate şi cu absenţa vieţii nocturne din cauza războiului

care se propaga cu din ce în ce mai multă furie în ţările vecine, se transformase în azil de bătrâni, cuib de spioni şi bar imens, în care răniţii şi dezertorii veneau să se plângă de rănile lor, să se îmbete şi să se ia la bătaie, ceea ce, în general, se termina cu cel puţin un mort. Am încercat să organizez o serie de reprezentaţii teatrale bazate pe dansuri din Egiptul antic – ceva uşor de făcut, fiindcă nu ştia nimeni cum se dansa în Egiptul antic, iar criticii nu ar fi putut contesta autenticitatea. Dar teatrele rămăseseră fără public şi niciunul nu mi-a acceptat oferta.

Parisul părea un vis din ce în ce mai îndepărtat. Dar era singurul ţel al vieţii mele, singurul oraş în care mă simţeam o fiinţă omenească, cu tot ceea ce înseamnă asta. Acolo puteam să trăiesc şi ce era permis, şi ce era păcat. Norii erau altfel, oamenii mergeau cu eleganţă, conversaţiile erau de o mie de ori mai interesante decât discuţiile anoste din saloanele de coafor din Haga, unde practic nu se vorbea deloc, oamenii se temeau să nu fie auziţi şi denunţaţi la poliţie pentru denigrare şi compromiterea neutralităţii ţării. O vreme am încercat să aflu ce se întâmplase cu

Maurice Van Staen, le-am întrebat de el pe cele câteva prietene de şcoală care se mutaseră la Amsterdam, dar părea să fi dispărut de pe faţa pământului, cu tehnicile lui de vopsit cu *henna* şi cu accentul lui ridicol, care îl imita pe cel francez.

Singura mea scăpare era să-i conving pe nemţi să mă ducă la Paris. Aşa că m-am hotărât să mă întâlnesc cu prietenul lui Franz, trimiţându-i înainte un bilet în care îi explicam cine sunt şi rugându-l să mă ajute să-mi realizez visul de a mă întoarce în oraşul în care îmi petrecusem mare parte din viaţă. Pierdusem kilogramele pe care le pusesem de-a lungul acelei perioade lungi şi tenebroase; hainele mele nu au mai ajuns niciodată în Olanda şi, chiar dacă ar fi ajuns, nu mi-ar mai fi folosit, fiindcă revistele arătau că moda s-a schimbat, iar „binefăcătorul” meu îmi cumpăra tot ce era nou. Nu aveau calitatea celor de la Paris, desigur, dar cel puţin aveau cusături care nu se rupeau la prima mişcare.

Când am intrat în birou, am văzut un bărbat înconjurat de tot felul de lucruri care deveniseră un adevărat lux pentru olandezi şi care le erau de-acum inaccesibile: ţigări şi trabucuri de import, băuturi din toate

cele patru colţuri ale Europei, brânzeturi şi mezeluri care se vindeau cu raţia în pieţele din oraş. Aşezat în capul mesei de mahon cu filigran de aur stătea un bărbat bine îmbrăcat, mai educat decât germanii pe care îi cunoscusem eu. Am schimbat câteva amabilităţi, iar el m-a întrebat de ce a durat atât de mult până să vin să-l vizitez.

— Nu ştiam că sunt aşteptată. Franz…

— El m-a anunţat că veniţi de-acum un an.

S-a ridicat, m-a întrebat ce aş dori să beau. Am ales lichior de anason, care mi-a fost servit într-un pahar de cristal de Boemia chiar de consul.

— Din nefericire, Franz nu mai este printre noi; a murit în timpul unui asalt laş al francezilor.

Din puţinul pe care îl ştiam, atacul rapid al germanilor din august 1914 fusese oprit la graniţa cu Belgia. Ideea de a ajunge curând la Paris, la fel cum se spunea şi în scrisoarea care îmi fusese încredinţată, părea acum un vis îndepărtat.

— Totul era foarte bine planificat! Vă plictisesc cu asta?

L-am rugat să continue. Da, mă plictisea, dar eu voiam să ajung la Paris cât

mai repede cu putinţă şi ştiam că aveam nevoie de ajutorul lui. De când ajunsesem la Haga, fusesem nevoită să învăţ ceva extrem de dificil: arta răbdării.

Consulul a observat privirea mea dezinteresată şi a încercat să rezume pe cât posibil tot ce se petrecuse până atunci. Deşi trimiseseră şapte divizii spre vest şi înaintaseră repede pe teritoriul francez, când au ajuns la cincizeci de kilometri de Paris, generalii germani nu aveau nici cea mai mică idee despre modul în care organizase ofensiva Comandamentul General – ceea ce a provocat o retragere până în zona în care se aflau acum, aproape de graniţa cu Belgia. Practic, de un an nu se puteau mişca fără să nu aibă loc sistematic un carnagiu, ori într-o tabără, ori în cealaltă. Dar niciuna nu ceda.

— Când se va termina războiul acesta, sunt sigur că fiecare sătuc din Franţa, indiferent cât de mic, va avea un monument închinat celor căzuţi în luptă. De fiecare dată francezii îşi trimit şi mai mulţi oameni ca să-i facem bucăţi cu tunurile noastre.

Expresia „să-i facem bucăţi” m-a şocat, iar el a băgat de seamă aerul meu dezgustat.

— Cu cât coşmarul acesta ia sfârşit mai repede, cu atât mai bine. Chiar şi cu Anglia de partea lor, şi chiar dacă aliaţii noştri idioţi, austriecii, sunt acum foarte ocupaţi să oprească înaintarea ruşilor, tot noi vom învinge până la urmă. Pentru asta însă avem cu orice preţ nevoie de ajutorul dumneavoastră.

De ajutorul meu? Pentru a pune capăt unui război care, după câte citisem sau mai auzisem pe la cele câteva cine la care fusesem în Haga, răpise deja vieţile a mii de oameni? Unde voia să ajungă?

Şi, deodată, mi-am amintit de avertismentul lui Franz, care mi-a răsunat în gând: „Să nu accepţi nimic din ce ar putea să-ţi propună Cramer”.

Totuşi, viaţa mea se înrăutăţise şi nu mai puteam continua aşa. Eram disperată de lipsa banilor, n-aveam unde să dorm şi datoriile se tot adunau. Ştiam ce urma să-mi propună, dar eram sigură că o să găsesc un mod de a scăpa din capcană. Scăpasem de multe altele în viaţa mea.

I-am cerut să treacă direct la subiect. Karl Cramer a luat o postură rigidă şi tonul i s-a schimbat deodată. Nu mai eram un musafir căruia să-i datoreze puţină

curtoazie înainte de a aborda subiecte mai importante; începea să mă trateze ca pe subordonata lui.

— Am înţeles din biletul pe care mi l-aţi trimis că doriţi să ajungeţi la Paris. Pot să aranjez asta. Pot să fac rost şi de nişte bani de cheltuială: douăzeci de mii de franci.

— Nu e suficient, i-am răspuns.

— Suma va fi reajustată pe măsură ce calitatea muncii dumneavoastră va fi clară şi perioada de încercare va lua sfârşit. Nu vă faceţi griji; buzunarele noastre sunt doldora de bani pentru aşa ceva. În schimb, am nevoie de orice informaţii puteţi face rost din cercurile pe care le frecventaţi.

Le frecventam, am zis în sinea mea. Nu ştiam cum urma să fiu primită la Paris după un an şi jumătate de absenţă; mai ales pentru că ultima ştire despre mine fusese aceea că plecam în Germania pentru o serie de spectacole.

Cramer a scos trei sticluţe mici dintr-un sertar şi mi le-a întins.

— Asta e cerneală simpatică. Ori de câte ori veţi avea noutăţi, folosiţi-o şi scrieţi-i căpitanului

Hoffman, în grija căruia veţi fi. Să nu semnaţi niciodată cu numele

dumneavoastră.

A luat o listă, a parcurs-o de sus până jos şi a făcut un semn în dreptul unui rând.

— Numele dumneavoastră de cod va fi H21. Ţineţi minte: semnătura dumneavoastră va fi tot timpul H21.

Nici nu-mi dădeam seama dacă toate astea erau amuzante, periculoase sau stupide. Ar fi putut cel puţin să aleagă un nume mai bun, nu unul care părea denumirea unui vagon de tren.

A scos din alt sertar cei douăzeci de mii de franci în numerar şi mi i-a înmânat.

— Subordonaţii mei, din sala din faţă, se vor ocupa de detalii, cum ar fi paşapoarte şi permise de trecere. Vă imaginaţi că pe timp de război e imposibil să treci graniţa. Aşadar, singura alternativă este să călătoriţi până la Londra şi de acolo spre oraşul în care, în curând, vom mărşălui pe sub impunătorul Arc de Triumf – în ciuda nesăbuitei denumiri ce i s-a dat.

Am plecat de la biroul lui Cramer cu tot ce aveam nevoie: bani, două paşapoarte şi permise de trecere. Când am ajuns pe primul pod, am vărsat în apă conţinutul sticluţelor cu cerneală simpatică – lucruri bune pentru copiii cărora le place să se

joace de-a războiul, nu-mi imaginasem niciodată că adulţii le pot lua atât de serios. Am mers până la consulatul francez şi i-am cerut însărcinatului cu afaceri să mă pună în legătură cu şeful contraspionajului. El mi-a răspuns cu un aer neîncrezător.

— Şi de ce doriţi aşa ceva?

I-am spus că era o chestiune privată şi că nu aveam de gând în niciun caz să o discut cu subalternii. Probabil că am părut atât de serioasă, încât în clipa următoare mi-a fost dat la telefon superiorul său, care mi-a răspuns fără să-şi dezvăluie numele. I-am spus că tocmai fusesem recrutată de serviciul german de spionaj, i-am dat toate detaliile şi am cerut o întâlnire cu el de îndată ce aveam să ajung la Paris, destinaţia mea. El m-a întrebat cum mă cheamă, mi-a spus că era un admirator al meu şi că îmi promitea să mă contacteze de îndată ce ajungeam în Oraşul Luminilor. I-am explicat că încă nu ştiam la ce hotel aveam să stau.

— Staţi liniştită, treaba noastră este să descoperim tocmai aceste lucruri.

Viaţa devenise din nou interesantă şi am aflat asta imediat după ce am plecat de acolo. Spre surprinderea mea, când am ajuns la hotel, am găsit un plic în care mi se

cerea să iau legătura cu unul dintre directorii Teatrului Regal. Propunerea mea fusese acceptată şi eram invitată să prezint publicului dansurile istorice egiptene, cu condiţia să nu implice niciun element de nuditate. Coincidenţa mi s-a părut prea evidentă, dar nu ştiam dacă era vorba de un ajutor din partea nemţilor sau a francezilor.

M-am hotărât să accept. Am separat dansurile egiptene în patru părţi, Virginitate, Pasiune, Castitate şi Fidelitate. Ziarele locale au fost elogioase, dar după opt reprezentaţii muream din nou de plictiseală şi visam la ziua marii mele întoarceri la Paris.

Când am ajuns la Amsterdam, unde trebuia să aştept opt ore trenul care să mă ducă în Anglia, am hotărât să mă plimb puţin şi m-am întâlnit din nou cu cerşetorul care cânta melodia aceea stranie despre Thea. Voiam să-mi văd de drum, dar el s-a întrerupt brusc.

— De ce sunteţi urmărită, doamnă?

— Fiindcă sunt frumoasă, seducătoare şi faimoasă, i-am răspuns.

Însă el mi-a spus că nu despre acel soi de urmărire vorbea, ci despre doi bărbaţi care, de îndată ce şi-au dat seama că au fost

văzuţi, au dispărut misterios.

Nu-mi amintesc să mai fi stat vreodată de vorbă cu un cerşetor; era ceva inadmisibil pentru o femeie respectabilă, deşi invidioşii mă considerau artistă sau prostituată.

— Chiar dacă poate nu pare, aici sunteţi în paradis. Poate că e plictisitor, dar care paradis nu e? Sunteţi probabil în căutarea aventurii şi sper că îmi veţi ierta impertinenţa, dar de obicei oamenii nu sunt recunoscători pentru ceea ce au.

I-am mulţumit pentru sfat şi mi-am văzut de drum. Ce paradis era acesta unde nu se întâmpla nimic, absolut nimic interesant? Eu nu căutam fericirea, ci ceea ce francezii numesc *la vraie vie*, viaţa adevărată. Cu momentele ei de frumuseţe, care nu se poate exprima în cuvinte, şi de tristeţe profundă, cu loialităţile şi trădările ei, cu temerile şi clipele ei de pace. Când cerşetorul mi-a spus că eram urmărită, m-am imaginat într-un rol mult mai important decât cel pe care îl avusesem vreodată: eram cineva care putea schimba destinul lumii, care putea ajuta Franţa să câştige războiul prefăcându-se că spionează pentru nemţi. Oamenii cred că Dumnezeu e un

matematician, dar nu e aşa. Dacă ar fi să fie ceva, atunci ar fi un jucător de şah, care anticipează mişcarea adversarului şi îşi pregăteşte strategia pentru a-l învinge.

Aceasta eram eu, Mata Hari. Cea pentru care fiecare moment de lumină şi fiecare moment de întuneric însemnau acelaşi lucru. Supravieţuisem căsătoriei mele, pierderii tutelei fiicei mele – deşi am aflat că ţinea fotografia mea lipită în cutia ei pentru mâncare – şi niciodată nu m-am plâns şi n-am rămas în acelaşi loc. Când zvârleam pietre cu Astruc pe coasta Normandie! mi-am dat seama că am fost întotdeauna o luptătoare, ducându-mi bătăliile fără nicio amărăciune; făceau parte din viaţă.

Cele opt ore de aşteptare în gară au trecut repede şi mă aflam din nou în tren, de această dată mergând către Brighton. Când am ajuns în Anglia am fost supusă unui interogatoriu rapid; se pare că eram deja o femeie vizată, poate pentru că umblam singură, poate pentru că eram cine eram, sau, ceea ce mi se părea posibil, pentru că serviciile secrete franceze mă văzuseră intrând la consulatul german şi îşi preveniseră toţi aliaţii. Nimeni nu ştia

despre telefonul meu şi nu cunoştea devotamentul meu pentru ţara spre care mă îndreptam.

În următorii doi ani am călătorit mult, am străbătut ţări pe care nu le cunoşteam, am revenit în Germania ca să văd dacă mai puteam să-mi recuperez lucrurile, am fost interogată dur de ofiţerii englezi, deşi toţi, absolut toţi, ştiau că eu lucram pentru Franţa, am întâlnit în continuare cei mai interesanţi bărbaţi, am frecventat restaurantele cele mai vestite şi, în cele din urmă, am întâlnit privirea singurului bărbat pe care l-am iubit vreodată, un rus pentru care eram dispusă să fac totul, dar care a rămas orb din cauza gazului muştar, folosit fără discernământ în acest război.

Am călătorit la Vittel, riscând totul pentru el; viaţa mea căpătase un nou sens. În fiecare noapte, înainte să ne culcăm, obişnuiam să recit un pasaj din *Cântarea cântărilor*.

Noaptea-n pat l-am căutat pe dragul sufletului meu, l-am căutat, dar, iată, nu l-am mai aflat.

Scula-mă-voi, mi-am zis, şi-n târg voi alerga, pe uliţe, prin pieţe, amănunţit voi căuta pe dragul sufletului meu. L-am căutat,

dar nu l-am mai aflat.

Întâlnitu-m-am cu paznicii, cei ce târgul străjuiesc. „N-aţi văzut, zic eu, pe dragul sufletului meu?”

Dar abia m-am despărţit de ei şi, iată, l-am găsit pe cel iubit; apucatu-l-am atunci şi nu l-am mai lăsat.

Şi atunci când se zvârcolea de durere, stăteam noaptea întreagă trează să-i oblojesc ochii şi arsurile de pe corp.

Până când cea mai ascuţită dintre spade mi-a străpuns inima, în ziua în care l-am văzut pe banca martorilor, spunând că el nu s-ar fi îndrăgostit niciodată de o femeie cu douăzeci de ani mai bătrână decât el; singurul lui interes fusese să aibă pe cineva care să-i îngrijească rănile.

Şi, din câte mi-aţi povestit dumneavoastră mai târziu, căutarea fatidică a unui permis de trecere către Vittel i-a trezit suspiciuni nenorocitului de Ladoux.

Din acest punct, domnule Clunet, nu mai am nimic de adăugat. Ştiţi exact ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat.

Şi, în numele a tot ce am avut de pătimit pe nedrept, al umilinţelor pe care acum sunt nevoită să le îndur, al defăimării publice pe care am suferit-o la Tribunalul

celui de-al Treilea Consiliu de Război, al minciunilor spuse de amândouă părţile – ca şi cum nemţii şi francezii puteau să se omoare între ei, dar nu puteau să lase în pace o femeie al cărei cel mai mare păcat a fost să aibă o minte liberă într-o lume în care oamenii aveau o judecată din ce în ce mai îngustă –, în numele tuturor acestor lucruri, domnule Clunet, în cazul în care ultimul apel către preşedintele Republicii va fi refuzat, am rugămintea să păstraţi această scrisoare şi să i-o daţi fiicei mele Non, când va fi destul de mare să înţeleagă ce s-a întâmplat.

Pe plaja aceea din Normandia, impresarul meu de-atunci, domnul Astruc – pe care, ajunsă înapoi la Paris, l-am văzut doar o singură dată –, îmi spunea că ţara e străbătută de un val de antisemitism şi e mai bine să nu mai fim văzuţi împreună. Mi-a vorbit atunci despre un scriitor, Oscar Wilde. N-a fost greu să găsesc *Salomeea*, piesa la care se referea el, dar n-a îndrăznit nimeni să parieze nici măcar o centimă pe spectacolul pe care eram gata să-l produc; deşi nu aveam niciun ban, cunoşteam încă oameni influenţi.

De ce amintesc de asta? De ce mă

interesa opera acelui scriitor englez care şi-a sfârşit zilele aici, la Paris, la înmormântarea căruia n-a venit niciun prieten şi asupra căruia singura acuzaţie gravă care a planat a fost aceea că fusese amantul unui bărbat? Ce bine ar fi fost să am şi eu parte de o asemenea acuzaţie, fiindcă de-a lungul anilor am trecut prin paturile unor bărbaţi faimoşi, dar şi ale nevestelor lor, toţi în căutare lacomă de plăceri. Nu m-a acuzat niciodată nimeni, evident, fiindcă ar fi fost tot ei martorii.

Dar revenind la scriitorul englez, astăzi blestemat în ţara lui şi ignorat într-a noastră, în desele mele călătorii am citit multe dintre piesele lui de teatru şi am descoperit povestirile pentru copii scrise de el.

Un student o invită la bal pe fata pe care o iubea, dar ea îl refuză, spunându-i că ar accepta doar dacă i-ar aduce un trandafir roşu. Însă acolo unde trăia studentul, toţi trandafirii erau galbeni sau albi.

Privighetoarea auzise şi ea discuţia. Văzând cât de mâhnit era, se hotărî să-l ajute pe sărmanul băiat. La început, se gândi să-i cânte ceva frumos, dar îşi dădu seama că i-ar face mai rău – după ce că era

singur, ar fi devenit şi melancolic.

Un fluture care trecea pe acolo o întrebă ce se întâmplase.

— Băiatul suferă din dragoste. Trebuie să facă rost de un trandafir roşu.

— Ce ridicol, să suferi din dragoste, răspunse fluturele.

Dar privighetoarea era hotărâtă să-l ajute. În mijlocul unei grădini imense se afla o tufă de trandafiri, plină de flori albe.

— Dă-mi, te rog, un trandafir roşu.

Dar tufa îi spuse că ei nu îi era cu putinţă, să caute altă tufă, una care înainte dădea trandafiri roşii, dar care acum se făcuseră albi.

Privighetoarea ßcu întocmai. Zbură departe şi găsi bătrâna tufă.

— Am nevoie de o floare roşie, îi ceru.

— Prea mult timp a trecut peste mine ca să mai pot face aşa ceva, îi răspunse ea. Iarna mi-a îngheţat venele, iar soarele mi-a albit petalele.

— Numai una, una singură, o imploră privighetoarea. Trebuie să existe o cale.

Da, exista o cale. Dar era atât de teribilă, încât bătrâna tufă nu voia să i-o dezvăluie.

— Nu mi-e teamă. Spune-mi ce pot să

fac astfel încât să capăt un trandafir roşu. Doar un singur trandafir roşu.

— Vino aici la noapte şi cântă-mi cel mai frumos cântec din lume în timp ce îţi apeşi pieptul într-unul dintre spinii mei. Sângele tău va urca odată cu seva mea şi va colora trandafirul.

Aşa făcu privighetoarea în acea noapte, convinsă că merita să-şi sacrifice viaţa în numele iubirii. De cum se ivi luna, îşi lipi pieptul de spin şi începu să cânte. Mai întâi, cântă despre un băiat şi o fată care se îndrăgostesc, apoi, despre iubirea care justifică orice sacrificiu. Şi astfel, în timp ce luna urca pe cer, privighetoarea cânta şi iată că cel mai frumos trandafir din tufă începea să prindă culoare de la sângele ei şi să se transforme.

— Mai repede, spuse tufa la un moment dat. Mai e puţin şi răsare soarele.

Privighetoarea îşi apăsă pieptul şi mai tare şi, în acel moment, spinul îi atinse inima. Chiar şi aşa, ea cântă mai departe, ca să ducă la bun sfârşit ceea ce voia.

Sleită, ştiind că nu mai are mult de trăit, luă cel mai frumos trandafir roşu care putea exista şi porni să i-l ofere studentului. Ajunse la fereastra lui, lăsă floarea şi muri.

Studentul auzi zgomot, deschise fereastra şi iată că găsi ce-şi dorea mai mult pe lume. De cum se lumină de ziuă, luă trandafirul şi plecă în fugă la casa fetei iubite.

— Ţi-am adus ceea ce mi-ai cerut, spuse, asudat, dar fericit peste măsură.

— Nu e chiar ceea ce îmi doream, răspunse fata. E prea mare şi din cauza lui n-o să mi se mai vadă rochia. Oricum, am primit altă invitaţie la balul din seara asta.

Deznădăjduit, băiatul plecă şi aruncă trandafirul într-un şanţ. Curând o trăsură care trecea pe acolo îl zdrobi. El se întoarse la cărţile lui, care nu îi ceruseră niciodată ceva ce nu putea să le dea.

Aşa a fost viaţa mea; eu sunt privighetoarea care a dăruit totul, chiar dacă asta a costat-o viaţa.

Cu consideraţie, Mata Hari

(Cunoscută mai întâi după numele ales de părinţii ei, Margaretha Zelle, apoi obligată să adopte numele de căsătorie, Madame MacLeod, fiind, în cele din urmă, convinsă de nemţi, în schimbul mizerabilei sume de douăzeci de mii de franci, să semneze tot ce scria ca H21.)

PARTEA A TREIA

Paris, 14 octombrie 1917 Stimată Mata Hari.

Deşi încă nu ştii, cererea ta de graţiere a fost refuzată de preşedintele Republicii. Aşadar, mâine în zori voi veni să te întâlnesc, iar asta va fi ultima dată când ne vedem.

Am unsprezece ore lungi înaintea mea şi ştiu că nu voi reuşi să dorm nici măcar o secundă în noaptea asta. Aşa că scriu o scrisoare ce nu va fi citită de persoana căreia îi era destinată, dar pe care vreau să o prezint ca ultimă dovadă a investigaţiei; chiar dacă va fi complet inutilă din punct de vedere juridic, cel puţin sper să îţi refac reputaţia cât mai sunt în viaţă.

Nu pretind să-mi justific incompetenţa în apărare, fiindcă în realitate n-am fost un

avocat atât de prost pe cât m-ai acuzat tu în multele scrisori trimise. Vreau doar să retrăiesc – fie şi numai ca să mă absolv pe mine însumi de un păcat pe care nu l-am comis – calvarul meu din ultimele luni. E un calvar pe care nu l-am trăit singur; eu încercam să o salvez cu orice preţ pe femeia pe care am iubit-o cândva, deşi nu i-am mărturisit asta niciodată.

E vorba de un calvar pe care îl trăieşte întreaga naţiune; în ziua de azi nu a mai rămas nicio familie în ţară care să nu fi pierdut un fiu pe frontul de luptă. Şi, din cauza asta, comitem nedreptăţi, atrocităţi, lucruri pe care nu mi le-am imaginat niciodată întâmplându-se în ţara mea. În clipa în care scriu, bătălii ce par a nu se mai termina se duc la două sute de kilometri de aici. Cea mai mare şi mai sângeroasă dintre ele a început cu o naivitate din partea noastră; am crezut că două sute de mii de soldaţi curajoşi ar fi fost capabili să învingă peste un milion de nemţi care veneau cu tancuri şi artilerie grea spre capitală. Dar, deşi am rezistat cu vitejie, cu preţul a mult sânge vărsat, cu mii de morţi şi răniţi, frontul se află în exact acelaşi loc în care se afla şi în 1914, când nemţii au pornit

ostilităţile.

Dragă Mata Hari, greşeala ta cea mai mare a fost că, pentru a face lucrul corect, ai avut încredere în omul greşit. Georges Ladoux, şeful contraspionajului care te-a contactat de îndată ce te-ai întors la Paris, era un om supravegheat de guvern. Fusese unul dintre cei care s-au ocupat de cazul Dreyfus, greşeala judiciară care ne face de ruşine până în ziua de azi – să condamni un om nevinovat la degradare şi exil. După ce a fost dat în vileag, a încercat să-şi justifice faptele spunând că munca lui „nu se limita doar la a afla care sunt următorii paşi ai inamicului, ci trebuia să împiedice ca aceştia să zdruncine încrederea prietenilor noştri”. A încercat să obţină o promovare care i-a fost refuzată. A devenit un om plin de resentimente, care avea nevoie urgent de o cauză celebră ca să fie din nou bine văzut în saloanele guvernamentale. Şi cine s-ar fi potrivit mai bine decât o artistă cunoscută în toată lumea, invidiată de nevestele ofiţerilor, detestată de elita care, cu câţiva ani înainte, o zeifica?

Poporul nu poate să se gândească numai la morţii de la Verdun, Marne, Somme, ci trebuie să i se distragă atenţia cu

o victorie, oricare ar fi ea. Iar Ladoux, ştiind asta, a început să-şi ţească plasa lui josnică în momentul în care te-a văzut pentru prima dată. A descris în însemnările lui prima voastră întâlnire:

A intrat în biroul meu ca şi cum ar fi intrat pe scenă, defilând într-o rochie de gală şi încercând să mă impresioneze. Eu nu am invitat-o să ia loc, dar ea şi-a luat un scaun şi s-a instalat în faţa mea. După ce mi-a povestit despre propunerea pe care i-o făcuse consulul german din Haga, a spus că era dispusă să lucreze pentru Franţa. L-a şi luat în batjocură pe agenţii mei care au urmărit-o, spunând: „Oare prietenii dumneavoastră care mă aşteaptă jos ar putea să mă lase în pace o vreme? De fiecare dată când ies din hotelr vin şi îmi întorc pe dos camera. Nu pot să mă duc la o cafea fără ca ei să nu ocupe masa vecină, iar asta îi sperie pe amicii a căror prietenie o cultiv de atâta timp. Acum nu mai vor să fie văzuţi în compania mea”.

Am întrebat-o în cefei doreşte să servească patria. Mi-a răspuns cu îndrăzneală: „Ştiţi şi dumneavoastră cum. Pentru nemţi sunt H21, poate francezii au mai mult gust în alegerea numelor celor

care slujesc ţara în secret”.

l-am dat un răspuns cu dublu înţeles: „Ştim cu toţii că vi s-a dus faima pentru cât cereţi atunci când vine vorba să faceţi ceva. Cât o să ne coste toate astea?”

„Totul sau nimic”, a fost răspunsul ei.

De îndată ce a plecat, i-am cerut secretarei mele să-mi aducă Dosarul Mata Hari. După ce am citit toată informaţia strânsă, care ne costase sute de ore de lucru, n-am descoperit nimic compromiţător. După toate aparenţele, femeia era mai abilă decât agenţii mei şi ştia să-şi disimuleze foarte bine acţiunile nefaste.

Adică, deşi fuseseşi acuzată, ei nu reuşeau să găsească nimic care să te incrimineze. Agenţii trimiteau în continuare informări zilnice; când ai fost la Vittel cu iubitul tău rus, orbit de gazul muştar într-un atac german, colecţia de „rapoarte” era la limita ridicolului.

La hotel, era văzută de obicei însoţită de invalidul de război, probabil cu douăzeci de ani mai tânăr decât ea. Judecând după exuberanţa ei şi după felul în care mergea, suntem siguri că foloseşte droguri, probabil morfină sau cocaină.

I-a spus unuia dintre oaspeţii hotelului că face parte din familia regală olandeză. Altuia i-a spus că are un castel în Neuilly. Odată, după ce am fost la cină şi ne-am întors la lucru, am găsit-o cântând în salonul principal pentru un grup de tineri şi suntem aproape siguri că singurul ei scop era să îi corupă pe acei tineri şi tinere nevinovate, care la momentul respectiv ştiau că se află în faţa celei pe care o credeau „marea stea a scenei pariziene

Când amantul ei a plecat din nou pe front, a mai rămas în Vittel vreme de două săptămâni, timp în care s-a plimbat, a luat prânzul şi a cinat mereu singură. N-am detectat nicio abordare a vreunui agent inamic, dar cine ar rămâne într-o staţiune balneară fără nicio companie, dacă nu ar avea interese ascunse? Cu toate că o urmărim douăzeci şi patru de ore, zi de zi, probabil că a găsit o modalitate de a ne înşela vigilenţa.

Acela a fost momentul, draga mea Mata Hari, în care lovitura cea mai ticăloasă dintre toate a fost aplicată. Erai urmărită şi de nemţi – mai discreţi şi mai eficienţi. Din ziua în care ai fost să discuţi cu inspectorul Ladoux, aceştia au tras concluzia că voiai să

fii agent dublu. În timp ce tu te plimbai prin Vittel, consulul Cramer, care te recrutase la Haga, era interogat la Berlin. Voiau să afle despre cei douăzeci de mii de franci cheltuiţi, puşi în mâna unei persoane al cărei profil era cât se poate de diferit de cel al spionului tradiţional, de obicei discret şi practic invizibil. De ce alesese pe cineva atât de faimos să ajute Germania în demersurile ei de război? Nu cumva era şi el mână-n mână cu francezii? Cum se face că, după atâta vreme, agentul H21 nu furnizase nici măcar O SINGURĂ informaţie? Din când în când o mai interpela câte un agent, dar ea nu făcea decât să zâmbească seducător, spunând că încă nu obţinuse nimic.

La Madrid, totuşi, au reuşit să intercepteze o scrisoare pe care i-ai trimis-o şefului contraspionajului, nenorocitul de Ladoux, în care povesteşti în amănunt o întâlnire cu un important oficial german, care în sfârşit reuşise să păcălească urmăritorii şi să se apropie de tine.

El m-a întrebat ce-am făcut, dacă am trimis vreun raport scris cu cerneală simpatică, dacă nu cumva s-a pierdut pe drum. I-am spus că nu. Mi-a cerut un nume

şi i-am spus că m-am culcat cu Alfred de Kiepert.

Atunci, cuprins de furie, a ţipat la mine, spunând că nu-l interesează cu cine mă culc, altfel ar trebui să umple pagini întregi de englezi, francezi, germani, olandezi, ruşi. Eu am ignorat ofensa, el s-a calmat şi mi-a oferit ţigări. Mi-am schimbat poziţia picioarelor într-un mod seducător. Crezând că se află în faţa unei femei cu creierul de mărimea unui bob de mazăre, i-au scăpat următoarele: „Iartă-mă pentru purtarea mea, sunt obosit. Am nevoie de toată concentrarea posibilă ca să organizez transportul de muniţie pe care germanii şi turcii îl trimit pe coasta Marocului”. Mai mult, am cerut şi cei cinci mii de franci pe care Cramer mi-i datora; el a spus că nu are autoritatea necesară pentru asta şi că o să ceară consulatului german de la Haga să se ocupe de situaţie. „Ne plătim întotdeauna datoriile”, aşa a încheiat discuţia.

Suspiciunile nemţilor erau în sfârşit confirmate. Nu ştim ce s-a întâmplat cu consulul Cramer, dar Mata Hari era clar un agent dublu care până atunci nu furnizase nicio informaţie asemănătoare. Noi avem un post de urmărire radio în vârful Turnului

Eiffel, dar informaţiile pe care le transmit ei vin criptate, imposibil de descifrat. Ladoux părea să citească rapoartele tale şi să nu creadă nimic; n-am aflat niciodată dacă a trimis pe cineva să verifice ce ai scris despre transportul de muniţie de pe coasta Marocului. Dar, dintr-odată, o telegramă trimisă de la Madrid la Berlin, într-un cod despre care nemţii ştiau că a fost spart, a devenit piesa principală a acuzării, deşi nu menţiona nimic în afară de acel al tău.

AGENTA H21 A FOST INFORMATĂ DESPRE SOSIREA SUBMARINULUI PE COASTA MAROCANĂ ŞI TREBUIE SĂ AJUTE LA TRANSPORTUL MUNIŢIEI PÂNĂ LAMARNE. ACUM CĂLĂTOREŞTE SPRE PARIS, UNDE VA AJUNGE MÂINE.

Ladoux avea acum toate dovezile necesare pentru a te incrimina. Dar nu era aşa de prost încât să creadă că o simplă telegramă ar fi îndeajuns să convingă tribunalul militar, mai ales pentru că era încă vie în memoria tuturor afacerea Dreyfus; un nevinovat fusese condamnat din cauza unei singure informaţii scrise, fără semnătură şi fără dată. Aşadar, era nevoie de alte capcane.

Ce a făcut ca apărarea mea să fie

practic inutilă? în afară de faptul că judecătorii, martorii şi acuzarea aveau o părere deja formată, nici tu nu ai fost de ajutor. Nu pot să te învinuiesc, dar predispoziţia ta pentru minciună, care pare să te fi însoţit de când ai ajuns la Paris, a discreditat fiecare afirmaţie pe care ai făcut-o în faţa magistraţilor. Procurorii au adus dovezi concrete care demonstrau că nu te-ai născut în Indiile Olandeze, nicidecum n-ai fost iniţiată în arta dansului de preoţi indonezieni, că eşti necăsătorită şi că ţi-ai falsificat paşaportul pentru a părea mai tânără. Pe timp de pace, niciuna din toate astea nu ar fi fost luată în seamă, dar la Tribunalul de Război puteai să auzi deja zgomotul bombelor, purtat de vânt.

De fiecare dată când argumentam ceva de felul „Dar ea l-a căutat pe Ladoux de îndată ce a ajuns aici”, el răspundea că singurul tău scop era să obţii mai mulţi bani, să-l seduci folosindu-te de şarmul tău – ceea ce demonstrează o aroganţă de neiertat, dacă inspectorul, un bărbat mic de înălţime şi gras, credea că ar fi fost demn de interesul tău –, că intenţionai să-l transformi într-o marionetă în mâinile nemţilor. Pentru a-şi întări spusele, a

menţionat atacul zepelinelor, care avusese loc înainte de sosirea ta – un adevărat eşec al nemţilor, fiindcă n-au atins niciun punct strategic. Dar pentru Ladoux acest bombardament era o dovadă care nu putea fi ignorată.

Tu erai frumoasă, cunoscută în toată lumea, mereu invidiată, deşi niciodată respectată în saloanele pe care le frecventai. Mincinoşii, după puţinul pe care îl ştiu, sunt oameni care caută popularitate şi recunoaştere. Chiar şi atunci când sunt puşi în faţa adevărului, găsesc întotdeauna o modalitate de a scăpa, repetând sec ceea ce tocmai au spus sau învinuindu-l pe acuzator că se foloseşte de neadevăruri. Înţeleg că voiai să inventezi poveşti fantastice despre tine, fie din nesiguranţă, fie din dorinţa aproape dureroasă de a fi iubită cu orice preţ. Înţeleg că pentru a manipula atâţia bărbaţi care erau experţi în manipularea altora îţi trebuia un pic de fantezie. Este de neiertat, dar asta e realitatea; şi aşa ai ajuns în situaţia în care te afli.

Am auzit că obişnuiai să spui că te-ai culcat cu „Prinţul W”, fiul kaiserului. Am relaţiile mele în Germania şi toţi cei

întrebaţi, fără excepţie, afirmă că nu ai ajuns nici măcar la o sută de kilometri de palatul locuit de el în aceste vremuri de război. Te lăudai că ai multe legături la înaltul Comandament German; vorbeai despre asta în gura mare, să te audă toată lumea. Draga mea Mata Hari, ce spion în toate minţile ar fi menţionat asemenea aberaţii în faţa inamicului? însă dorinţa ta de a atrage atenţia celorlalţi, într-un moment în care faima ta era în declin, n-a făcut decât să înrăutăţească lucrurile.

Cu toate astea, pe când tu te aflai pe banca acuzării, ei au fost cei care au minţit, iar eu aveam de apărat o persoană discreditată public. Este complet jalnică lista de acuzaţii întocmită de procuror, chiar de la început, amestecând adevăruri spuse de tine cu minciuni ticluite de ei. Am rămas uluit când mi-au trimis documentele, atunci când în sfârşit ai înţeles şi tu că te aflai într-o situaţie dificilă şi te-ai hotărât să mă angajezi.

Iată câteva dintre acuzaţii:

1. Zelle MacLeod face parte din serviciul secret de informaţii german, unde este cunoscută sub numele de H21. (*fapt*)

2. A fost de două ori în Franţa de la

începutul ostilităţilor, cu siguranţă la solicitarea îndrumătorilor săi, astfel încât să obţină informaţii pentru inamic. (Erai urmărită douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru de oamenii lui Ladoux – cum ai fi putut face asta?)

3. În timpul celei de-a doua călătorii, s-a oferit să colaboreze cu serviciile secrete franceze, când, de fapt, aşa cum s-a demonstrat ulterior, ea împărţea toate informaţiile cu spionajul german. (Aici sunt două greşeli: tu ai telefonat din Haga pentru a stabili o întâlnire; întâlnirea a avut loc, cu Ladoux, încă de la prima călătorie şi nu a fost prezentată nici măcar o singură dovadă a vreunui secret „împărţit „cu serviciile germane.)

4. S-a întors în Germania sub pretextul că îşi recuperează lucrurile pe care le lăsase acolo, dar a revenit fără nimic şi a fost reţinută de serviciile de informaţii britanice, care au acuzat-o de spionaj. A insistat să fie contactat domnul Ladoux, dar acesta a refuzat să-i confirme identitatea. Fără nicio probă sau motiv pentru a o reţine, a fost trimisă în Spania, unde oamenii noştri au văzut că s-a dus imediat la consulatul german, (*fapt*)

5. Sub pretextul că ar avea informaţii confidenţiale, s-a prezentat de îndată la consulatul francez din Madrid, susţinând că ar avea veşti despre debarcarea muniţiei destinată forţelor inamice, desfăşurată chiar atunci de turci şi nemţi în Maroc. Dat fiind că deja cunoşteam rolul ei de agent dublu, am hotărât să nu riscăm pierderea unui om într-o misiune ce părea o capcană… (???)

Şi lista continuă; o serie de puncte delirante, pe care nu merită să le enumerăm, culminând cu telegrama trimisă necriptat – sau cu codul descifrat – pentru a o distruge definitiv pe cea care, potrivit spuselor lui Cramer din timpul interogatoriului său, a fost „cea mai rea dintre cele mai rele alegeri pentru a servi cauzei noastre”. Ladoux a afirmat chiar că numele H21 l-ai inventat tu şi că adevăratul tău *nom-de-guerre* era H44, sub care ai fost supusă unui antrenament la Anvers, în Belgia, la faimoasa şcoală de spioni a lui Fräulein Doktor Schragmüller.

Într-un război, prima victimă este demnitatea umană. Înteminţarea ta, cum am mai spus, era necesară pentru a dovedi destoinicia militarilor francezi şi pentru a devia atenţia de la miile de tineri care

cădeau pe câmpul de luptă. Pe timp de pace, nimeni nu ar fi luat în seamă astfel de deliruri pe post de dovezi. Pe timp de război însă, acestea au fost tot ce i-a trebuit judecătorului ca să te poată închide de pe o zi pe alta.

Sora Pauline, care a fost puntea de legătură între noi, încearcă să mă ţină la curent cu tot ce se întâmplă în închisoare. Într-o zi mi-a povestit, puţin ruşinată, că a cerut să vadă albumul tău cu tăieturi din ziare, cel cu tot ce a fost publicat despre tine. „Eu i l-am cerut”, mi-a spus. „Să nu o judecaţi pentru că ar fi încercat să scandalizeze o simplă călugăriţă”.

Cine sunt eu să te judec? Dar din acea zi m-am hotărât să ţin şi eu im album cu tine, deşi nu fac asta pentru clienţi. Cum Franţa întreagă se interesează de cazul tău, nu lipsesc ştirile despre periculoasa spioană condamnată la moarte. În comparaţie cu afacerea Dreyfus, nu există nicio petiţie sau manifestaţie populară care să ceară să ţi se cruţe viaţa.

Albumul meu stă deschis lângă mine, la pagina de ziar în care se face o descriere amănunţită a ceea ce s-a întâmplat în ziua de după judecată, şi nu am găsit decât o

singură greşeală în articol, una referitoare la naţionalitatea ta.

Ignorând faptul că al Treilea Tribunal Militar judeca tocmai în acel moment cazul ei, sau nedorind să lase impresia că ar fi îngrijorată, de vreme ce se considera o femeie mai presus de bine şi de rău, mereu informată în legătură cu paşii serviciilor secrete franceze, spioana rusă Mata Hari a solicitat Ministerului Afacerilor Externe permisiunea de a se duce pe front, pentru a se întâlni cu amantul ei, care fusese grav rănit la ochi, dar, chiar şi aşa, era obligat să lupte în continuare. A indicat oraşul Verdun, o disimulare menită să demonstreze că nu era la curent cu nimic din ceea ce se întâmpla pe frontul oriental. A fost informată că documentele în cauză nu erau gata, dar că ministrul însuşi se ocupa de asta.

Ordinul de arestare a fost emis chiar la finalul sesiunii la care jurnaliştii nu au avut acces. Detalii despre acest proces vor fi aduse la cunoştinţa publicului de îndată ce procesul va lua sfârşit.

Ministrul războiului emisese şi trimisese deja cu trei zile înainte mandatul de arestare către guvernatorul militar al

Parisului – oficiul numărul SER 10 –, dar trebuia să aştepte până când acuzarea avea să fie formulată, pentru ca mandatul să fie executat.

O echipă de cinci oameni, condusă de procurorul celui de-al Treilea Consiliu de Război, s-a deplasat de îndată la camera numărul 131 a hotelului Élysée Palace, unde a găsit-o pe suspectă în halat de mătase, luându-şi micul dejun. Când a fost întrebată de ce făcea acest lucru, a răspuns că a trebuit să se trezească foarte devreme ca să se ducă la Ministerul Afacerilor Externe şi că era moartă de foame.

După ce i s-a cerut acuzatei să se îmbrace, a fost percheziţionat apartamentul şi s-a găsit un număr mare de obiecte, majoritatea haine şi podoabe feminine. A fost descoperit, de asemenea, un permis de călătorie către Vittel şi un altul pentru a desfăşura activităţi remunerate pe teritoriul francez, datat 13 decembrie 1915.

Motivând că este vorba doar de o neînţelegere, suspecta a solicitat să se facă o listă detaliată a tuturor lucrurilor care îi erau luate, ca să-i poată da în judecată mai târziu, în cazul în care nu aduceau totul înapoi în cameră, în stare perfectă, încă din

acea seară.

Ziarul nostru este singurul care a avut acces la cele petrecute în timpul întrevederii suspectei cu procurorul celui de-al Treilea Consiliu de Război, dl Pierre Bouchardon, prin intermediul unei surse secrete care obişnuieşte să ne furnizeze informaţii despre soarta persoanelor infiltrate şi ulterior demascate. Potrivit acestei surse – care ne-a pus la dispoziţie transcrierea completă a discuţiei –, dl Bouchardon i-a înmânat o listă cu acuzaţiile care îi erau aduse şi i-a cerut să o citească. După ce a terminat, a întrebat-o dacă doreşte un avocat, moment în care ea a refuzat categoric, spunând doar:

— Dar eu sunt nevinovată! Cineva îmi face o farsă, eu lucrez pentru serviciile secrete franceze atunci când mi se cere, dar nu s-a întâmplat foarte des.

Dl Bouchardon i-a cerut să semneze un document, pe care sursa noastră l-a redactat, iar ea a acceptat de bunăvoie. Era convinsă că avea să se întoarcă încă din acea seară la confortul camerei sale de hotel, să apeleze fără întârziere la „imensul” său cerc de prieteni şi să lămurească acuzaţiile absurde care îi fuseseră aduse.

De îndată ce a semnat declaraţia cu pricina, spioana a fost condusă direct la închisoarea Saint-Lazare, în timp ce repeta fără oprire, ajunsă deja în pragul isteriei: „Sunt nevinovată! Sunt nevinovată!”, iar noi am reuşit să obţinem un interviu în exclusivitate cu procurorul.

— Nici măcar nu era o femeie frumoasă, aşa cum spune toată lumea, a declarat acesta. Dar lipsa totală de scrupule, absenţa totală a compasiunii o ajutau să manipuleze şi să ruineze bărbaţii, unul cel puţin s-a şi sinucis. Persoana care a stat în faţa mea era o oană trup şi suflet.

De acolo, echipa noastră a pornit spre Saint-Lazare, unde se aflau deja şi alţi ziarişti, care stăteau de vorbă cu directorul general al închisorii. Acesta părea să împărtăşească părerea domnului Bouchardon, care e şi a noastră, despre faptul că frumuseţea lui Mata Hari se risipise cu timpul.

— A rămas frumoasă doar în poze, spunea. Viaţa libertină pe care a ales-o vreme de atâţia ani a adus azi aici o femeie cu nişte cearcăne imense, cu părul decolorat la rădăcini şi cu un comportament destul de bizar, fiindcă nu spunea nimic în

afară de „Sunt nevinovată!”, ţipând tot timpul, ca şi cum s-ar fi aflat în acele zile în care femeia, din cauza naturii ei, nu reuşeşte să-şi controleze cum trebuie purtarea. Sunt surprins de gusturile unor prieteni de-ai mei, care au avut legături mai intime cu ea.

Această presupunere ne-a fost confirmată de medicul închisorii, dl dr. Jules Socquet care, după ce a constatat că nu suferea de niciun fel de boală, că nu avea febră, că limba nu prezenta semne de probleme stomacale, că auscultarea plămânilor şi a inimii nu a indicat niciun simptom suspect, a permis să fie închisă într-una din celulele din Saint-Lazare, nu înainte de a le cere călugăriţelor care se ocupau de acea aripă să îi pună la dispoziţie un stoc de fese igienice, întrucât prizoniera se afla la menstruaţie.

Şi atunci, abia atunci, după multe interogatorii în mâinile celui căruia i s-a spus „Torquemada din Paris”, ai luat legătura cu mine şi am venit să te vizitez la închisoarea Saint-Lazare. Dar era deja târziu; multe dintre mărturiile depuse te compromiseseră în ochii celui care, după cum ştia jumătate de Paris, fusese înşelat de

soţia lui. Un astfel de bărbat, dragă Mata Hari, este ca o fiară întărâtată care caută răzbunare în loc de dreptate.

Citindu-ţi declaraţiile date până să vin eu, mi s-a părut că te interesa mai mult să-ţi dovedeşti importanţa, decât să-ţi aperi nevinovăţia. Menţionai prietenii puternici, succesul internaţional, teatrele pline, pe când ar fi trebuit să faci exact opusul, demonstrând că erai o victimă, un ţap ispăşitor al inspectorului Ladoux, care te-a folosit în lupta lui internă împotriva altor colegi pentru a căpăta funcţia de director general al serviciului de contraspionaj.

Când te întorceai în celulă, după cum mi-a povestit sora Pauline, plângeai fără încetare, îţi petreceai nopţile trează de frica şobolanilor care infestau acea temniţă infamă, astăzi folosită doar pentru a frânge tăria celor care se cred puternici – ca tine. Spuneai că din cauza şocului suferit aveai să ajungi în pragul nebuniei înainte să înceapă procesul. Ai cerut de mai multe ori să fii internată, fiindcă practic erai izolată într-o celulă solitară, fără niciun contact cu nimeni, iar în spitalul închisorii, chiar dacă resursele erau precare, puteai să mai stai de vorbă cu cineva.

În acest timp, acuzatorii tăi începeau să dispere, fiindcă nu găsiseră printre bunurile tale nimic care să te incrimineze; tot ce au putut scoate la iveală a fost o poşetă de piele cu mai multe cărţi de vizită. Bouchardon a pus să fie luaţi la întrebări unul câte unul toţi acei domni respectabili care, timp de ani de zile, te-au implorat să le dai atenţie, dar toţi au negat că ar fi avut legături intime cu tine.

Argumentele procurorului, domnul Marnet, ajungeau la limita deplorabilului. La un moment dat, din lipsă de dovezi, a declarat:

— Zelle este soiul de femeie periculoasă pe care o putem întâlni în ziua de azi. Uşurinţa cu care se exprimă în diverse limbi, în special în franceză, numeroasele sale relaţii din toate domeniile, felul ei subtil de a se insinua în cercurile sociale, eleganţa, inteligenţa ei evidentă, imoralitatea, toate acestea sunt argumente pentru a fi catalogată drept o potenţială suspectă.

În mod surprinzător, până la urmă inspectorul Ladoux a ajuns să depună mărturie scrisă în favoarea ta; nu avea absolut nimic să-i arate lui „Torquemada din

Paris”. Şi a adăugat:

— Eevident că era în slujba inamicilor noştri, dar acest lucru trebuie dovedit şi nu am nimic în posesia mea pentru a confirma această afirmaţie. Dacă doriţi dovezi indispensabile pentru interogatoriu, mai bine vă adresaţi Ministerului de Război, care deţine aceste documente. În ceea ce mă priveşte, sunt convins de faptul că o persoană care poate călători în vremurile pe care le trăim şi care poate ţine legătura cu atâţia ofiţeri este o dovadă suficientă, chiar dacă nu există nimic scris sau nu este o modalitate de argumentare admisă în tribunalele de război.

Sunt atât de obosit, încât în mintea mea s-a produs o confuzie; am impresia că îţi scriu ţie scrisoarea asta, că o să ţi-o înmânez şi că vom apuca încă vremuri în care să privim împreună spre trecut, cu rănile cicatrizate, şi să putem, cine ştie, să ştergem toate acestea din amintirile noastre.

Dar, de fapt, scriu pentru mine, pentru a mă convinge că am făcut tot posibilul şi tot ce e imaginabil cu putinţă; mai întâi, când am încercat să te scot din închisoarea Saint-Lazare; apoi, când am luptat pentru a-

ţi salva viaţa şi, în cele din urmă acum, când am posibilitatea de a scrie o carte în care să povestesc nedreptatea a cărei victimă ai fost pentru păcatul de a fi femeie, pentru păcatul major de a fi liberă, pentru păcatul uriaş de a te dezbrăca în public, pentru păcatul primejdios de a avea legături cu bărbaţi a căror reputaţie trebuia apărată cu orice preţ. Asta s-ar putea doar dacă ai dispărea pentru totdeauna din Franţa sau din lume. Nu ajută la nimic să descriu aici scrisorile şi moţiunile pe care i le-am trimis lui Bouchardon, încercările mele de a stabili o întâlnire cu consulul Olandei şi nici lista greşelilor lui Ladoux. Când investigaţia era pe punctul de a se închide din cauza lipsei de probe, el l-a informat pe guvernatorul militar al Parisului că deţinea diverse telegrame nemţeşti – în total douăzeci şi unu de documente – care te compromiteau din cap până-n picioare. Şi ce spuneau aceste telegrame? Adevărul: că l-ai căutat pe Ladoux când ai ajuns la Paris, că ai fost plătită pentru munca ta, că ai cerut mai mulţi bani, că aveai amanţi în cercuri înalte, dar NIMIC, absolut nimic din care să iasă la iveală vreo informaţie confidenţială despre ce făceam noi sau despre mişcările trupelor

noastre.

Din nefericire, nu am putut asista la toate discuţiile tale cu Bouchardon, fiindcă fusese promulgată criminala „lege a siguranţei naţionale” şi, la multe dintre sesiuni, avocaţii apărării nu erau admişi. O aberaţie juridică mereu justificată în numele „siguranţei patriei”. Dar am prieteni cu funcţii înalte şi am aflat că i-ai făcut vehement reproşuri inspectorului Ladoux, spunând că ai crezut în sinceritatea lui atunci când ţi-a oferit bani pentru a lucra ca agent dublu şi pentru a spiona în favoarea Franţei. La acel moment, germanii ştiau exact ce urma să se întâmple cu tine şi ştiau că tot ce puteau face era să te compromită şi mai mult. Dar, spre deosebire de ce se întâmpla în ţara noastră, ei uitaseră deja de agenta H21 şi acum îşi concentrau forţele ca să oprească ofensiva aliată, folosind ceea ce contează cu adevărat într-un război: oameni, gaz muştar şi praf de puşcă.

Cunosc reputaţia închisorii unde, în zorii acestei zile, voi veni să te vizitez pentru ultima dată. O fostă leprozerie, apoi ospiciu transformat în loc de detenţie şi execuţie în timpul Revoluţiei Franceze. Igiena e practic inexistentă, celulele nu au

ventilaţie, bolile se propagă prin aerul fetid care nu are pe unde să circule. E populată mai ales de prostituate şi de oameni pe care familia, folosindu-se de relaţii, îi îndepărtează din societate. Mai serveşte şi drept obiect de studiu medicilor interesaţi de comportamentul uman, deşi unul dintre ei a denunţat mai demult practicile de aici: „Acele tinere sunt de mare interes pentru medicină şi pentru moralişti – mici creaturi fără apărare, care, din cauza certurilor dintre moştenitori, sunt trimise aici la vârsta chiar şi de şapte, opt ani, sub pretextul de «corecţie părintească», petrecându-şi copilăria înconjurate de corupţie, prostituţie şi boli, şi care, atunci când sunt eliberate la optsprezece, douăzeci de ani, ajung să nu mai aibă voinţă de a trăi sau de a se întoarce acasă”.

După câte se vede, are loc o adevărată revoluţie printre femei. Recent a fost arestată cea numită „luptătoare pentru drepturile femeilor” ori, şi mai rău, „pacifistă”, „defetistă”, „antipatriotă”. Acuzaţiile aduse lui Hélène Brion, prizoniera la care mă refer, sunt foarte asemănătoare celor aduse ţie: primirea unor sume de bani din Germania, corespondenţă

cu soldaţi şi fabricanţi de muniţie, conducerea unor sindicate, controlarea unor muncitori şi publicarea unor ziare clandestine în care se afirmă că femeile au aceleaşi drepturi ca bărbaţii. În scurtă vreme, şi ea va fi trimisă la Saint-Lazare.

Hélène ar putea avea aceeaşi soartă ca tine, deşi am îndoielile mele, fiindcă ea are naţionalitate franceză, prieteni cu influenţă în redacţiile ziarelor şi nu a folosit arma cea mai condamnată de toţi moraliştii, din pricina cărora în acest moment ai mari şanse să ajungi în *Infernul* lui Dante: seducţia. Madame Brion se îmbracă la fel ca bărbaţii şi e mândră de asta. În plus, a fost judecată pentru trădare de Primul Consiliu de Război, despre care se ştie că e mai drept decât tribunalul condus de Bouchardon.

] NÆ-a furat somnul. Mă uit acum la ceas şi mai sunt doar trei ore până când voi veni la închisoarea aceea nenorocită, pentru ultima noastră întâlnire, îmi e imposibil să povestesc tot ce s-a întâmplat de când m-ai angajat împotriva voinţei tale, fiindcă tu credeai că nevinovăţia era îndeajuns pentru a te elibera din capcana unui sistem juridic cu care ne-am mândrit întotdeauna, dar

care în aceste vremuri de război a devenit o aberaţie a Justiţiei.

Privesc pe fereastră. Oraşul e adormit, cu excepţia unor pâlcuri de soldaţi adunaţi de prin toată Franţa, care trec cântând spre Gara Austerlitz, fără să ştie ce soartă îi aşteaptă. Zvonurile nu ne dau pace. De dimineaţă se spunea că i-am împins pe nemţi până dincolo de Verdun; în timpul zilei, un ziar alarmist a scris că batalioanele turceşti debarcă în Belgia şi pornesc spre Strasbourg, de unde va veni atacul final. Trecem de la euforie la disperare de mai multe ori pe zi.

E imposibil să povestesc tot ce s-a întâmplat din ziua de 13 februarie, când ai fost arestată, până astăzi, când te vei afla în faţa plutonului de execuţie. Voi lăsa istoria să-mi facă dreptate şi mie, şi muncii mele. Poate într-o zi istoria îţi va face şi ţie dreptate, deşi mă îndoiesc. Nu ai fost doar o femeie acuzată pe nedrept de spionaj, ci una care a îndrăznit să sfideze anumite cutume, ceea ce e de neiertat.

Cu toate acestea, ar fi îndeajuns o pagină pentru a rezuma ce s-a întâmplat: au încercat să descopere de unde veneau banii tăi, dar au închis imediat partea asta,

declarând-o „secretă”, pentru că au ajuns la concluzia că mulţi bărbaţi cu funcţii înalte ar fi compromişi. Foştii amanţi, fără excepţie, au negat toţi că te-ar fi cunoscut. Până şi rusul de care te îndrăgostiseşi şi pentru care ai fost în stare să mergi până la Vittel, chiar dacă te-ai expus unor suspiciuni şi unor riscuri, a apărut cu un ochi acoperit şi a citit în limba franceză textul depoziţiei lui, o scrisoare ce a fost prezentată la tribunal cu unicul scop de a te umili în public. Magazinele de la care îţi făceai cumpărăturile au fost declarate suspecte şi diferite ziare au ţinut să publice facturile tale neplătite, deşi ai spus de la început că „prietenii” tăi tăgăduiau că ţi-ar fi făcut cadouri şi dispăruseră brusc, fără să mai achite datoriile.

Judecătorii au auzit de la Bouchardon fraze de felul: „În războiul sexelor, toţi bărbaţii, oricât de multe arte ar stăpâni, sunt învinşi cu uşurinţă de fiecare dată”. Şi a reuşit să mai scoată şi alte perle, cum ar fi: „Într-un război, simplul contact cu un cetăţean al unei ţări inamice e deja un fapt suspect şi condamnabil”. Am scris consulatului olandez, cerându-le să-mi trimită nişte haine de-ale tale care au rămas

la Haga, astfel încât să te poţi prezenta cu demnitate în faţa tribunalului. Dar, spre surprinderea mea, în ciuda articolelor despre tine care apăreau destul de des în ţara ta natală, guvernul regatului olandez a fost înştiinţat oficial despre proces abia în ziua în care a început. În orice caz, o informare nu ar fi ajutat la nimic; era prea mare teama de a nu afecta „neutralitatea” ţării.

Când te-am văzut intrând în tribunal, pe 24 iulie, aveai părul în dezordine şi hainele decolorate, dar ţineai capul sus şi aveai pasul ferm, ca şi cum ţi-ai fi acceptat destinul, refuzând însă umilirea publică la care voiau să te supună. Înţeleseseşi că lupta ajunsese la final şi îţi rămăsese numai să pleci cu demnitate. Cu câteva zile înainte, mareşalul Pétain trimisese la execuţie un număr fără sfârşit de soldaţi, acuzaţi de trădare, pentru că refuzaseră un atac frontal împotriva mitralierelor germane. Francezii au văzut în atitudinea ta în faţa judecătorilor o modalitate de a sfida moartea şi…

Destul. Nu ajută la nimic să mă gândesc încontinuu la ceva care, sunt sigur, mă va urmări pentru tot restul vieţii. Voi regreta

plecarea ta, îmi voi ascunde ruşinea de a fi greşit în cine ştie ce colţ obscur, sau ruşinea de a fi crezut că justiţia de război este aceeaşi cu cea pe timp de pace. Voi purta această cruce, dar pentru a încerca să vindeci orice fel de rană nu trebuie să mai zgândări locul infectat.

Pe de altă parte, acuzatorii tăi vor avea de dus cruci mult mai grele. Cu toate că acum râd şi se felicită, va veni o zi în care toată această farsă va fi demascată. Şi chiar dacă asta nu se va întâmpla, ei ştiu că au condamnat un om nevinovat ca să distragă atenţia poporului, în acelaşi fel în care revoluţia noastră, înainte de a aduce egalitate, fraternitate şi libertate, a trebuit să pună ghilotina în piaţa publică pentru a le oferi spectacole sângeroase celor care tot nu aveau ce mânca. Au legat o problemă de alta crezând că vor găsi până la urmă o soluţie, dar n-au făcut altceva decât să creeze un lanţ greu de oţel indestructibil, un lanţ pe care îl vor avea de târât după ei câte zile vor mai avea.

*

* * *

Există un mit grecesc care m-a fascinat întotdeauna şi care – cred – rezumă

povestea ta.

Era odată o frumoasă prinţesă, admirată şi temută de toţi, fiindcă părea prea independentă. Numele ei era Psyche.

Deznădăjduit la gândul că avea să rămână cu o fiică nemăritată, tatăl ei i-a cerut ajutor zeului Apollo, care a găsit cum să rezolve problema: fata trebuia să se ducă singură, îmbrăcată în doliu, în vârful unui munte şi să rămână acolo. Înainte de ivirea zorilor, un şarpe avea să vină să o ia de soţie. Ciudat, în cea mai cunoscută fotografie a ta apari cu un şarpe pe cap.

Dar să revenim la mit: tatăl a făcut întocmai cum spusese Apollo şi fata a fost trimisă în vârful unui munte; înfricoşată, cuprinsă de frig, ea a adormit, sigură că avea să moară.

Cu toate acestea, în ziua următoare s-a trezit într-un frumos palat, transformată în regină. Se întâlnea cu soţul ei în fiecare noapte, însă acesta îi cerea să respecte o singură condiţie: să aibă încredere deplină în el şi să nu îi privească niciodată chipul.

După câteva luni petrecute împreună, fata s-a îndrăgostit de soţul al cărui nume era Eros. Îi plăcea nespus când stăteau de vorbă, se bucura când făceau dragoste şi

avea parte de tot respectul pe care îl merita. Însă, în acelaşi timp, se temea ca nu cumva să fie căsătorită cu un şarpe oribil.

Într-o zi, nemaiputând să-şi stăpânească curiozitatea, a aşteptat ca soţul ei să adoarmă, a îndepărtat uşor cearşaful şi, la lumina unei lumânări, a văzut chipul unui bărbat de o frumuseţe incredibilă. Dar lumina l-a trezit şi, văzând că soţia lui nu fusese în stare să respecte singura lui dorinţă, Eros a dispărut.

De fiecare dată când îmi amintesc de acest mit, mă întreb: oare nu vom putea vedea niciodată chipul iubirii? Şi înţeleg ce voiau grecii să spună: iubirea e un act de credinţă faţă de altcineva, iar chipul ei trebuie să fie întotdeauna acoperit de mister. Fiecare moment trebuie trăit cu pasiune şi emoţie, fiindcă, dacă încercăm să-l descifrăm şi să-l înţelegem, magia dispare. Urmăm căile sinuoase şi luminoase ale dragostei, ne lăsăm purtaţi în cel mai înalt loc de pe pământ sau în cea mai adâncă dintre mări, dar avem încredere în mâna care ne conduce. Câtă vreme nu ne speriem, ne vom trezi mereu într-un palat; dacă ne temem de paşii pe care ni-i cere dragostea şi vrem să ne dezvăluie totul, nu

vom mai rămâne cu nimic.

Şi cred, iubita mea Mata Hari, că asta a fost greşeala ta. După ani de zile petrecuţi pe muntele îngheţat, ai ajuns să-ţi pierzi complet credinţa în iubire şi ai decis să o faci servitoarea ta. Iubirea nu ascultă de nimeni şi îi trădează numai pe cei care încearcă să-i descifreze misterul.

Astăzi eşti prizoniera poporului francez şi, de îndată ce va răsări soarele, vei fi liberă. Acuzatorii tăi vor trebui să tragă după ei, de fiecare dată cu şi mai multă trudă, lanţurile pe care ei înşişi le-au născocit pentru a justifica moartea ta şi care, până la urmă, au ajuns să le cuprindă picioarele. Grecii au un cuvânt plin de înţelesuri contradictorii: *metanoia*. Uneori înseamnă căinţă, remuşcare, mărturisirea păcatelor, promisiunea de a nu repeta ceea ce am făcut greşit.

Alteori înseamnă să înaintăm dincolo de ceea ce ştim, să înfruntăm necunoscutul, fără să ne folosim de amintiri sau memorie şi să înţelegem cum vom putea face pasul următor. Suntem siguri de viaţa noastră, de trecutul nostru, de legile a ceea ce considerăm corect sau greşit şi, dintr-odată, totul se schimbă. Mergem fără teamă pe

stradă şi ne salutăm vecinii, dar în clipa următoare ei nu mai sunt vecinii noştri, au pus garduri şi sârme ca să nu mai putem vedea lucrurile aşa cum erau înainte. La fel se va întâmpla şi cu mine, şi cu nemţii, dar, mai ales, cu oamenii care au hotărât că e mai uşor să laşi să moară o femeie, nevinovată decât să-ţi recunoşti greşelile.

Păcat că ceea ce se petrece azi s-a petrecut şi ieri şi se va mai petrece şi mâine; şi tot aşa până la sfârşitul veacurilor sau până când omul va descoperi că nu e doar ceea ce gândeşte, ci mai ales ceea ce simte. Trupul oboseşte cu uşurinţă, dar spiritul este întotdeauna liber şi ne va ajuta să ieşim într-o zi din roata aceasta infernală, căci fiecare generaţie repetă aceleaşi greşeli. Deşi gândurile rămân neschimbate, există ceva mai puternic decât ele, iar acest ceva se numeşte Iubire.

Fiindcă atunci când iubim cu adevărat, ajungem să-i cunoaştem mai bine pe ceilalţi, dar şi pe noi înşine. Nici nu mai avem nevoie de cuvinte, de documente, de rapoarte, de mărturii, de acuzări şi apărări. Avem nevoie doar de cuvintele Ecleziastului:

În locul dreptăţii este fărădelegea şi în

locul celui cucernic, cel nelegiuit.

Şi am gândit în inima mea: „Dumnezeu va judeca pe cel drept, ca şi pe cel nelegiuit”, căci este vreme pentru orice punere la cale şi pentru orice faptă.

Aşa să fie. Mergi cu Domnul, iubita mea.

EPILOG

MARDI 16 OCTOBRE 1917

Le Petit Parisien

ÉDITION DE PARIS

LE PLUS FORT TIRAGE DES JOURNAUX DU MONDE ENTIER

10 Cent.

10 Cent.

L'espionne Mata-Hari a été fusillée hier matin à Vincennes

C'est hier matin qu'a été passée par les armes la danseuse Mata-Hari — ou plutôt l'espionne Marguerite-Gertrude Zelle, qui avait profité de l'accueil qu'on lui faisait dans notre pays pour le trahir pendant plusieurs années. Elle avait été condamnée à mort le 24 juillet dernier par le 3e conseil de guerre de Paris, pour espionnage et intelligences avec l'ennemi.

Avant la guerre, elle était déjà à la solde de l'Allemagne. Fréquentant, à Berlin, les

Mata-Hari Cl. Talbot.

milieux politiques, militaires et policiers, elle était immatriculée sus les registres de l'espionnage boche.

Dès le début des hostilités, elle s'aboucha directement, hors du territoire français, avec de hautes personnalités ennemies. Depuis le mois de mai 1916 elle reçut de l'Allemagne, à diverses reprises, des sommes importantes comme rémunération des indications dont elle se fit la pourvoyeuse.

C'est le 13 février 1917, au cours de son deuxième voyage en France, qu'elle fut arrêtée.

În data de 19 octombrie, la patru zile după ce Mata Hari a fost executată, principalul ei acuzator, inspectorul Ladoux, a fost acuzat de spionaj pentru germani şi închis. Chiar dacă s-a declarat nevinovat, a fost interogat în mod stăruitor în legătură cu serviciile de contraspionaj făcute pentru

francezi, deşi cenzura guvernamentală – legalizată pe durata perioadei de conflict – a împiedicat ca aceste lucruri să ajungă în ziare. În apărarea sa, el a declarat că informaţiile fuseseră plantate de inamic:

— Nu e vina mea că prin natura muncii mele am ajuns să fiu expus la tot felul de intrigi, în timp ce germanii adunau date esenţiale pentru invazia ţării noastre.

În 1919, la un an după terminarea războiului, Ladoux a fost eliberat, însă reputaţia de agent dublu l-a însoţit până la sfârşitul vieţii.

Corpul lui Mata Hari a fost îngropat într-un loc oarecare, niciodată descoperit. Potrivit obiceiurilor timpului, capul i-a fost tăiat şi încredinţat reprezentanţilor guvernului. Mulţi ani a rămas în păstrare la Muzeul de Anatomie, pe Rue des Saints-Pères, la Paris, până când, nu se ştie exact la ce dată, a dispărut din instituţie. Responsabilii i-au descoperit lipsa în anul 2000, deşi se crede că a fost furat cu mult timp înainte.

În 1947, procurorul André Mornet, între timp denunţat ca fiind unul dintre juriştii care au fundamentat procesele pentru retragerea „naturalizărilor grăbite” ale

evreilor în 1940, şi principalul responsabil pentru condamnarea la moarte a celei despre care declara că era „Salomeea timpurilor moderne, care nu urmărea decât să ducă nemţilor capetele soldaţilor noştri”, i-a destăinuit scriitorului Paul Guimard că întregul proces s-a bazat pe deducţii, extrapolări şi supoziţii, încheindu-şi mărturisirea astfel:

„Între noi fie vorba, dovezile pe care le aveam erau atât de sărace, încât n-ar fi fost de-ajuns nici cât să pedepseşti o pisică”.

NOTA AUTORULUI

Deşi toate faptele din această carte au avut loc, am fost nevoit să inventez unele dialoguri, să îmbin anumite scene, să schimb ordinea câtorva evenimente şi să elimin tot ceea ce am considerat irelevant pentru firul poveştii. Această carte nu îşi propune să fie biografia Margarethei Zelle.

Pentru cine doreşte să afle mai multe despre Mata Hari şi povestea ei, recomand

excelenta carte a lui Pat Shipman, *Femme Fatale*: *Love, Lies, and the Unknown Life of Mata Hari* (HarperCollins, 2007); Philippe Collas, *Mata Hari*: Să *véritable histoire* (Pion, Paris, 2003) – Collas este strănepotul lui Pierre Bouchardon, unul dintre personajele cărţii, şi a avut acces la materiale absolut inedite; Frédéric Guelton, „Le dossier Mata Hari", *Revue historique des armées*, nr. 247 (2007); Russell Warren Howe, „Moumful tale of Mata Hari, the spy who wasn't guilty", Smithsonian Institution, ref.

4224553 – printre multe alte articole pe care le-am folosit pentru documentare.

Dosarul Mata Hari întocmit de serviciile de informaţii britanice a fost făcut public în 1999 şi poate fi accesat în întregime pe pagina mea de web, sau achiziţionat direct de la The National Archives din Regatul Unit, număr de referinţă KV-2 – 1.

Doresc să îi mulţumesc avocatului meu, Shelby du Pasquier, şi asociaţilor săi, pentru importante lămuriri în ceea ce priveşte procesul; Annei von Planta, editoarea mea elveţiano-germană, pentru riguroasa revizie istorică – deşi trebuie să ţinem seama de faptul că personajul principal avea tendinţa

de a înflori lucrurile; lui Annie Kougioum, prietenă şi scriitoare greacă, pentru ajutorul dat la dialoguri şi la croiala poveştii.

Această carte h este dedicată lui J.

ISBN 978 – 606 – 779 – 094 – 8